

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

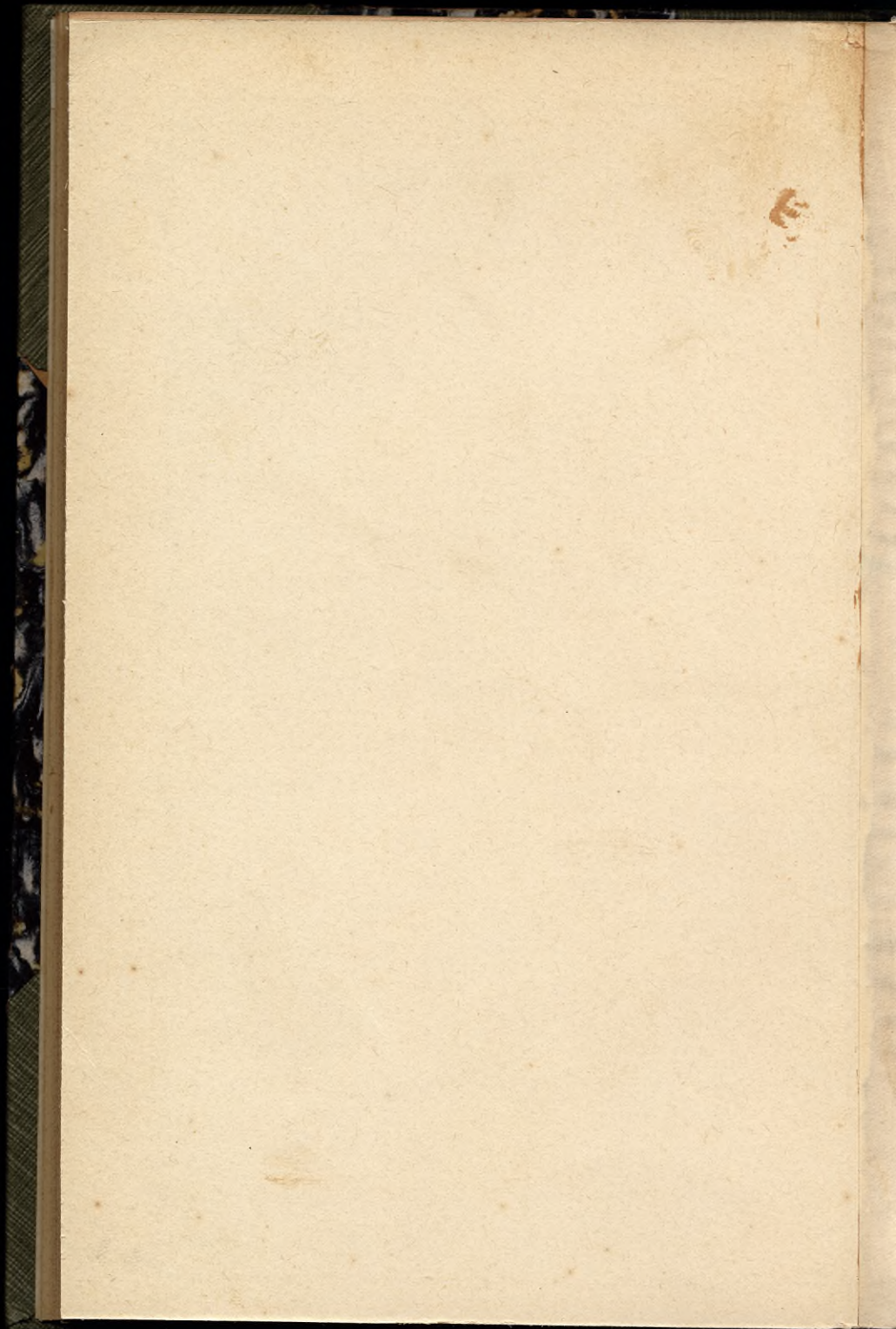

ADOLF PAUL
HERR LUDVIGS

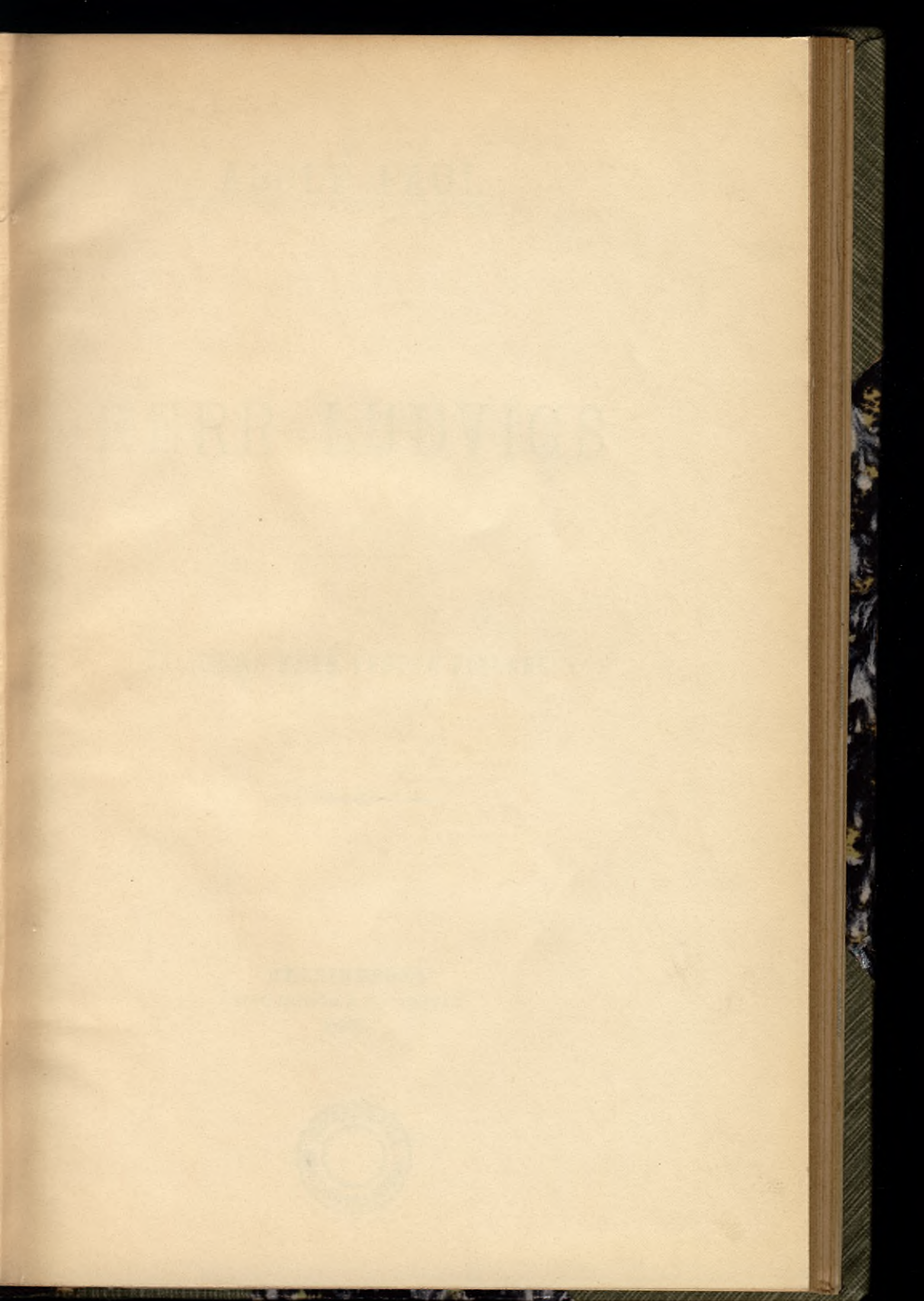
Handwritten text, likely a check or receipt, including:
Hörsmanad...
1899
Turku
Söderström & Co.
Helsingfors
För
Junk
Niematdenma Sola
eller Ordres
och ställes i räkning enligt adress.
Bev. P.

Söderström & Co.
Helsingfors

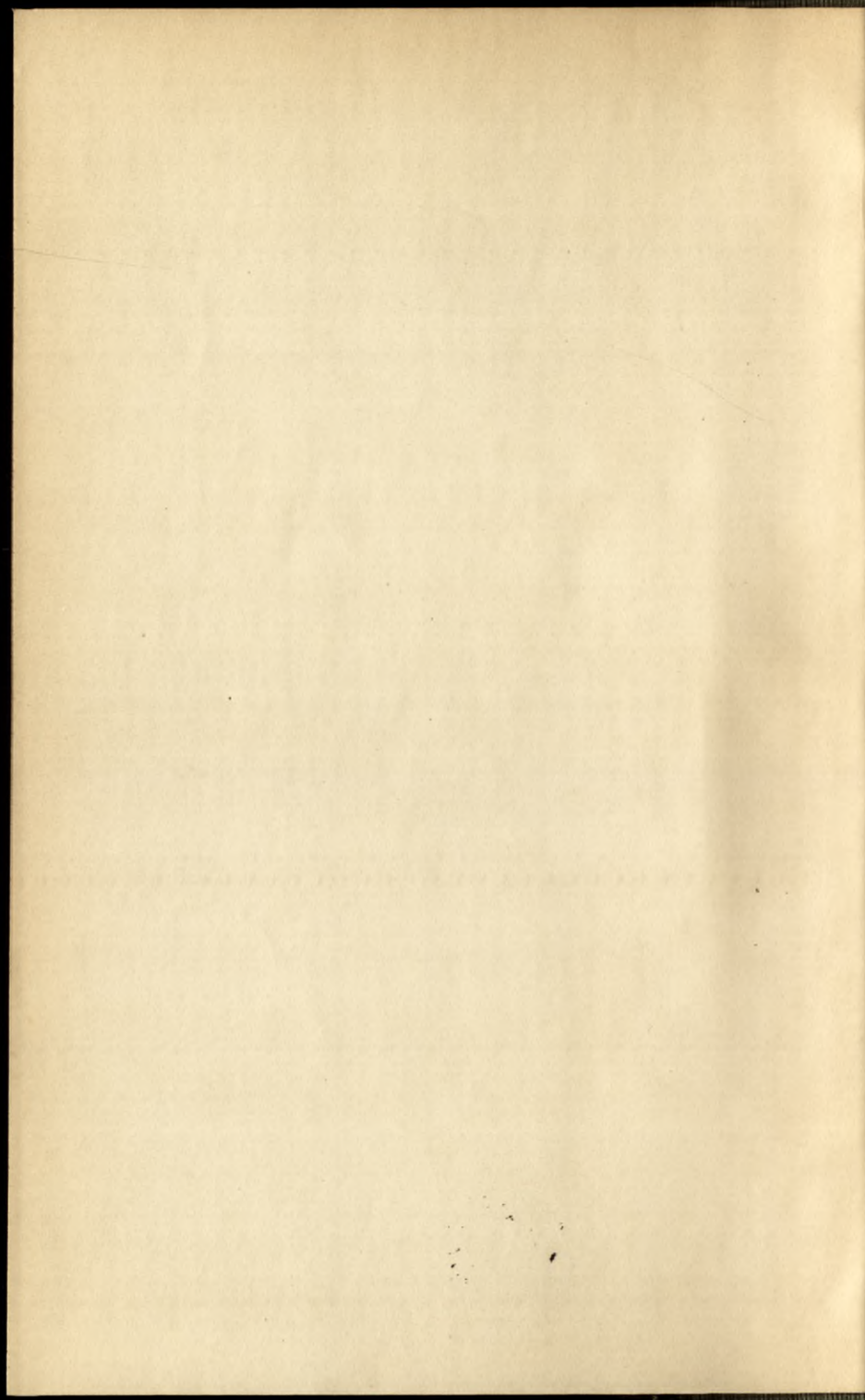

ADOLF PAUL

HERR LUDVIGS

SKILDNING FRÅN VESTRA FINLAND

HELSINGFORS
SÖDERSTRÖM & C:os FÖRLAG
1893.

HELSINGFORS,

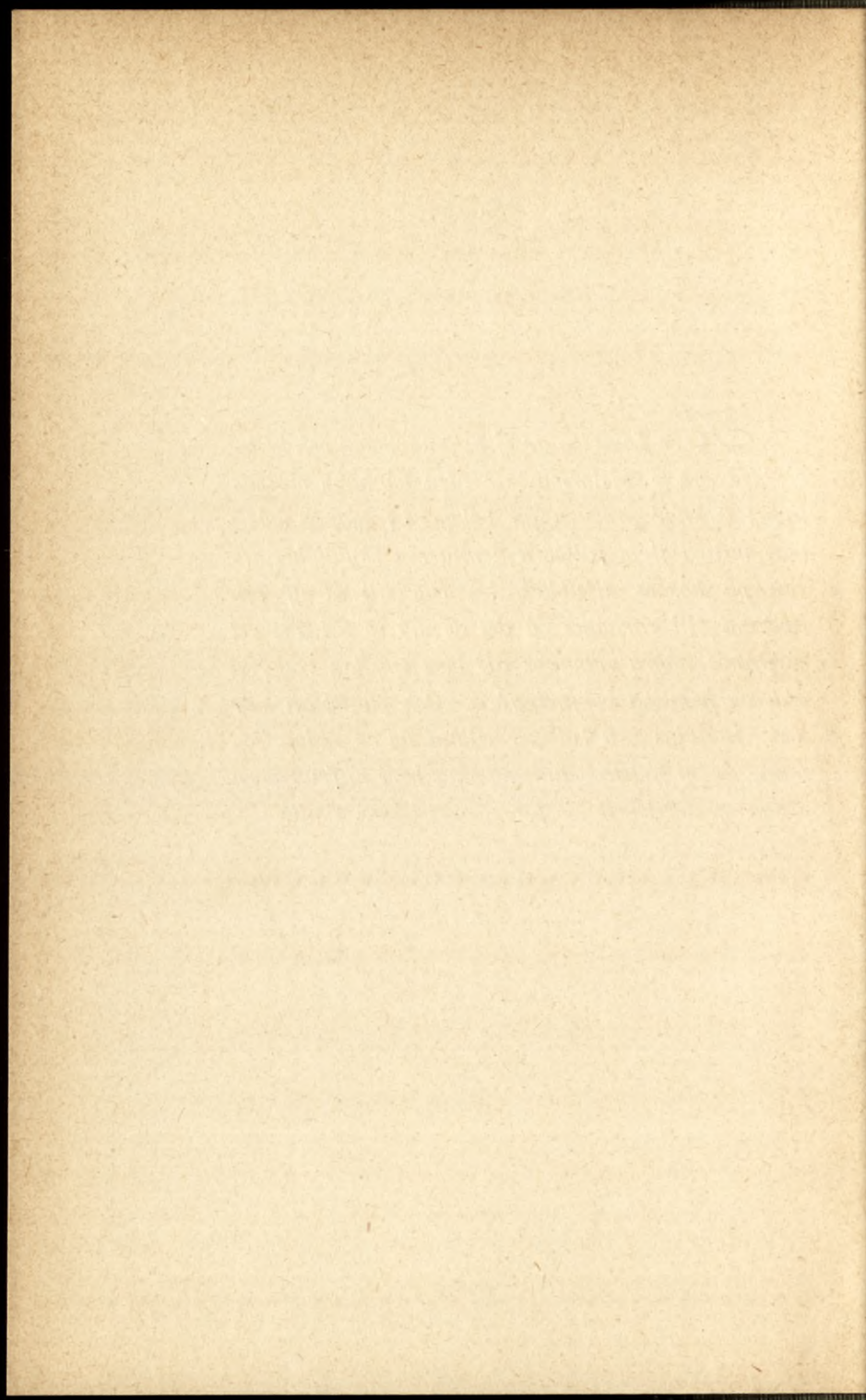
VICTOR PETERSSON & Co:s TRYCKERI-AKTIEBOLAG,

1893.

*H*err Ludvigs är ej hufvudperson och heller ej biperson i historien. — Men då hans obetydlighet tecknar procura för bolaget i fråga, så måste han naturligtvis fullgöra denna sin skyldighet äfven på bokens titelblad. — Sig till straff och androm till varnagel på det de må se till, att det ej finnes några romaner att läsa emellan raderna i deras hemliga bokföring! — Och på det att, när herr Ludvigs och kolleger tillåta sig en sådan roman, de ej nästa gång glömma bort hufvudsaken i den — kärleken — för egenkärlekens skull.

I.

På yttersta udden af Stora Bockholmen, som låg där midt i inloppet till Finlands gamla hufvudstad och bjöd de ankommande fartygen en längre och en kortare infartsväg att välja på, satt en fiskare uppkrupen på en sten och slängde med sitt spö. Det nappade dåligt, och blickarna, trötta att stirra på det orörliga flötet, irrade omkring utan mål.

En stor lastångare med engelsk flagg kom långsamt krypande fram öfver Ersta-fjärden emot honom. De tjocka svarta rökmoln den utpustade hängde likt en lång brunsvart dimmig svans efter den så långt ögat kunde se. En fullastad seglare lät makligt släpa sitt tröga skof fram genom vindstillan af en liten stänkande bogserångbåt och hade haft den vänligheten tillåta några små skärgårdsjakter att följa med i släptåg.

Annars företedde ej inloppet mycket lif i dag.

Några skärgårdsbåtar som hade brådtom svängde in i det kortare Lilla Bockholmssundet till vänster hand under ett arbetsamt knarrande af öfveransträngda åror, — några lustkuttrar lågo för ankar i det rymligare Stora Bockholmssundet och torkade sina segel — medan en stor passagerarångbåt låg där och vände och plaskade, så att hela omnejden kunde bli uppmärksamgjord på att den ämnade gå med aktern förut in till Åbo. Fiskaren mönstrade den ett ögonblick.

— Så — redan tillbaka från Stockholm! —

Och så stirrade han rakt fram igen, ut öfver Erstan, midt in i solen, som hängde der fallfärdig öfver horisonten, stor och rund, blodröd och öfveransträngd af den myckna sommarhettan.

Metrefven hängde midt i synlinien och skar solskifvan i två hälfter. Fiskaren lät ögat glida ned utmed den svarta linien och der vattenytan vidtog, såg han en liten svart punkt, hvilken såg ut som en knut på refven. Han drog upp refven, men den svarta punkten blef kvar. Han ansträngde ögonen, skuggade öfver dem med handen, och den svarta punkten svälldes ut till en liten båt, som långsamt ryckte framåt.

Luften var kvalmig och tryckande. Strax

under solskifvan sköt hastigt en molnvägg upp; den nådde randen af solen, ett ögonblick såg det ut som hade molnets kant råkat i brand, och så började det sakta och säkert täcka öfver solen.

En sakta dallring for igenom löfträden, som en aning om den kommande vinden. Det klara solljuset efterträddes på en gång af half skymning, och emot den mörka molnväggen såg fiskaren att den svarta punkten hade fått hvita vingar och sköt god fart framåt.

— Så, nu fick han vind i seglen — tänkte fiskaren och rullade upp sin ref, tog sin masklåda och sin enda aborre och klef försigtigt ifrån sten till sten i land på holmen. Han slängde sina don i en liten båt, som stod der, högg tag i fören och började skjuta ut båten. Han höll inne, när han hade fått nästan ut den, och såg upp. Den andra båten var nu helt nära.

— Han har tur den der, sade fiskaren — kan han bara segla, så hinner han nog upp till stan, innan det blir mörkt. — Undrar hvem det kan vara? —

Så steg han i båten och rodde ut. Han gjorde en sväng emot den ankommande båten, en nytjärad skärgårdsbåt med två master och spri-

segel, hvilken höll in åt venster in i lilla Bockholmssundet för förlig vind. Han kastade en spanande blick in i båten och rodde så långsamt öfver åt Runsalasidan.

I skärgårdsbåten sutto två män.

Den vid styret var klädd i en mörkblå kavaj och rund mössa af ravenduk. Han hade ett något utländskt utseende, — slätrakade läppar och rödblonda, väl vårdade polisonger. De stora ljusblå ögonen upphörde för ett ögonblick att speja omkring och riktade sig på den andre, hvilken satt midt i båten, vände ryggen till och skotade åt focken.

— Ser du, Hamrin, sade han, du murrade du, när jag sålde min landtgård och blef disponent för bränneribolaget, och nu är du missnöjd med att jag lemnar min plats och arenderar filialbränneriet ute i Reso, fastän du måste inse, att med ett sådant kontrakt och sådana leveranspriser *måste* jag bli en rik man, — ja mycket fortare på det viset.

— Och nu har du varit med mig ute i skärgården och köpt upp spannmål för hösten till *sådana* priser, och ändå sitter du och ser sur ut! Nå, — när jag får råd till den lyxen, så kan jag

ju lägga mig till med landtgård igen! Men nu är det säkert att jag tusen gånger hellre bränner brännvin sjelf och tjenar pengar på det än sitter i skuld ute på min gård och säljer grödan på rot och till underpris! Man skall alltid hålla sig på den sidan, der vinsten ligger! —

Den andre svarade ingenting att börja med, men så vred han långsamt på hufvudet.

— Länge hade det ju ej dröjt förrän du hade egt gården din skuldfri, så pass bra gick det ändå för dig Ekman. Och då hade du ju likafullt varit oberoende af spannmålsjudarnes och bränvinsbrännarnes förskotter och kunnat sälja när och huru du ville. — Detta här kan visst se lofvande ut, jag vill inte neka till det. Men det *blir* aldrig bra, för se, allt hvad affärer heter är skoj! — Det är min tro, — sade Hamrin och drog i skoten häftigare än nödigt var.

Han hade fått gå från hus och hem för affärer, han. Den lilla stadsgård han hade ärfvt hade blifvit såld för en borgensförbindelse, och det kunde han aldrig få i sitt hufvud att det hade gått rätt till. Dessutom kunde han omöjligt förstå, huru en människa, som kunde slippa ifrån, hade lust att byta ut landtmannalifvet emot bråket i en stad.

Ty som en äkta stadsbo drömde han sig sitt paradiset på landet.

Ekman hörde inte på honom. Han var redan långt inne i sina tankar — hans yttrande hade väl formelt varit riktadt till Hamrin, men var dock endast ingressen till en lång kedja af lysande framtidsdrömmar om den storhet och det välstånd, som skulle komma efter filialbränneriet.

Båten flög vidare ut på Beckholmsfjärden, med Runsala till venster och Hirvensalo-landet till höger, kilade emellan de många förankrade skeppen och brädpråmarne strök tätt nedanför Beckholmens lastageplats, hvars brädstaplar kröntes af en kal granitbacke, öfverströdd af ett virrvarr af små hus. Han klarade lyckligt den stora engelska ångaren, hvilken låg på redden nedanför, och svängde för ankaret och blåste ut ångan genom ventilerna. Kom så ut på slottsfjärden, fick i lagom tid en varnande signal af ångslupen, som kilade af och an emellan villorna för att aflemna stadens familjefäder i skötet af deras respektiva familjer.

Ett tryck af handen på rorpinnen, och båten klarade fören på det sista skeppet, vände stolt

aktern åt det gamla skeppsvraket, som låg vid Beckholmsstranden sedan urminnes tider, gjorde en elegant sväng, så att den kom parallelt med den långa gulmålade pålbron emellan Runsala och slottslandet, styrde så rakt fram emot mynningen af Aura å, hållande kurs till höger om det gamla slottet, som reste sina hvita murar i bakgrunden och lyste som ett spöke i halfdunklet.

Ett mudderverk låg midt i inloppet och höll ännu på med att skopa upp dyn. Omkring slottet skulle allt utfyllas; man behöfde ännu mera lastageplatser och utrymme för hamnen, nu sedan järnvägen väl hunnit blifva färdig. Stadens fäder hade så beslutat, och det gamla fästet kom allt längre upp i land.

Och der låg det nu och spökade med skamfilade väggar, igenmurade fönster och spannmål i magen. Uppe ur ena tornet stirrade två skottgluggar, som man ej brytt sig om att mura igen, likt två toma ögonhålur ut öfver slottsfjärden, hvars vågor dragit sig så underligt långt tillbaka. Det var andra tider, då när de skummade och fräste högt emot fästets vallar, ifrån hvilka kanonerna sträckte sina hotande gap och med blodiga eldtungor dundrade ett befallande: — halt!

verda! — åt alltför närgåagna seglare. Det var andra tider, då när slottet herbergerade stolta riddersmän och väna husfruar och borggården hvimlade af väpnade män.

Der gingo väl män i vapen ännu i dag och höllo vakt, men om helt andra slottsgäster. Det rasslade visst, när portarne slogos upp, men ej af vapen, utan af bojor, burna af fångklädda bleka hålögdade män.

En enda stor graf hade det blifvit, det gamla Åbohus, utantill hvitmenadt ännu, men innantill fullt af »de dödas ben» och kronans spannmål. Längst uppe vid dess ena sida lågo redan några brädstaplar, och mudderverket pustade och stånkade och skopade dagligen upp mera dy, mera konstgjord mark för den kommande tidens brädstaplar. Man behöfde plats, mycket plats, ty här gick en af de hufvudvägar fram, på hvilka landets skogar massvis skulle ut ur landet.

Vinden friskade i alltmer. Ekman behöfde ej tänka på att taga till årorna, det gick med full fart uppför Aura å. Han behöfde endast sitta helt bekvämt och glida midt in i den gamla välbekanta taflan, fram emellan de fabriksklädda stränderna, öfver hvilka det palatslika straffängel-

set Kakola låg och hotade. Det hördes ännu hammarslag ifrån Crichtonska verkstaden, hvars lyftkran slängde ut sin engelska flagga öfver ån och hötte åt sin kollega på andra sidan, missunnande den det byte, som den just fiskade upp ur innanmätet på en invid skeppsvarfvet liggande ångbåt.

En båt skrubbade aldeles emot Ekmans. Den kom uppifrån fiskarhamnen. Midt i båten stod en mager ko, som ingen hade velat köpa och råmade och tuggade moss. En dräng och en piga rodde mödosamt hvar sin jättestora åra, medan husbond satt vid styret, tuggade på sin buss och lyssnade i andäktig melankoli på en halfvuxen pojke, som hängde i fören på mage öfver en tom strömmings-tunna, spelade dragharmonika och sjöng:

Känner du Amanda Rask?

Rullan går, — rullan går!

Ekman egnade en saknadens tanke åt sina behornade favoriter derute på sin sålda landtgård och undrade, huru de hade det nu — kikade ett tag upp till Samppalinna kvarn, som stod der på sin backe, dängde med sina jättevingar och vinkade och gestikulerade öfver till f. d. Observatoriet, hvilket förnämt tronade på en annan backe, stolt bärande en stjernbeströdd glob som tecken på sina

vetenskapliga anor. — Medan domkyrkan reste sin kopparklädda spira högt öfver de två utposterna, utan att ligga på någon backe alls, och lät korsets gyllene tecken glimma emot natthimmeln, ut öfver stad och land.

Ekman kastade ännu en mönstrande blick på väderkvarnen, som begagnade sig af vinden för att stilla sin omåttliga spannmålsaptit, lät så blicken glida långsamt ut för den kala kvarnbacken, och dröjde med den en stund midt på sluttningen vid Samppalinna restaurant, som hade trädplanteringar och bjöd på illumination med militär musik. Derpå stirrade han åter fram emellan kajerna — på höger hand en lång rad af ångbåtar med upplysta salongsfönster och utmed venstra kajen, en mörk oformlig massa skeppsskrof, vedskutor, kalkskutor och skärgårdsjakter, förenade af skymningen till en enda lång gungande skugga och öfver denna ett oredigt flätverk af master och tåg ända fram till stenbron.

Hamrin hängde slappt med hufvudet och smekte Auras smutsbruna vatten med sina blickar, melankolisk och dyster, — han tog en öfverhaling och tumlade ut ur sina drömmerier, när båten körde under stenbron och skrubbade emot

ena bropelaren. Så for han upp, tog ned fockseglet, för att de skulle glida med minskad fart mellan de granitklädda kajerna upp till fiskarhamnen. Der låg en mängd båtar af samma typ som deras förtöjda, och vaggade sitt innehåll af skärgårdsprodukter och fiskarfamiljer under af seglen inproviserade tält.

De foro under ännu en bro och lade till vid en tvättbrygga strax nedanför domkyrkoparken. Ekman steg i land, låste båten och gick upp för den högra af de båda nedkörsvägarne i kajen, medan Hamrin tog seglen och kånkade upp för den venstra för att gå och ställa in dem i ett lider i Säveska gården vid Biskopsgatan.

Ekman slog sig ned på en bänk i parken och väntade. Klockan i domkyrkotornet slog tio slag. Ett par isvoschikar skramlade fram öfver stenläggningen och försvunno med ett doft rullande öfver träbron — han kunde knappt se dem, så skumt hade det redan blifvit. Domkyrkan stod der som en enda stor jätteskugga — högst upp glimmade korset af en ljusning som kom — hvarifrån det kunde han ej afgöra. Det såg så aflägsset, så främmande ut der högt uppe på spetsen af

sin skuggsockel, ofvan på hvilken det tronat i århundraden.

För många hundrade år sedan hade det kommit män vesterifrån och byggt sin kultur ett fäste och sin tro en borg vid Aura strand och härifrån tagit makten öfver landet. Deras makt var dem nu frångagen af en starkare — den behöfde ej mer något fäste och fästet degraderades till magasin. — Men dömen fortfor ännu att uppfylla sin bestämmelse. Dess tid var ännu ej kommen, den skuggade ännu stoftet af de män, som fört trons runor med den äran under de gångna århundraden, af hvilka det gamla templet var den sista skuggan.

Ekman var sjelf ett barn af det land, hvarestifrån eröfrarne kommit, och hade fått lära sig stolthet öfver fädrens bedrifter.

— Det var ändå något med den kultur ni fick ifrån Sverige, — sade han åt Hamrin, som nu kom tillbaka, — den lefver ännu i dag — — och der har du borgen för att den kommer att lefva i oändlighet, fortsatte han, visande på den gamla dömen.

— Den är död för längesedan, — sade Hamrin, som var hemma från Östra Finland, det är ju bara grafvårdar allt som finnes kvar af den. Och

de svenskar, som nu för tiden göra oss den äran, de medföra minsann intet till gagn för oss. Landet har blifvit ett gränsland — i stället för en ha vi två gränser att skydda, — ja, ej för väpnadt infall, men för allt det odugliga, som ej kan existera mera på andra sidan om de båda gränserna. Ruinerade existenser, som vilja reparera sitt förfall, fattiga som söka sig bättre utkomst och kanske rikedom här, med ett ord *lycksökare*, det är allt hvad vi få såväl från öster som vester. Ja, jag vill inte säga, att det ej kommer hederligt folk med också, — tillade han hastigt, då Ekman gjorde min af att bryta ut, — men, — jag kan ej förstå *hvad* för en lycka de egentligen söka sig här i vårt fattiga land.

Han log melankoliskt.

— Ekman beherskade sig och svarade ej.

— Vi få allt raska på, — sade han så efter en kort paus. — Klockan blir elfva, innan vi hinna fram till Kuppis, och senare kan man inte komma till gubbens bjudning.

Han gick uppför Nylandsgatan utan att bekymra sig om Hamrin, hvilken lunkade efter med hängande hufvud och sorgmodig min.

— De kommo ut till Nylandstull och togo af till venster in genom parkgrindarne fram genom en lång allé, i ändan af hvilken en gul träbyggnad framskyttade. Det var Kuppis brunnssalong. Och bakom denna fanns den beryktade St Henriks källa, der de gamle finnarne döptes till kristendomen af de svenske eröfrarne och ur hvilken deras kristne afkomlingar senare pläгат dricka helsa i sjuka kroppar. Den var dock ej målet för Ekman's vandring — han var bjuden till ett helt annat dryckeslag. Han och hans trogne följeslagare veko af ur allén, innan de kommo fram till brunnshuset, och gingo in till restaurationsbyggnaden. Endast få stadsbor sutto på nedre verandan; när ej Fichtelbergers kapell spelade, var Kuppis dåligt besökt.

Ekman riktade en fråga till den tillskyndande kyparen och denne gjorde en gest åt dörren till höger, hvarpå Ekman med Hamrin i hälarne gick ut genom denna och uppför trappan.

I ett af sidorummen i öfre våningen fanns ett blandadt sällskap, uteslutande herrar, hvilka roade sig på bästa sätt.

Midt på golvet stod ett spelbord och omkring det sutto ett tiotal herrar, de flesta i skjortär-

marne. — En höll banken — han hade glasögonen uppskjutna i pannan för att se bättre. Halft genom den snedvidna uppnäsan, halft genom den mun-gipa, der cigarren stack ut, framstötte han ett entonigt: »mitt — herrarnes, — mitt — herrarnes!», medan högra handen slog upp kort till höger och venster i jemt tempo, med uppehåll endast för att kassera in vinster af de omkring-sittande, hvilka betalade undergifvet och väntade i högsta spänning på att banken skulle gå ifrån honom med snedvidna näsan. Men det såg ej ut som om deras väntan skulle komma att krönas med framgång — och en del hade tydligen fått vänta allt för länge och betalat sin väntan dyrt, att döma af den otålighet, som de knappast gån sig möda att bemästra, då de slängde fram sina sedlar åt vinnaren.

Hamrin fick lif i rörelserna och fröjd i uppsynen, gaf sig knappast tid att helsa — tog en stol, slog sig ned, begärde ett kort och var så försvunnen som menniska — utgjorde endast ett nummer mera i kretsen, teg, lyssnade till det mystiska »mitt — herrarnes», som ackompanjerade smällarne af korten, betalade och hoppades att snart få banken äfven han.

Tobaksröken stod som en dimma öfver sällskapet. I soffan borta i hörnet presiderade en stor man i en liten krets allvarlige män, hvilka omgäfvö toddybordet. Samtalet rörde sig om affärer, och alla lyssnade de lifligt till den visdom, som flödade ut ur den store mannens mun. Då och då gaf en eller annan en försiktig replik, annars voro de idel öra. Den store mannen hade en respektabel mage, som vördnadsbjudande hvilade på hans knän. Ansigtet upplystes af ett par kloka bruna ögon. Det breda, jemntjocka streck, som bildade läpparne, afslutades af ett par korta stubbade, svarta polisonger och midt i det hela tronade något som skulle vara näsa — men som under tidens lopp utvidgat sig till en storartadt tilltagen samlingsplats för otaliga koppärr.

Näsa var egentligen ett alldeles för beskedligt namn för denna kolossala naturens nyck. Så snart den store mannen ville säga något, tog han ansats till sina ord med en hel serie grymtande gomljud, och de funno en präktig resonans i djupet af hans besynnerliga luktorgan, medan orden kommo afmätta och vördiga, som voro de guldmynt, hvilka han, sittande vid sitt kassaskrin, betalade ut åt de andra. De sågo också ut som

underhafvande, hvilka tacksamt mottogo sin likvid.

Matadoren hette Andersson, var en af stadens stödjepelare och rikaste män, samt hade ett finger med i nästan alla affärer, utom att han herskade oinskränkt i sin egen.

— Se det var bra att du kom, Ekman, grymtade han, — så får jag presentera dig för din efterträdare i sysslan! — Herr Ekman — brukspatron Ludvigs.

Ekman skakade hand med en ännu ung man, som satt vid sidan af Andersson.

— Ekman är en af de störste delegarne i bolaget — Ludvigs smålog och bugade sig förbindligt — så att håll er väl med honom.

Ludvigs såg ut som om det betydde mindre att hafva stor del, bockade en gång till och sade — åh jag tänker herr Andersson sjelf nog har en hel mängd aktier!

— Ja — man får lof att visa sitt intresse för hvad som göres på orten och understöda företagsamheten. Annars har jag nog att göra för egen del — jag bränner sjelf litet också.

Ludvigs strök sin svarta mustasch och gjorde ett småleende, som tydligen lät förstå att det lilla

som Andersson brände var en källa till omätliga rikedomar. —

— Lägg i blöt Ekman, så man kan skåla med dig, — tillade Andersson, tog sig en klunk ur sitt glas och proponerade derpå brorskål med Ludvigs — då de ju ändå komme att hafva mycket affärer tillsammans.

Ludvigs smekte sin mustasch, kände sig smickrad och svällde synbarligen till vid den utmärkelse som vederfors honom. Drog så sin stol närmare Ekman och började i något docerande ton utveckla sina affärsprinciper och de grundsatser, enligt hvilka han ansåg att bolaget skulle skötas.

Han ansåg sig blott som bolagets förste tjenare — då han ju ej egde något nämnvärdt kapital att sätta in i rörelsen —

— hade jag det, så hade jag ju kunnat blifva hemma i Sverige, som min egen, — tillade han och såg landsflyktig ut —

— som disponent borde han visst hafva full handlingsfrihet o. s. v. inom de föreskrifva gränserna, men han komme alltid att teckna per procura — alltid vetande att han handlade i uppdrag af direktionen — ensam kunde han ej påtaga sig allt ansvar för affärens väl eller ve —

— vidare borde man fullt tillvarataga det kapital bolaget besatt i Koskis vattenfall, — göra som så många andra hade gjort — utnyttja Finlands fördelaktiga ställning till Ryssland genom att upparbeta någon industrigren, hvars produkter eignade sig för den ryska marknaden; tänk bara *tullfri* import af råvaror ifrån utlandet och *tullfri* export till Ryssland — medan ryssarne sjelfva hade importtullar, — det kunde ingen rysk firma producera så goda varor till de priserna, och det var intet under att de finska industriidkarne blefvo så rika. — — — Nej — det vattenfallet finge lof att kapitaliseras, derom var ingen fråga. Brännvinstillverkningen var naturligtvis bolagets hufvudsyfte — brännvinet finge man ha för det egna landet — men för Ryssland kunde man fabricera någonting lönande — spik till exempel. — Åh — järntillverkningen kände han, han hade haft bruk i Sverige — men marknaden var öfversvämmad der — han hade haft otur — ej varit nog kapitalkraftig, — men här skulle det nog löna sig, till och med om man toge in råjernet ifrån Sverige — — och med de kapital som bolaget förfogade öfver! — Han tog en komplimenterande uppsyn som om

han ej nyss förut hade fått veta att Ekman köpt större delen af sina många aktier på skuld —

— Nej det var ingen sak alls — han skulle föreslå bolagsstämman anläggande af en spikfabrik, — patentet på tillverkningsmetoden funnes att få köpa, de skulle blifva ensamma innehafvare af det i tio års tid. — Han hade redan vunnit de fleste af bolagsmännen för idén, — *Andersson* t. ex. Det rådde intet tvifvel om att ej stämman skulle gå in på att realisera den, — han hoppades att Ekman också ville göra sitt inflytande gällande till sakens förmån? — I bränvin var han, *Ludvigs*, ej egentligen fackman, men den affären ginge ju af sig sjelf — ja —

— som blifvande affärsvänner, och som landsmän borde de ju kunna lägga bort titlarne? Han visste ej hvem som var den äldre — men kanske hade Ekman intet emot att han proponerade?

— Nej bevars — det var Ekman naturligtvis mycket tacksam för, — och så blefvo de i en flux du och goda affärsvänner.

— Gubben *Andersson* reste sig hög och mäktig och skådade ut öfver rummet — pressade undan toddybordet, så att han kunde komma fram — gick så bort till de spelande och slog sin näfve midt i korthögen så att bordet darrade.

— Nu får ni, ta mej fan, sluta upp gossar,
— grymtade han i herskarton, — annars får vi
för många konkurser i morron!

— En del skrattade — några sjökaptener,
som voro i tagen att vinna, förklarade, att det inte
var så brådtom, och Svennberg som ännu höll
banken, sade, att han ämnade hålla på en stund
till. Han var oberoende af Andersson, och de
hade ett horn i sidan till hvarandra de två för
några affärer, som de hade haft samman, samt
rivaliserade litet om de kommunala förtroende-
uppdragen m. m. — Men Andersson lät för sin
död ej imponera på sig af Svennberg allra minst nu.

— Di som vill förlora mera pengar kan göra
de efter maten! — Men i dag är det *jag* som
bjuder — och nu tar *jag* supen! —

— Jag kan — ta mej fan — inte vara artig
— tillade han åt de andra och kryssade i väg
bredryggad och stor, samt alltjemt i skjortärmarne
in i den stora salen der bordet var dukadt.

De andra kommo småningom efter och lem-
nade spelbordet tills vidare — de revanchelustiga
förbehöllo sig ännu ett parti efter maten, och
vinnarne stoppade sina sedlar på sig tillsvidare.
Alla försvunno de i den aptitretande smörgåsbords-

atmosferen derinne och ställde sig i kö för helan. Hamrin drog Ekman afsides ett ögonblick.

— Den förbannade gubben — att inte kunna vänta — och jag hade tur, oafbruten tur hela tiden. — Gud vet huru mycket jag hade vunnit, om vi hade hållit på. Att bryta af turen för mig — den gamle skojarern! — Femhundra ren vinst — se här, se! — Hans ögon glödde — ansiktet ryckte af nervöst lif — han hade röda fläckar i pannan.

— Nå du kan ju vara nöjd med din afton då! sade Ekman.

— Ja men, ser du — började Hamrin igen och berättade åter den gamla fabeln, som han ej kunde få Ekman att tro, — om huru handelsman Mattila — den rike Mattila hade vunnit *sjuttontusen* mark — sjuttontusen på *en natt*, och huru han hade gått till sin principal och bedt att få köpa hans affär — visat pengarne och köpt den, och så hade han aldrig rört vid korten mera,

— Ja det var den gamla goda tiden det! Och tänk — han fick inventera lagret sjelf — sjelf sätta värde på det han skulle köpa! Nå — det är ingen konst då!

Ekman smålog — han kände Hamrins historier,

framför allt den om Mattilas oerhörda tur — han hade sagt sin mening om den många gånger och nöjde sig nu med att taga vännen under armen och draga honom med in till smörgåsbordet.

Hamrin tog både helan, halfvan och terzen; segerruset gjorde honom öfvermodig — han blef halffull på ögonblicket, och innan man hunnit inmundiga den första rätten slog han gaffeln i sin tallrik, begärde tystnad och började hålla tal.

— Han ville inte ingripa i sin gästfrie värds rättigheter — långt ifrån — han visste att det tillkom denne att rikta några ord till hedersgästen, för hvars skull bjudningen ställts till, och helsa herr Ludvigs välkommen i kretsen af de nya landsmän, bland hvilka han komme att verka. Men såsom utomstående — såsom varande icke delägare i det stora brännvinsbolaget, vore han kanske närmast att rikta några ord till de närvarande, han ville nämligen föreslå det stora företagens skål.

— Bolagsidén — mina herrar — bolagsidén är en af vår tids många företräden framför den gångna — den jemnar ut alla olikheter i sträf- vandena, enar krafterna mot samma mål — ja — när man ser på afsigten; är idén god. — Och äfven när man ser på de enskilda delägarnes intressen.

Bolagets disponent är ju den aflönade mellanhanden mellan de många små producenterna och konsumenten. Man behåller alltså den vinst, som mellanhänderna annars sticka i fickorna. Ja idén är god — att ena och lika mycket tillgodose alla intressen.

Men tyvärr är denna tendens endast en förefiven.

— Den faktiska afsigten med bolagsidén är egentligen endast att paralysera den starkare, så att han ej äter upp den svagare i konkurrensen. Och dess faktiska verkan blir, genom att all denna enade makt lägges i *en* opartisk hand, att den användes lika partiskt mot dem alla, och lika partiskt suger ut dem alla, såväl de starke som de svage, till deras gemensamma nackdel.

Men det är rätt åt bolagsmännen! Ty, i stället för att modigt gifva sig i kampen och vara den starkare eller den svagare, och segra eller gå under, slufa de denna äkta kälkborgerliga kompromiss som heter aktiebolag, och låta då alla gemensamt äta upp sig af detta opartiska, operonliga fantom som kallas bolag, genom disponenten. Denne har då att svältföda eller göda sin slaktboskap med dividender allt efter råd och lägenhet, och

bolagsmännen finna för sent att de egentligen endast hafva enat sig om att blifva svältfödda, gödda och uppättna i mån af det antal aktier de hafva. Det finna de — men först när disponenten eller den för hvilken han var bulvan — sitter der som ägare af det hela, som han inköpt för pengar, hvilka han stulit på laglig väg. Hvarför han låtit portionsvis bevilja sig decharge på de årliga bolagsstämmorna.

Men det är rätt åt bolagsmännen — ty hvarför är de så dumma!

Jag dricker brännvinsaktiebolaget Turkus skål — måtte det göra undantag från regeln under sin nye disponents ledning, liksom det gjort det under Ekman — ja, ty Ekman är en hederlig karl — men affärer — ja, jag säger eder: *allt* hvad affärer heter är skoj! —

Längre kom han ej. Två handfasta sjökaptener togo hand om honom, ledde honom till dörren och kommo honom att åka med fart utför trappan.

Men stämningen var bruten. Man täflade visst om att visa Ludvigs sitt förtroende och betyga honom sin aktning, tvekade ej att uttala allmänna omdömet om Hamrin, hvilket formulerades så, att denne var en afsigkommen bankrutterad stackare, hätsk för att det gått honom illa m. m. Men det

blef intet lif mera, utan efter maten skiljdes man åt. En del for till Gråan, andra hem och lägga sig — det var torgdag i morgon. — Ekman och Ludvigs togo sig en iswostschick och foro till Samppalinna för att få kaffe och cognac och riktigt grunda den nya bekantskapen. Och förbereda de broderliga känslor med hvilka de skulle under morgondagen fullgöra de sista ceremonierna vid aflemmandet och öfvertagandet af affären.

På Samppalinna var lif och lust. Man hade der redan hunnit så långt, att publiken slagit sig samman till ett enda stort sällskap. Ekman och Ludvigs drogos ögonblickligen in i hvirfveln och punschade snart i kapp med de andra. — Ludvigs var svensk, och der funnos också andra svenskar närvarande, en af de närvarande Åboboerne höll alltså ett tal för Sverige — för det gamla moderlandet, som man ännu bevarade i kärt och tacksammt minne. — Några tillstädesvarande fennomaner protesterade ostentativt — man hade ej att tacka Sverige för någonting! — Men de öfverröstades ögonblickligen — i Åbo var majoriteten svensk-sinnad.

— En svensk profryttare blef rörd, steg upp och besvarade skålen i sitt fosterlands namn och i den svenska nationaldrycken.

— Finland komme man alltid att minnas med vemod och saknad. Öfverallt der svenska hjertan klappade följde man med ominskadt deltagande det kära broderlandets utveckling och glädde sig åt dess triumfer. — Hade ej kanske Finland skänkt Sverige mer än det någonsin mottagit, — var kanske ej den störste svenskspråkige skald — ja kanske en af de störste som någonsin diktat, var ej *Runeberg* född i Finland. —

Han talade väl och han talade vackert, den ädle profryttaren, och när han hade slutat stämde alla upp Vårt Land. Några f. d. tolvvister, som kunde sången i alla fyra stämmor, klämde i med massiva röster, så att det lät riktigt vackert, och till slut drack man brorsskål öfver lag, äfven med den som man ännu ej sett tio minuter.

De några fennomaner, som protesterat och med nöd undgått att blifva utkastade, voro sjelfmant försvunna. De hade ej sitt fosterland på den här krogen, det hade de fått lära sig inse.

Ekman och Ludvigs gingo hvar och en till sitt; de hade en arbetsrik dag för sig, och Ekman skulle också ut på torget i tid.

— Ett trefligt och gästfritt folk de här finnarne! sade Ludvigs, då de skildes åt. Jag tror nog jag

kommer att trifvas här — och vi skola nog göra goda affärer tillsamman. Hamrin var visst litet förryckt — det *finnes* väl hederligt folk — fastän han gjort bankrutt!

— Ja visst, sade Ekman, som dock märkte att Hamrins tal gjort ett djupt intryck på Ludvigs. — Och, tillade han med eftertryck, bolagsidén är ganska god, — gammal och god, — blott man ej är så dum och låter äta upp sig.

* * *

Ekman var ute tidigt påföljande morgon för att köpa ett par kor, som han skulle hafva ut till filialbränneriet. — Klockan half fem var han redan på väg ned till fiskarhamnen som han sin vana trogen först besökte.

Han steg ned för en trappa i stenkajen nedanför lyceibyggnaden; vid den långa bron der nedanför lågo tätt packade, sida mot sida och endast med fören berörande land ett otal af skärgårdsbåtar — gamla smutsiga fisksumpar, glänsande af fuktighet och fiskfjäll, — stora nytjårade spriseglare med hög för, nya segel och last af potatis, rotfrukter och andra landbruksprodukter, inskickade af någon förmögnare skärgårdsbonde, som ville

vara före tiden med varan och få de högsta prisen, fiskarbåtar bräddade med silfverhvit strömming, fattigmans ekor med mossa, som egaren skalat af någon annans berg, då han sjelf egde hvarken berg eller fiskvatten — alla med seglen utslagna för att torka i solskenet eftersom det hade fallit dag i natt. Dagen såg ut att blifva het, knapt en vindfläkt rörde seglen. Af båtarnes vaggningar kommo de i en egendomligt knyckande svajning, ur hvilken än ett smutsigt fattigmanssegel med hvita klutar på — än ett hvitgult nysömmadt storsegel eller ett rödrandadt lotsegel vågade sig fram. Handeln var i full gång; husmödrarna trängdes med sina korgar omkring en eka med smultron, de första för i år, hvilka lyste så rödt ur näfverrifvorna. En och annan tog med sig en knippa blommor ur trädgårdsmästarens båt efter att hafva fullpackat sin korg med gräslök, purjolök, brandgula morötter och andra sopprötter. Gamla herrar frågade ut priserna på allting och köpte ingenting. En piga valde och prutade med fiskaren, som med skjortärmarne uppkafade, letade i sin sump och slängde upp aborrar och gäddor åt sin kära hälft, der hon satt med betsmånet i handen och vägde.

Two pigor hade stött samman och meddelade i en flux resultatet af sista sammandrabbningen med deras respektiva matmödrar. Rösterna kappades om att utan uppehåll kunna berätta så mycket som möjligt och kommo upp i högsta falssett af ansträngningen. Ty så snart den ena var nog oförsiktig att hemta andan tog den andra ordet. Och hon kunde berätta ändå mera i ett andedrag.

— men ja sa' åt henne, att no får man ställa allti' —

— nå — de sku bara felas, att en sku ta örffilar å tocke der, fast en ä piga.

En pojke stod högt uppe på kajen och skådade ner på hvimlet vid båtarne; han bar en grynsäck på hufvudet, alldeles som glace-ryssen sin gröna så, och härmande denne, gnälde han fram ett »maroschenno-haroschenno», till stor förlustelse för några beundrande trasvargar.

Det fanns inga kor vid hamnen. Ekman knuffade sig fram emellan pigorna, gick upp för trappan igen, och vandrade långsamt bort till stora salutorget för att se efter der.

Der var ännu mera lif och omsättning. Omkring lyktstolpen midt på torget stodo verkligen

några råmande fyrfotingar och läto känna sig under magen af sakförståndiga, hvilka undersökte om de hade stora mjölkådror och tunn hud, kritiserade deras jufver och mjölkspeglar och sökte få så billiga priser som möjligt. Slagtar Snäll, som just kom derifrån, tog Ekman i hand och förklarade att det hade varit uselt med betet i år, eftersom alla nötkreaturen voro så magra.

— Ett par har jag ändå köpt — man får ju lof att ha kött i butiken — — sextio mark — högst sjuttio, — nå då kan du tänka hur pass välmående kräkena är — sade han, strök sitt svarta helskäg, vred om pekfingret ett tag inne i ena näsborren och utvidgade den något.

— Men di mjölkar bra ändå di der små skäri-kräkena, så du kan godt fråga på dem.

Och så satte han sin lekamen i gång bort åt höllassen till. Han gick bekvämt och fullmåligt, flyttade först högra sidan, så den venstra, som när man lirkar en säck framåt, medan magen utgjorde den enda fasta punkten och strammade åt byxorna så att tyget drogs helt och hållet på framsidan af benet och gapade hungrigt högt öfver foten. Byxorna — det var Snells egendomlighet. I hela Åbo fanns ingen som bar sina byxor så i

gammaldags ärbarhet som han, och ingen var så hätsk på de nya moderna. Han boxerade sig bredbent fram emellan hö- och halmlassen, med käppen hängande i ena rockfickan och frågade till höger och frågade till venster, aktningsfullt helsad af bonddrängarne, af hvilka väl mer än en hade någon tyngande sten inbäddad i den doftande ljusgröna börda, som han bundit fast på sin kärra. — Höet var billigt, det var ännu förtidigt att sälja medan betena dugde. Men husbond behöfde pengar, och handelsman begagnade tillfället att få in sitt vinterbehof till billigaste pris.

Plötsligt dök Hamrin upp framför Ekman sömnig och omorgnad — han hade alls inte varit i säng ännu.

— Se på den tjufgubben, så han går der och prutar på hvar femti penni han skall ge ut — jo, jo, det är så de bli rika! Om inte bonden vore tvungen att ha pengar och sälja till hvad pris som helst, så — — men han går der och tittar efter hvem som ser angelägen ut och den köper han af — der får han pruta mest. — Såg du så styft han helsade på Andersson — den är han minsann inte god på — jo, jo, den Andersson han förblir tjufpojke så länge han lefver.

Gubben Andersson gick der på sin kant, och imponerade på bönderna, stor och bred och vördnadsbjudande. Det fanns ej en dräng i hela omnejden som han ej kunde nämna vid namn, ej en enda god häst som han ej visste besked om, och bönderna ströko af sig mössan på långt håll så snart de fingo sikte på honom. Andersson knusslade ej på en sup — det gälde att hålla sig väl med honom — uppe i hans bod skulle de fylla sina kuttingar med brännvin för slåttern, så snart de fingo sälja så mycket af sina varor, att de fingo råd. Gubben gick der och frågade på allting, köpte något smått af snickerivarorna, talade vid enhvar, räknade inom sig sina kunder och gjorde ett öfverslag af hvad lördagen möjligen kunde inbringa honom af försåldt fluidum. — Han »brände litet», han också, hade han sagt åt Ludvigs — — d. v. s. han egde två stora brännerier, hvilka årligen brände oerhörda qvantiteter råg.

— Ser du — fortsatte Hamrin — förr i tiden egde han också en bod, fast han nu har slutat upp med sådana småaffärer. Och då var han Snells värsta konkurrent i att köpa smör och fläsk af bönderna. Det var på den tiden när det lönade sig att skicka skeppsproviant öfver till Lübeck.

Och den ene sade alltid om den andre att han stal och lurade bönderna — — men se det gjorde de begge två lika mycket förstås — fastän Andersson var slugast. Snell hade en bokhållare, se, som vägde så förbannadt inbringande — en hästsko hade han slagit fast under vågen, som vigterna stod på. Och när så bondgummorna stodo der i långa rader och väntade med sina knyten, fanns det inte i hela Åbo en som fick det att gå så flinkt undan. — Innan de visste ordet af, hade han smörklampen på vågen, lättade litet under den med foten i smyg och slängde ned den i ett stort kar. Medan bodpojken passade på att genast stampa ned den i massan så att laken strittade omkring. Och när så gumman gnällde och beklagade sig och sade att hon fått för liten vigt — hette det: tror hon jag står här och väger falskt? — Ta hon sin smörklimp och gå! — Men då var smörklampen redan instampad i karet och gumman fick vara nöjd.

— Jo, men Andersson lurade honom — han lät väga upp åt en gumma uppe i kronans våghus, och skickade henne ner till Snell med två vittnen. Hon fick naturligtvis för liten vigt der — och det blef skandal. Bönderna sålde allt sitt smör åt

Andersson sedan den dagen och välsignade honom och läto lura sig af honom allena. Och Snells smörhandel gick ner! Men Gud, hvad han tjenar på slagteriet sitt! Det vet ingen utom Finlands banks direktion, hvad den gubben är värd! —

Hamrin skrattade elakt och bugade sig strax derpå för Andersson, som kom bort till dem och tog emot deras tacksägelse för gårdagen.

Svennberg kom också lunkande ifrån andra sidan fram emot dem. Han dref trävaru- och spannmålexport och hade sina uppköpare, som reste omkring på landsorten — han hade egentligen ingenting att göra på torget. Men man fick ändå lof att visa sig — man måste hafva reda på torgpriserna, det var en hederssak för en gammal köpman. Och en och annan nyhet kunde man alltid snappa upp, om en eller annan skogbit, som fanns till salu någonstans ute i skärgården, förr än någon konkurrent finge spår på den.

De utbytte helsningar, meddelade hvarandra morgonens rön, skällde på polismästaren för att det varit slagsmål på Vesterlånggatan i natt och kommo öfverens om att gå in på teaterkafét och taga ett glas scherry. Alla utom Andersson, som aldrig gick på krog om förmiddagarne, allra minst

samman med Svennberg och aldrig åt ute annat än i undantagsfall. Han hade mat hemma, sade han och skiljdes från dem.

Handeln började afstanna och de köpslystnas rader glesnade. Brödmadamen tuggade förgäfves reklam för sin vara, kaffegummorna släckte elden under sina samovarar, slaktarfruarna försjönko i fetma bakom sina köttbord och fingo tid att räkna öfver kassan för dagen, — bleckslagarne, kat-tun- och väfförsäljarne togo in sina brokiga varor och togo ner sina stånd — några trädgårdstryssar representerade ännu vemodigt småleende framför sina kålhufvudsläss, medan knappjuden packade in sitt småkram och afslutade geschäftet för dagen.

Mjölksurror och piimä-försäljerskor satte locken på sina tunnor och byttor och skramlade i väg in åt någon gata — qvarblifna höläss drogo tungt hem igen, medan den sista kon skyndade undan pådrifvarens rapp bort till en annan marknad. Och så kommo gummorna som hade renhållningen om hand och sopade ihop affallet, som någon trädgårdsmästare fått monopol på. Torget skulle vara rent före aftonsången.

Men när Ekman efter en ansträngande dag, den sista dagen, på brännvinsaktiebolaget Turkus

kontor, skulle visa Ludvigs omkring i staden och kom med honom in i domkyrkan, så sutto de der alla tre, Andersson, Snell och Svennberg och lyssnade till prestens ord och sjöngo med i psalmen, renade sina själar från torgmorgonens affärssdam, och hoppades på absolution för den gångna veckans synder för att kunna synda så mycket säkrare den kommande. Och när Ekman såg med hvilken ansträngning de följde med predikan och tvingade sina tankar på andra banor än den slippriga affärsknepens, undrade han blott, att gamle förståndige män underkastade sig denna ceremoni, trots de sedan barndomen lärt sig huru svårt det är för rike män att komma in i det himmelriket. Men han erkände att det var konsekvent af dem, fullt ut lika effektivt som att gå på torget, visa sig för kunderna och imponera på bönderna. Det fanns kunder på hvilka ingenting imponerade så bra som gudlighet. —

Nej spelbordet — den symbolen passade dem bättre, det var det rätta offeraltaret åt deras gudom: Merkurius, handels och tjufvarnes gud, spelarnes fader. Der voro de sina egua öfverste-prester, hvilka med andakt förrättade den tysta altartjensten, och fanatiskt dyrkade den mystiska

slumpen, det enda de hade respekt för. — Der fingo de förr lära sig att all energi, kraft, kloka beräkningar och skicklighet väl gagna, men att tillfälle och tur dock betyder alt. Och den som var riktigt slug hade kanske der i hemlighet studerat ut, att man emellanåt *kan* korrigera slumpen något, blott man är djerf — djerf och försigtig. Såvida han ej redan lärt sig, att äfven i det fallet slumpen kan korsa alla djerfhetsens beräkningar och stämpla dess annars berömliga resultat som förbrytelse. Det var dock endast ett undantagsfall, hvilket stärkte förtroendet till regelns ofelbarhet.

Ludvigs var högeligen imponerad af de tre store männen, hvilka sutto der i en bänk som vanliga gemene män. Han talade beundrande om dem då de gingo vidare och betonade framför alt att de börjat med två toma händer och arbetat sig upp från intet till hvad de nu egde. Han formligen utbredde sig öfver deras rikedomar i fantasin, och tog förmögenheterna i besittning i inbillningen så att siffrorna på deras belopp glödde i hans hjerna, brände sig in der för alltid; — medan han skakades af en inre vällustig frossa vid tanken på hvad han skulle företaga en gång,

när han egde alt detta och hade öfverflyttat de siffrorna i sin hufvudbok.

Ekman förvånade sig alls ej öfver hans entusiasm. I en handelsstad som Åbo, der handeln var hufvudsaken, betydde ju köpmännen nästan alt. Alt hvad Åbo i andra hänseenden egde ökade endast dess glans och härlighet som köpstad — intet vidare. Lyceer och skolor, musikaliska sällskapet, hushållningssällskapet betecknade endast att handelsstaden också hade en viss kulturell ståndpunkt, — erkebiskop, guvernör, domkapitel och hofrätt gaf den en viss rang, för att ej tala om den militära betydelse den nyss fått genom Åbo bataljon.

Den stora gemensamma fosterlandskärleken, och den lilla på språkskilnaden grundade hade man här råd och plikt att föröka med en viss lokalpatriotism, som häfdade att staden verkligen var något mer än andra städer och kastade en viss glans öfven dess namn. Man hade sin frivilliga brandkår, hvars make ingen annan stad kunde uppvisa. Ty den var alltid först vid alla eldsvådor och representerade så bra vid festliga tillfällen, förutom att den gaf de mera betydande köpmännen embeten att bekläda såvida andra kommunala och allmännyttiga uppdrag gáfvo dem

tid. — Man hade en ångbåtsflotta, som kunde täfla med och i några hänseenden öfverträffade Helsingforsarnes, och i den hade man alltid någon aktie för skams skull och för att kunna taga in sin vara med »egen båt». — För att ej tala om de många andra kommersiellt betydande företag, hvilka buro stadens rykte och så att säga voro den yttre skylten för dess affärslif. — Ja Ekman förtänkte ej Ludvigs hans entusiasm, och förvånade sig ej öfver att de värde köpmännen kunde njuta af den sinnets hvila aftonsången erbjöd dem, sedan de en hel vecka knogat och arbetat hvar på sitt håll, — den ene med att dirigera brännvinsfloden, den andre spannmålsfloden och den tredje trävarufloden, — ledt dem enhvar genom sin behållare och förmedlat utbytet mellan producent och konsument med största möjliga profit och minsta möjliga samvetsskrupler.

Han förde Ludvigs vidare omkring, ned till ångbåtshamnen, der de svenska båtarne lade till, och slutligen upp för den branta Östra Auragatan upp till Observatoriibacken, från hvilken han ville visa denne hela den Åbo-härlighet, som han redan fallit ned i tillbedjan för.

De gingo långsamt upp för sluttningen af backen framemot det gamla Oservatoriet, som

nästan skymde bort det bredvid liggande brandtornet för deras blickar.

Till höger om vägen, något afsides låg en hopgyttrad hög af små oordentliga envåningshus krupna bakom hvarandra liksom blygdes de öfver sin fattigdom och sitt armod.

Ekman skrattade till, ett kort lågt skratt. Han kom att tänka på de andra husen i staden — ordentliga envåningshus af trä, hvilka i långa rader stodo beqvämt vid breda folktoma gator, och hade godt om plats — medan några två-, tre- ja till och med femvåningshus af sten här och der sträckte upp sig emellan det öfriga huspaket och dominerade. Många af dessa femvåningshus kunde nog leda sitt ursprung ifrån de der blygsamma fattigmanshyddorna på södra sluttningen af kullen!

Fattigmans son lärde ett yrke och flyttade småningom in i ett ordentligt envåningshus vid en ordentlig gata, och kanske blef det huset hans innan han dog. Hans son åter gjorde affärer — lurade bönder och satte främst foten på nacken af den klass han gått ut ur. Det är så man kommer sig upp här i världen. Och han bygde så stenhus — i fem eller färre våningar och antingen gjorde fallit eller förtjenade mera, blef

rik man och matador i staden. — *Hans* son åter fick uppfostran — reste utomlands fick chic och verdensvanor, blef gentleman och gjorde litet hemliga privataffärer i hjälpsamhet — antingen enskildt och af böjelse, eller offentligt och mot valuta i titlar och ordnar.

Den gamla vanliga utvecklingskedjan från slusk till gentleman, intet annat! Och ju mera lifskraftiga de första leden varit — desto längre upp på samhällsskalan ligger vändpunkten, der den motsatta utvecklingen från gentleman till slusk vidtager, och ättlingen af femvåningshuset flyttar tillbaka in i sina anors kojor, hvilka trängas der i en hög bakom hvarandra och skämmas för att visa sig.

Ekman såg ännu en gång bort öfver husgruppen — derpå gingo de vidare uppför backen, stannade vid brandtornets fot och sågo ut öfver staden som låg der djupt nere.

Rakt österut på nästa backe lågo de nya sjukhusens gröngrå stenpalats inbäddade i en park, nedanför lyste ryska kasernernas gulslitna lådfacader med många små glittrande fönster. Det hela var insvept i ett dunkelt violettblått töcken, som utan afbrott öfvergick i himmelens lägre mörka moln. Öfver dessa sträckte sig lätt långa, raka, jemna

skyar i guld och mörkblått mot en bakgrund af tjocka, hvita sammanpackade dunstmassor, genom hvilka den klaraste skinande azur lyste fram.

Domkyrkans kopparröda massa stod der mörk och väldig och tecknade skarpa konturer mot den praktfulla mångfalden af färger, medan korset glimmade och bländade. I skuggan af kyrkan bredde det gamla universitetshuset från svenska tiden ut sin fyrkant. Det låg der och dugde till altning numera — liksom folksångens klockarfar. Det inrymde på en gång domkapitel, hofrätt, länestyrelse, guvernörsbostad, postkontor och konsertsal.

Det glittrade guld genom busken vid brandtornets fot, — ännu några steg, — en svängning till venster om brandtornets hörn, och de hade fri utsikt åt norr och vester — ut öfver ett kaos af mörkare och ljusare skuggor med taggiga, kantiga och osymmetriska konturer, — och emellan dem ett slingrande glänsande band, som längre bort flöt ut i två glittrande ytor med gröna kullar emellan.

Solen sjönk altmer och försvann bakom skuggmassan. Liksom hade ett täckelse dragits undan de bländande blickarne, sågos nu tydligt skuggorna förvandla sig till skorstenar och hus, med trädplante-

ringar omkring. Ryska kyrkans gröna kupol och hotel Phoenix hvita façad gjorde sina godtköpsmajestät gällande gentemot diversehusen, hvilka lågo kvartervis uppradade i två långsträckta massor på begge stränderna. Och Aura å slingrade mellan hvita segel och mörka skrof utmed grå granitkajer bort emot Åbohus svartspetsade hvita ruin, som stod skarpt emot Runsalas ljusa grönska. Öfver det hela höjde sig en himmel, hvilken den nedgående solen småningom afsmekte all dess rikedom af guld, brandgult, rosa, och ångestfullt i violett döende blodrött, för att försvinna och lemna allmakten åt sommarnattens mystiska monotona halfdunkel.

Sedd från denna höjd var den gamla staden ändå vacker, häruppe var det som den fick sin originella prägel. Att lefva här i denna småstad med dess storartade bakgrund af färger och ljus, kraftiga djerfva konturer och dominerande höjder, ginge godt an, tänkte Ekman ett ögonblick. — Men vara dräng här — fy fan! — tänkte han genast derpå, när färgerna slocknade och taflan förlorade sin glans — man får lof att hålla sig på höjden för att kunna trifvas!

Och han tänkte på de arme borgersmän som gingo dernere och gnedo sina små intressen emot

hvarandra och refvos och sletos om makten i denna småstad utan att mäktas höja sina sinnen så högt att dessa intressen alls togo sig något ut — ja knappast märktes mot den stora bakgrunden. Utan de knogade och samlade hela sitt lif, och ingen insåg fåfängligheten af sina penningsträfvanden förrän i dödsminuten, så framt han ej gjorde konkurs innan dess. Och gjorde han ej konkurs så lefde han som förut, tills han dog en salig krämar-död i tron att Gud skulle diskontera hans själapapper. — Hvarom inte, så dog han ändå. Och arfvingarne fingo hans sträfvandens guldhögar och togo de bankruttrades erfarenhet med på köpet. Och den som hade tur gjorde högarne ännu större, och den som hade otur minskade dem. — En och annan lyckades äntligen komma så högt att ej se sin verld i sina guldintressen, utan dessa som ett medel att röra sig, lefva med och gå framåt i den allmänna menckliga utvecklingen med större resurser och derfor också större förpligtelser. Men de voro ej många.

Ännu en stund stodo de båda männen der på slutningen och blickade ut öfver staden — öfver det blifvande slagfältet för deras framtidsförhoppningar. Ja man får lof att hålla sig på

höjden! — sade Ekman ännu en gång. Och så gick han ned sida vid sida med Ludvigs tyst och drömmande. Ett ögonblick steg det upp som en ond aning hos honom, att när de två väl voro i verksamhet der nere, var det ej vapenbrödraskap han kunde vänta sig af honom som gick vid hans sida. —

„Ja den som inte håller sig uppe får skylla sig sjelf!“ — sade Ludvigs halft för sig, halft som svar. Och han såg ett ögonblick forskande på Ekman, och det ryckte omkring munnen på honom.

Men han sade ingenting.

II.

— Patron måste alt ha stigit upp med sidan förut i dag — tänkte skjutspojken, som satt bakpå kärran och tog emot alla stötarna och blef fullstänkt af vägsmutsen. — Herre jesses! — sade han, for högt i vädret och högg tag i ryggstödet till framsätet, när kärran hoppade till vid en ojämnhet på vägen. Men han sade intet mer, ty han hade bitit sig i tungan vid den oväntade stöten, så att tårarne kom honom i ögonen. Och så höll han sig fast i framsätet, som gälde det lifvet,³ och satt och hade kännningar af surbrödet och strömmingen, som han stoppat sig full med till frukost för att hafva god barlast. Och när han såg en grind på en half versts afstånd gjorde han sig i ordning att öppna den med minsta möjliga tidsförlust, — var nere på vägen i ett nu, sprang alt hvad benen förmådde, ryckte upp grinden — smälde till den och var uppe på baksätet innan Ekman alls hade hunnit tänka på att stanna sitt åkdon.

Men hans tjenstaktighet imponerade alls ej på husbonden i dag. Denne satt der mörk som ett åskmoln ofvanpå det tortyrinstrument, som kallas kärra, och piskade på hästen så att den flög fram som drifven af en stormvind. Det hällregnade och vinden piskade regnet rakt i ansigtet på Ekman, medan den vattendränkta vägsmutsen sjöng om kärrehjulen och vattnet bildade små sjöar på fotsacken.

— Det vore väl sjelfve den svarte satan, om jag inte skall ta bugt på dig! — hväste han fram emellan tänderna och klämde till hästen ett rapp, som hade det varit Ludvigs som sprang der framför kärran.

— Den fördömde Ludvigs hade skrifvit och sagt att han inte ville omsätta vexeln, som bolaget fått för årets arrende! — Nå — han skulle minsann läsa lagen för honom i dag!

— Men han hade väl fått nys om Björklunds obestånd, den Ludvigs, för han stack sin näsa i alt och snokade — — Ja det var en skön historie den med Björklund!

— Vill han inte omsätta, så skall han åtminstone ut med pengar för levererad brännvin! Ingen pardon! — kom det igen, och den tanken inbringade åter hästen ett rapp. —

— Det var då ett elände med denne här Björklund! Ekman suckade, — han hade för sin död ej kunnat säga nej, när Björklund för någon tid sedan kom ut till honom och lånade aktier af honom att skaffa sig penningar med. Björklund var hans vän — och han hade sagt, att om han finge låna de papperen, så kunde han rädda sig från ruin. Och nu stod han ändå i begrepp att göra konkurs, och så var Ekman af med närmare hundratusen! Ja — hundratusen — det voro de honom värda, det hade han betalat för dem, fastän den Ludvigs skötte bolagets affärer så dåligt, att aktierna noterades till tjugufem procent af det nominella värdet!

— Det var då ett syndastraff att den karlen kom öfver till Finland! — — Men om han tror att jag inte skall få ut bolagets andel i nybyggnaden, så tar han fel. För det har jag svart på hvitt på. — Äh — vänta du — än är jag inte slut.

Och så lyftade han piskan igen för att gifva hästen ett rapp till för Ludvigs synder — men han hejdade sig, när han såg fabriksbyggnaderna ute på Koskis titta fram ur grönskan nere i floddalen.

— Det var tusan hvad det hade gått fort!

— Nå — den Freja var också en häst som inte många kunde visa upp maken till! Fallen efter Ekmans bästa fölsto — och Weikko, den gamle trafvarkungen! — Andra priset hade hon tagit i vintras vid traftäflingen! — Men i år skulle hon väl ta första om inte f-n rider prisdomarne!

Så for han i gnistrande traf utför backen, så att den lätta kärran knappt rörde vid marken, gjorde en gentil sväng in genom grinden till Koskis herregård och kände sig helt lätt tillmod, när kärran knappt hörbart rasslade fram öfver den mjuka sanden på gårdsplanen, — ett ljud som angenämt kontrasterade emot det envisa monotona sjungandet af den vattensjuka sörjan ute på vägen. — Han hade förbrukat nästan all sin ilska under vägen — läst lagen för Ludvigs i tankarne och låtit Freja få alla rappen — eftersom skjutspojken inte gaf några anledningar till utbrott, hvarför han odeladt hängaf sig åt det behagliga medvetandet af att nu var han äntligen framme och det skulle smaka godt att få sig en smörgås och en sup. — Hade Ludvigs nu varit inne, så hade Ekman visst i allsköns lugn och helt höfligt framfört sitt andragande — och låtit det bero vid den dufning Ludvigs fått i tankarna. Det hade blifvit

som vanligt — och de hade skiljts åt som vänner och kanske fått sig ett parti samman innan dess.

Men det stod skrifvet i tankarne att Ludvigs ej skulle undgå batalj i dag — ty han lät vänta på sig alldeles oanständigt länge. Och vänta var ej Ekmans sak.

Han försökte visst sysselsätta sig och letade fram ur sin plånbok ett rödrutigt papper å hvilket han hade alla sina vaxlar antecknade i långa rader, såväl de »gjorda» som »affärsvaxlarne». — Det borde han ej ha gjort, ty den lappen representerade en svart sida i hans oturs hufvudbok. Och medan han satt der och präglade in i minnet summor och förfallodagar — kombinerade, summerade och kalkylerade samt utkastade planer till nya transaktioner, eller omsättningar med half inbetalning — kom gallan åter i stockning. Och hela hans svåra affärsställning förkroppsligades i Ludvigs gestalt, mot hvilken altså det oväder, som nu drog samman, ämnade alla de blixtar det höll i beredskap, till dess ögonblicket för explosionen vore inne. Och ju längre det ögonblicket dröjde, desto mera mättades åskmolnet med elektricitet.

— Var det också rimligt att sköta en affär så, som Ludvigs gjorde det! En förnuftig människa

kunde ju bli galen af blotta tanken på en sådan misshushållning! Brännvin och spik — *brännvin* och *spik*, två förnödenheter, som gjorde den fattigaste slusk till bolagets kund, och *ändå* skulle aktierna stå lågt i kurs, för att ej tala om att de ej gåfvo dividend! Hade man väl hört talas om att en brännvinsbrännare ej blefve rik! — Och jernhandlarne sedan! —

— Nå — *derom* var intet tvifvel — vid Koskis gick inte allt rätt till! — Det var ju rena vansinnet att lemna nästan hela bolagets produktion åt en enda afnämare och så ge denne en så öfverdrifven rabatt emot att han toge allt hvad de gåfvo honom! Andersson fick ju ej mindre än fyratio procent rabatt för att han tog allt bränvinet! Och jernhandlanden, som tog all spiken, gjorde det nog heller inte för intet. — Och så »agenter» sedan i städerna för att ombesörja bolagets affärer med de några kunder, hvilka ej köpte af generalafnämarna. Det fans nemligen några stamkunder kvar sedan Ekmans tid, hvilka ej köpte på andra vilkor. — Hvad hade man då den Ludvigs till, om han var för beqväm att resa omkring och sälja och ställa med afsättningen, i stället för att ständigt sitta hemma och latas!

Men — kantänka hans beqvämlighet var en mycket viktigare sak än aktionärernas intressen! Och när hans höghet någongång beqvämade sig att sjelf resa i »bolagets ärenden» och på bolagets bekostnad — ja det var ju ynkligt rent af! — För högfärdig var karlen och vräkig, och det blef hufvudsaken vid hans »affärsresor» att hans värda personlighet fick göra sig gällande med vederbörligt eftertryck. — Hela affärsverlden fick lof att veta om den märkliga tilldragelsen, att nu var herr Ludvigs kommen till staden för att göra affärer. Och bolagets agenter fingo lof att möta vid stationen och uppvakta och se till att hans höghet hade det så angenämt och behagligt som möjligt — underrätta kunderna om att nu var han kommen till staden — bodde der och der — gaf audiens den och den timmen, — och att *då* kunde de få lof att söka upp honom der han satt och tronade och lägga sina underdåniga beställningar för hans fötter. Men framför alt skulle agenten se till att herr Ludvigs finge sitt lilla whistparti på aftonen, det var det viktigaste! — Och till det inbjöds då de trogna bland kunderna, hvilka uppfört sig väl visste att skicka sig och ej dolde sin beundran. — De fingo detta huldrika bevis på den

store mannens nåd till gengäld för den rökelse de spenderat honom, — och en och annan hugnades med den glada förhoppning, att han ville vara så älskvärd och bevilja deras ansökningar om att få lof att köpa af de varor han nedlät sig att låta bränvinsaktiebolaget Turku tillverka.

De fleste skrattade dock i mjugg bakom Ludvigs rygg och en och annan sade till och med högt, att — den karlen vore det lättaste i världen att lura. — Men *de* blefvo aldrig bjudna på whist af agenterna!

— Ekman kunde ej begripa att bolagsmännen gingo in på det skojet, ty så kunde det ej gå i längden!

— *Han* protesterade nog när han kunde komma åt — men det hjälpte ej! Ty bolagsstämmorna voro den renaste humbug, — och i direktionen var han ej med oaktadt han var hufvudaktionär numera. Der sutto endast Andersson och några andra, hvilka endast hade några aktier i bolaget — men voro starkt intresserade i konkurrerande affärer. Så *deras* politik var ej vidare svår att förstå! — Och då fanns det ingen annan förklaring på Ludvigs uppförande, än att han finge någon hemlig extra förtjenst af dem, hvilka fingo så stora

rabatter emot att de togo nästan hela tillverknin-
gen! — Altså indirekt stöld! — — —

Ludvigs kom i detsamma gående öfver gårds-
planen samt stannade och började en ifrig under-
handling med trädgårdsmästaren.

— Ja — indirekt stöld! — tänkte Ekman vi-
dare. — Nå — så ser han mig ut, mumlade han half-
högt. — Han hade alltid funnit något af lägre race
i hela Ludvigs uppträdande — något af krypande
mjuka tjenare inför dem, som hade någon betyden-
het i hans ögon, och despot emot sina underlydande.
Gammal frigjord slafnatur — det slog ej fell!

— Han såg ej illa ut — långt ifrån — men
en droppe blod hade han helt visst i sina ådror
af den stora orientaliska blandracens — nomad-
folket, hvilket sjelf intet nytt producerar, men gör
efter hvad andra gjort, riktar sig på mellanhandeln
mellan producent och konsument, tager all
makten och rikedom för besväret — och slutligen
blir den högre racens herre. — Liksom skuggan i
Andersens saga slutligen blir hufvudperson och
gör alt geschäftet och slutligen engagerar sin förre
herre som skugga. Det är den moderna formen
af nomaden, som förr lefde på afkastningen af
andra djurs kropp, — men nu lärt sig inse

att de andra djuren då lefde på hans intelligens bekostnad och att också intelligensen dugde till handelsvara. Hvarför han nu förfinat sin boskaps-skötsel — underkufvat det högsta djuret — menniskan — lärt sig att kapitalisera affallet af de andra intelligenserna och gifva dem varuvärde och kurs på börsen. — — —

Ludvigs slutade underhandlingen och gick äntligen fram emot trappan.

— Svart — med gulbrun hy — förfalskad judenäsa och gråblå ögon, hvilkas färg såg ut som vore den afsigtligt förvärfvad genom flera led under vistelse i nordligt klimat — och hvilkas pupiller drogo sig samman, när man såg på honom, som kattens för ljuset. — — Nå, han *kunde* ju gälla för att vara arier — — men endast för oerfarna! — — —

Misstänkligt måste det ju slutligen förefalla att han så gerna ståtade med sitt gamla namn — sin adliga ätt — och med alt hvad hans salig förfäder uträttat för betydande ting i svenska konungars tjenst! Det gjorde intryck af att mannen hade någon sjuk punkt i sin familjs föregående — — någon mesalliance kanske, genom hvilken det främmande blodet kommit in i släkten och

tagit välde öfver samt förändrat typen — öfverhufvudtaget något som han behöfde hemlighålla eller förgylla upp med gamla anor. — — —

— Ekman började fundera på hvad han skulle säga nu, ty han hörde Ludvigs i trappan. Och det var ej lätt att komma åt honom, han var en sådan skicklig taktiker. Han visste alltid att föra kampen från sak till person och reta motståndaren till personliga utfall mot sig — utfall hvilka han sjelf aldrig besvarade med sådana annat än i högst sällsynta fall. Han vann derigenom den fördelen att endast behöfva tillbakavisa *formen* i hvilken motståndaren framställde sina önskingar, hvilket denne i hettan alltid uppfattade som ett nej å sjelfva önskingarna, medan Ludvigs i sjelfva verket slapp ifrån att säga hvarken *nej* eller *ja* i sak, och vanligen gick ut ur striden med fria händer. Ekman kände denna feghetens list hos Ludvigs — emedan denne af dumhet alltid upprepade sig härutinnan.

Men ändå lät han alltid reta sig till personligheter, — han kunde aldrig beherska sitt snarstuckna lättretade humör! —

Ludvigs kom in, blef angenämt öfverraskad öfver att se Ekman der, smålog, sade några allmänna fraser och bjöd på en cigarr.

Ekman ryckte fram med angelägenheten. Ludvigs beklagade helt älskvärdt att han ej kunde hjälpa Ekman dermed — bolaget hade så stor fordran hos honom — de voro tvungna att sauvera sig och afskrifva hans motfordran i nybyggnader på skulden. Ekman förklarade sig ej begära någon hjälp — utan endast sin kontraktsenligt tillförsäkrade rättighet. — Det funnes uttryckligen stipuleradt att bolaget skulle kontant bidra utan afseende på något möjligt tillgodohafvande. Han, Ekman, kunde väl inte taga pengar att bygga med ur sjön heller!

— Ludvigs beklagade att han blef så misskänd och att Ekman tog saken så häftigt; — han, Ludvigs, var verkligen ej betänkt på annat än att tillgodose Ekmans intressen. — Han hade haft så många sömnlösa nätter för hans skull, ja han *var* verkligen bekymrad för huru det skulle gå.

— Det är ju sorgligt med den Björklund, som hade ansetts vara så säker! Och nu — det är intet tvifvel om hans obestånd nu mera! —

Ja — han var verkligen orolig för Ekman också, han visste huru starkt Ekman var engagerad i Björklunds affärer — kunde han verkligen tåla en sådan förlust? — Och Ekman fick ursäkta,

men i betraktande af dessa svårigheter kunde han ej omsätta vexeln, han måste först rådfråga direktionen, — ja, och naturligtvis förorda saken. — Och hvad pengar för nybyggnaderna anginge —

— Ja — dem *skall* jag ha', sade Ekman häftigt. Och får jag dem ej godvilligt, så må det komma till rättegång!

— Just för det du säger du *skall*, så skall du inte få! — replikerade Ludvigs, som föll ur sin smilande verldsmannaton. — Tror du inte jag känner bolagets affärer, så pass att jag vet hvilka förbindelser vi ha' att uppfylla!

— Nej, det vet jag till och med att du öfverhufvudtaget har dåligt nys om *alt* hvad affärer heter! högg Ekman in ännu häftigare. Och så brassade de samman och sade hvarandra obehagligheter.

Ludvigs tog på sig herskareminen och under rättade Ekman om att han var herre på platsen, att han var bolagets chef och Ekman bolagets arrendator, att bolagets chef vore arrendatorernas husbonde och undanbad sig att blifva tilltalad i den tonen.

Ekman åter tillkännagaf att han som aktieegare egentligen vore Ludvigs arbetsgifvare och fordrade

som sådan ändring i bolagets skötsel. Han ansåge sin rätt förfördelad genom att Ludvigs af beqväm-
lighet sålde nästan hela produktionen på en hand emot
stor rabatt, och det såväl hvad brännvins- som
spikillverkningen beträffade. I stället för att resa
land och rike rundt — eller, om han ej hade tid
sända resande omkring — uppsöka afnämarna
hvar de funnos och sälja direkt till konsumenterna.
Det var ju klart att när man bildade bolag var
det för att ej behöfva afstå största delen af vin-
sten åt en mellanhand, utan behålla den sjelf.
Han finge ingen utdelning på sina aktier! — Det
var ju oerhördt, skulle ej bolaget löna sig. —
Brännvin och *spik!* Och det skulle ej bli vinst af!

Ludvigs förklarade i ännu högre herskarton
att han hade bättre reda på den saken, — de
nya tullförhållandena till Ryssland gjorde afbräck
i spikförsäljningen — han hade varit tvungen att
också för *den* taga en generalagent för att i hast skaffa
bolaget inhemsk marknad. — Ja — och så de dåliga ti-
derna — de många bankrutterna — det minskade
förtroendet man och man emellan — den i följd
deraf störda krediten — det »fjoliga» missväxtåret!
Jaha! — det var minsann ingen rolig sak att vara
disponent för detta bolaget! — Och så aktionärer-

nas otacksamhet! Men han behöfde inte stå här och aflägga räkenskap för Ekman — därför funnos revisorer och bolagsstämma. Hade Ekman något att säga, så finge han göra det *där*.

Ekman bad honom vara glad att han gjorde det privatim; komme han inför bolagsstämman med sina påståenden, så komme han att högt yrka på Ludvigs afskedande, ty han ansåge honom *komplett oduglig* att sköta affären. Och han behöfde ej gifva sitt förtroende och förvaltningen af sin egendom åt en sådan — som till på köpet hade gjort bankrutt der öfver i Sverige.

Ludvigs blef helt blek.

— Jag ville önska, — sade han, — att du komme att göra en sådan konkurs, när du skall till. Af mig fingo de fullt, till den sista pennin!

— Jag tänker inte göra konkurs — kommer aldrig att göra det! — sade Ekman.

— Vi få väl se! hånade Ludvigs och beslöt inom sig att göra sitt till.

— För resten, högg Ekman till, det bevisar just din oduglighet allra bäst att du gjorde konkurs, när ställningen var så god, att alla fingo fullt. Jag vet nog, att äfven med sådana tillgångar kan man komma i förlägenhet vid uppfyllande af sina

förbindelser. Men — en *god* affärsman hjälper sig ur *alla* svårigheter!

— Nå hjälp dig då, — jag kommer ej att lägga två strån i kors för dig.

Så sade de upp bekantskapen, förklarade allt umgänge mellan deras familjer för afbrutet och skiljdes åt.

Han visste nu Ekman att det hädanefter skulle vara ständig kamp emellan honom och Ludvigs, ty han hade erfarenhet af att Ludvigs aldrig kunde glömma en oförrätt. Och han var öfvertygad om, att denne bara af hämd skulle söka drifva honom till konkurs, för att efteråt kunna håna honom och ge tillbaka med ränta hvad han sagt i dag.

— Men derhän skulle det aldrig komma, den tillfredsställelsen skulle Ludvigs aldrig i lifvet få! För skulle Ekman dö än han ginge in på det!

Ekman piskade på sin friträfvare och for i väg med en fart, så att skjutspojken for högt i vädret allt emellanåt under häftiga hickningar af den välfägnad han samvetsgrannt fyllt hvarje inre ihållighet med. Han förstod sig på att göra herskapsköken heder.

Regnet piskade i ansigtet, så att Ekman knapt kunde hålla ögonen uppe. — Men undan gick det

i alla fall, och han konstaterade med tillfredsställelse att hans häst gjort den en mil långa vägen in till staden på mindre än tre qvart timme.

— I staden träffade han naturligtvis Hamrin och denne bragte honom den väntade jobbsposten. Björklund hade »lagt in» i dag — och der satt Ekman nu med en stor förlust. — Han hade haft tid att förbereda sig på det, men *nu* kände han det dubbelt svårt, ty de värdepapper han lånat Björklund var just aktier i brännvinsaktiebolaget Turku, och förlorade han dem, så hade han ej så mycket att säga der mera, utan vore på nåd och onåd i Ludvigs händer. Ty han var skyldig bolaget arrende för de första åren han hade filialbränneriet och nu innehöllo de större delen af hans enda rörelsekapital — pengarne för levererad brännvin — för att betäcka sig för det kommande årets arrende i förskott. — Det såg mörkt ut, ty en sådan förlust som denna minskade naturligtvis krediten och det goda namn han hittills haft i bankerna. Och att i godo få ut något af Ludvigs var numera ej att tänka på.

Det sade honom också Hamrin.

— Du har missbrukat ditt goda namn, Ekman, — sade han, — du skrifer på åt hvem

som hellst som kommer och beklagar sig och är i nöd; och det är dödssynd i affärer! Det är visst vackert af dig och bevisar godt hjerta. Men godt hjerta är en vara, som ej noteras på börsen eller diskonteras af bankdirektionerna! — Och du måste medge att *litet* fåfänga af dig är det också; — för du blir smickrad, när folk kommer och smeker dig på ditt »goda säkra namn» och din stora kredit!

— »Hut bracka!» sade Ekman som ej tålde att Hamrin kom och sade, hvad han sjelf just satt och tänkte.

Och det är inte värre med det än att när jag kommer i nöd, så hjälpa de mig i stället och diskontera åt mig!

— Lita du på det! — hånade Hamrin, — när du ej duger mer, så gifva de dig fan!

— Det finnes ett gammalt ordspråk, att ärlighet varar längst, sade Ekman med värdighet. Och om *mig* kan ingen komma och säga något. Är man redbar och ärlig och ej altför dum, så att folk bara äro öfvertygade om ens *duglighet*, så finnes det alltid hjälpare!

— Långt ifrån, replikerade Hamrin som alltid kom i tagena, då han kunde komma åt att anbringa någon visdom ur sin affärsfilosofi. — Ser du hvad du kallar »duglighet», d. v. s. din ärlighet

och redlighet — det är just din *oduglighet* i affärer! Der gäller det att kunna stjäla bäst och lagligast. Ja — se på Andersson — det är ett ideal för en affärsman. Man säger alt möjligt om honom, men tror du någon kan komma på honom med något? — Nej du — han är listigare än alla djur på marken — den gubben kan sin lagbok utantill och handlar alltid efter bokstafven. — Sveriges rikes lag, Finlands författningssamling det är hans lektyr — någon annan skönlitteratur vet han ej af. — Ja du vet — de ligga alltid framme på hans bord och imponera på kunderna.

Derför betyder han någonting här i staden, ty han är en rättrådig man och en stor filur och kommer aldrig i knipa! —

— Ekman kände Hamrins jeremiader förut och afstod från alla invändningar. Hamrin fortsatte:

— Ludvigs — det är visst en stor idiot, det finnes ingen som ej begriper det! — Men det är dumt att stöta honom för hufvudet! För ser du — Andersson håller på honom — han behöfver just en odåga der på den platsen för att kunna göra hvad han vill utan att ha alltför mycket kapital i sjelfva affären. Ja — du vet ju huru Ludvigs kryper för Andersson och lyder hans

minsta vink fastän du har tio gånger så stor andel i bolaget. Och nu när du förlorar dina aktier till på köpet ja — då är det ute med dig — för man skall aldrig bli ovän med en idiot!

— Kan ta' mig ett lån och köpa dem åter sade Ekman. Min kredit är ännu god.

Men den blir dålig, om du tager ett lån på hvilket du betalar sex procent för att köpa värdepapper som ingen ränta gifva.

— Få se, sade Ekman, jag *måste* hafva mycket att säga i bolaget, och då skall snart herr Ludvigs få stryka på foten. Jag vill väl se, om inte pappren skola gifva ränta bara *han* kommer bort.

— Men han kommer aldrig bort — för han kan kröka rygg för de mäktige — och säga artigheter och smickra och när han smickrar hittar han alltid på att smeka deras svaga sida. Vore han ej så dum, så skulle han komma hvart som helst med den taktiken — ty det invaggas dem i säkerhet, de underlåta att bevaka just sin svaga sida för honom — och der kunde han då angripa dem hur framgångsrikt som helst i fall af behof.

— Det går aldrig i längden, om han ock vore aldrig så slug. — Smicker och artigheter och inställsamhet, är för resten ej för mig —

jag säger alltid rent ut hvad jag tänker och går aldrig med baktankar!

— Det är just din olycka det, sade Hamrin.

Och så gingo de till Andersson. — Ekman ville bli qvar i staden öfver natten och de kunde behöfva få sig ett parti whist i detta Herrans väder.

— Andersson skickade bud på bankbokhållar Stenman för att tjenstgöra som fjerde man, och denne kom naturligtvis. Bankbokhållar Stenman tjenstgjorde alltid när Andersson bara vinkade, och som han såg att Andersson höll på Ludvigs tjenstgjorde han äfven med att sjunga dennes lof hvar och när han kunde komma åt. — Den Ludvigs var för präktig — tänk bara — att komma öfver från Sverige med två toma händer — och på den korta tiden af tio år svinga sig upp till en förmögen man — och en betydande man — en faktor i samhället. — Ja det var för märkvärdigt! — Och hans omtanke om allt och alla sedan! — Man kunde då aldrig träffa honom utan att han beklagade den stackars Ekman, som hade det så svårt, led så stora förluster och fick knoga med vexlar och omsättningar för att kunna reda sig med det nödvändigaste. Ja — han var för omtänksam och vänlig! Men så gick Ekman ändå och

beklagade sig och påstod att Ludvigs satte dåliga rykten om hans affärsställning i omlopp, och skyllde på Ludvigs att han hade fått back på den sista vexeln i Föreningsbanken. Stenman hade endoserat den och så hade det gått ändå — men Ekman var allt bra otacksam — som så misskände Ludvigs vänlighet! —

Det var Stenmans senaste nummer i affären Ludvigs.

— Ekman kände en instinktiv motvilja mot den lilla svartmuskiga figuren, hvars fetma bokstafligen sken fram emellan de glesa svarta skäggrån som krusade sig öfver större delen af ansigtet, och tillät sig mer än ett skämt öfver hans klumpiga, tjocka Falstaff-figur; — skämt på hvilka han ej behöfde frukta replik, då Stenmans tjocka svulstiga läppar hade mindre vana i att manövrera i ordstrid än att förljufva för honom bordets njutningar.

— Stenman gick alltså ständigt med ett horn i sidan till Ekman.

Nu blefvo de medspelare i whisten.

Det var ingen anledning för Ekman att spara honom. Ty »målningarne» kom Stenman aldrig ihåg, kom ofta ut i orätt färg och höll aldrig reda

på hvilka kort som hade gått. Och så »söp» han regelbundet »mollorna» — trots alla förbjudna antydningar från Ekmans sida.

Det hände mer än en gång under aftonen att Ekman, trots alla spelets regler gjorde en paus och bröt ut i ovelt öfver den arme bankbokhållaren, så att denne totalt tappade minnet och spelet gick ännu värre på tok.

— Jag spelar för nöjets skull, jag, invände Stenman då, och inte för vinsten! Och jag kan inte begripa att du tar saken så häftigt.

— Nej — det kan jag nog tro, svarade Ekman medan han slog kortlapparne i bordet, så att det ekade efter — och gaf utslagen ett visst eftertryck genom att stöna som vedhuggare. — Ser du *jag* spelar också för nöjets skull, — och det är vid Gud intet nöje att sitta och spela med en klåpare, som ingenting kan, — och bli' lilla slam, när jag har säkert parti på handen.

— Så sköljde de ned förtreten i toddyglaset och Andersson hviskade åt Hamrin att den Ekman var en baddare. För han skulle *alltid* gräla i kortspel. — Men han spelade bra.

Och Ekman drack separat försoning med Stenman och sade att han kunde vara nöjd öfver

att ha' fått ovett af honom och inte af Andersson. För Andersson var en liten djefvul att gräla, när han hade dåliga kort, och det skulle motspelaren alltid få skulden för. — Ja — det måste han medge, att han, Ekman åtminstone hade skäl för hvad han sade.

Efter qvällsvarden sutto de alla inne i Anderssons lilla salong med gröna vaxduksmöbler, mahognibokskåp och kopparstick på väggarne. Några diplom från landtbruksutställningar hängde der också inom glas och ram. — Gubben exporterade också spannmål och hade alltid god vara på utställningarne.

— De fingo kaffe och cognak, tände sina cigarrer och angrepo dagens frågor.

Björklunds konkurs var naturligtvis framför alt på tapeten.

— Huru tänker du göra med den saken, Ekman? frågade Andersson, — du hade väl säkerhet för din fordran?

— Nej!

— Alltså *ren* förlust! aj, aj!

— Betyder ingenting, — jag får köpa tillbaka mina papper, det är allt. — De stå ju endast till tjugufem procent af nominella värdet. Men

om altgår bra äro de snart uppe i pari kurs och öfver. Så att om jag också förlorar räntan på tjugufemtusen under några år, så har jag dock dermed räddat ett kapital af hundratusen — och det kommer i alla fall mina barn tillgodo. Förresten det vore dumt om jag inte passar på och köper dem nu när de äro billiga.

— Det kan du ha rätt i, sade Andersson, men för att göra sådana framtidsaffärer får man lof att vara kapitalkraftig, — och att göra dem med lån det går intel!

— Se — bara prioritetsaktierna komma bort, så äga ju dessa aktier alltsammans och på så vis kan jag ju få igen hvad jag lagt ned i bolaget, sade Ekman. Men så länge Ludvigs går derute och vansköter alt kan hvarken jag eller du hoppas på någon vinst, det är säkert.

— Och så kom Ekman in på Ludvigs syndaregister, och det var långt.

— Alt hvad han sagt Ludvigs förut i förmiddags kom åter och illustrerades med talrika exempel. Den karlen dugde inte — och han hade inte reda på sig — och så skylldes han sina dumheter på tullförhållandena och de dåliga tiderna — och de argumenten öfvertygade alltid de klentrogna.

— Andersson sade att han skulle säga åt Ludvigs om den der vexelomsättningen, men hvad bolagets andel i byggnadskostnaderna beträffade, så finge de väl lof att hänskjuta den saken till en kompromiss. Der fanns skäl för och mot. —

Så talade han ej mera, utan satt tyst och hörde på och lät Ekman berätta. Och när Ekman tystnade var alltid Stenman framme med någon invändning och fick honom att prata igen, smickrade hans plan att köpa tillbaka sina stamaktier och sade, att om han, Stenman, hade pengar så skulle han passa på och köpa de papperen nu när de voro billiga.

När Ekman fick resonansbotten för hvad han hade att säga gafs det ingen hejd för hans meddelsamhet. Han trodde deras intresse vara vänskap och berättade och pratade om sig, sina angelägenheter, sina planer, och mycket mera än försigtigheten bjöd.

Och Stenman gaf alltid replik och underhöll hans pratsamhet, — medan Andersson satt der tyst och lyssnade uppmärksamt, aktade sig för att afbryta, och begagnade tillfället att grundligt få titta i Ekmans kort.

Hamrin, misstänksam som alltid, såg huru

gubben satt och präglade in upplysningarna i minnet, gjorde kalkyler, beräkningar och planer. Och han försökte få Ekman in på ett annat samtal, — men utan framgång,

Slutligen togo de afsked och gingo. Vid dörren tog Andersson Ekman å sido och sade åt honom att om han behöfde pengar för att köpa sina aktier igen, så kunde han få hans, Anderssons borgen.

— Det förvånade Ekman något att gubben erbjöd sin borgen nu när det gällde att göra en framtidsaffär, hvilken skulle komma att endast kosta Ekman räntor årligen tills aktierna kommo i kurs. — Ty nyligen hade han bestämt vägrat sitt namn å ett lån, med hvilket Ekman velat lösa in de dyra vaxlarne.

— Men när han tänkte på gubbens beredvillighet att höra på och sätta sig in i hans affärsställning nyss, sade han sig: gubben är väl menniska — han vet att jag i dag har gjort en stor förlust — att jag har en stor familj, och han vill hjälpa mig.

— Hamrin morrade något på hemvägen om att Ekman hade förprat sig — att han var dum som berättade ut sina planer och beräkningar till höger och venster, — att Ekman nog komme att

vinna kompromissen och byggnadshjelpen och få vexeln prolongerad, — men att han inte skulle sitta och kritisera Ludvigs så der i stort sällskap äfven om han hade aldrig så rätt. — Ja Andersson hade sagt åt honom Hamrin att Ekman *hade* rätt hvad Ludvigs beträffade, men att det vore inte så godt att få någon, som ville åtaga sig den svåra posten med tolf tusen marks lön derute på Koskis så att de fingo väl försöka reda sig med Ludvigs. — Ja — Ekman hade rätt — men han kunde gerna ha tigit still! —

— Den Hamrin var då alltid en sådan mistrogen människa!

— Nå derfor är han också en stackare och kom sig aldrig fram, — tänkte Ekman och lät honom prata.

III.

Att få gubben Andersson att lofva sin borgen var redan oerhördt, — men värre var det att få honom att skrifva på. Det varade både länge och väl.

Ekman jagade honom med den färdiga skuldsedeln flere veckor och alltid när det kom till det afgörande ögonblicket fann gubben på någon förevändning, att komma ifrån. — Än var det någon viktig angelägenhet, som det plötsligt föll honom in att han hade glömt af, och den finge han lof att göra nu strax. Ekman kunde ju lika gerna komma igen i morgon — eller någon annan dag? Det brådskade ju ej med det der lånet? —

— Eller också underrättade han kärft, att han finge lof att ha säkerhet. — Ekman trodde väl ej att han var så lättsinnig och gaf bort sitt namn för en sådan summa utan kontraborgen eller annan pant? Så långt gick ej vänskapen! —

Och när Ekman så kom med en mödosamt anskaffad kontraborgen fann gubben på någon ny

invändning, tills Ekman trött och utledsen lofvade hvad som helst bara han komme på det klara med saken. Men huru gubben hade slingrat och krumbugtat sig, så hade han slutligen skaffat sig säkerhet för nästan dubbla beloppet af hvad han stod för. — Och så skulle äntligen saken gå för sig.

— Det var i november månad — så länge hade preliminärerna räckt. Men när Ekman kom in till staden om eftermiddagen och för sju och sjuttionde gången vandrade bort till Andersson med skuldsedeln i bröstfickan, var gubben inte hemma. Han hade gått ut och ingenting sagt och kontoristerna visste hvarken när han kom hem eller hvar han var. — Kanske på hotell Phoenix? —

— Ekman gick dit — men der visste man lika litet besked. — Hamrin satt der uppe på kafeet och hängde öfver Helsingforstidningarne som nyss voro ankomna.

— Han trodde att Andersson lättast kunde träffas vid sjutiden, när frivilliga brandkårens fakeltåg drog upp till guvernörsresidenset, — Andersson var ju en af divisionscheferna inom kåren. Och han finge väl lof att vara med nu, när kåren skulle uppvakta guvernören och gratulera till hans jubileum.

De gingo bort för att se på herrligheten och för att försöka fånga gubben efter uppvaktnings slut. Nyfikna Åboboar trängdes i mängd på trottoirerna och på den öppna platsen framför residenset. En och annan poliskonstapel dök upp ur massan då och då, men fick ingen anledning att göra sin myndighet gällande, och gjorde alltså ingen effekt. — Menniskorna voro ej vidare högljudda — de stodo der och småpratade och fröso om fötterna och väntade. Stora hvita snöflingor föllo ljudlöst — några iswostschikar gledo förbi under bjellerklang och ett par vaktmästare sopade bort snön ifrån stora trappan till residenset.

Ändtligen kommo de — ett långt tåg utmed Stora Tavastgatan. Facklorna glödde och sprakade och kastade ett bjert eldrödt sken på de svartglänsande hjälmarna och de hvita blusarna och sände ut en tjock svart rök, som i mäktiga hvirflar släpade efter tåget.

I spetsen kom kårchefen till häst, — efter honom brandkårens egen musik med Björneborgska marschen och så hela den långa raden brandkårister — fyra i ledet — taktfast trampande in de fosterländska rytmerna i gatan, — medan

facklorna gungade i en enda lång flammande ormlinie upp och ned öfver deras hufvuden.

Kårchefen var ingen mer och ingen mindre än Svennberg. Det hade kostat honom många och långa funderingar huru han skulle uppträda i dag, för att riktigt uppbära sin värdighet. — Han borde väl allt vara till häst — det vore ju de högre officerare vid infanteriet också — och Svennbergs rang var heller inte bara fy skam.

Alltså sadlade han sin gamla Fia, och hon dansade i väg med honom i spetsen af tåget och vrenskade sig som en riktig stridskamp hvar gång bashornen skrällde för starkt. Och det gjorde de nästan alltid.

— »Fia» var ett gammalt orginal till sto, och ej lätt att bli klok på. — Svennberg svor på att ett bättre och förståndigare djur ginge ej på fyra ben, fastän hon hade sina nycker och vrenskades och sparkade alltid när hon ej skulle det, — men var fullkomligt bondlugn och lat, då Svennberg hade brådtom. Hon hade något af hysterisk gammal jungfrulighet i sin karaktär — och sådana hästar äro ej goda att rida. Hvarje annan hästegare skulle utan betänkande ha gjort sig af med henne, men Svennberg varo uttröttlig i att upptäcka

nya och intressanta sidor hos sin Fia och förblef henne trogen. Det var just det fina med henne att hon ej var som andra märrar.

Stolt som en kung red han in ända fram till guvernörens trappa, musikkåren tog ställning bakom och brandkåren formerade en halfcirkel så godt platsen medgaf. Facklorna kastade ett bjertsken uppåt husväggen, och när landsfadern trädde ut på trappan med sin omgifning, satte musikkåren i med nationalsången af all kraft som de hade i lungorna. Åh! de gossarne kunde blåsa huru starkt som helst — det var bestämdt den bästa brandkårsmusik i hela landet. Bashornen pruttade och skrällde, kornetterna smattrade som strids-trumpeter, och Svennbergs Fia fick plötsligt ett hysteriskt anfall, gnäggade till och dansade solo till folksångens toner så att det var en lust och ett nöje att se. Svennberg hade all möjlig möda att lugna henne — han skulle nemligen hålla festalet — till häst.

— Ptro! — stilla, Fia! — skrek han och klämde till henne med sporrarna.

Hon gnäggade ännu värre, sparkade åt höger, sparkade åt venster och lät ändtligen lugna sig till ett beskedligt på stället marsch, hvilket dock

var tillräckligt att skaka om både mening och innehåll i Svennbergs tal och få det så uppbladdadt med kommandoord, att det mera liknade ett ridhusinstruktörssamtal än ett festtal.

— »Högvälborne herr guvernör!» — — började Svennberg,

— *ptro — stilla!* — —

— — med anledning af dagens stora betydelse — — —

— *kan du inte stå stilla, ditt luder!* — — —
har Åbo stads frivilliga brandkår beslutat bringa eder detta bevis på — —

— *stilla då, Fia!* — — — på sin hög —
— på sin — sin hög — högak — — —
ack ditt nöt! så stilla då ptro, ptro!! — — —
sin hög — — —

Men han kom aldrig att få säga ut hela ordet »högaktning». Fia blef allt istadigare — han sporrade henne ideligt, bråkade och skrek. Och till råga på olyckan trodde musiken talet vara slut och satte i med en smattrande fanfar så att Fia, alldeles från vettet, stegrade sig högt till Svennbergs förfäran — gjorde helt om sväng och levererade midt för guvernörens näsa något, som ej precis var bevis på hennes högaktning och ännu mindre på brandkårens.

Men det blef i alla fall uppvaktningens kulminationspunkt, längre kom ej Svennberg i sitt tal den gången, musikkåren trumpetede på, guvernören skrattade — uppvaktningen skrattade — brandkåren skrattade — hela staden tog sig ett godt skratt.

Det återstod endast för chefen att hålla god min, svälja resten af sitt förolyckade tal med förtretet, kommandera ett niofaldigt hurra! och höger om, marsch! Så satte han sporrarne i sin Fias jungfruliga sidor, så att hon tog ett långt skutt och sprängde i väg i spetsen för sin hvitblusade trupp, hvilken inom kort var försvunnen i en lågande sky af eld och rök framför hvilken trettioåriga krigets marsch förtonade. — —

— — Ekman torkade tårarne ur ögonen, tog Hamrin ännu skrattande under armen, och drog honom med bort till Pinellan för att få en tuting.

Andersson hade ej varit med bland de uppvaktande eget nog. Men han ville väl demonstrera, — han hade räknat på att blifva vald till kårchef vid sista valet, men hade blifvit undanpetad af Svennberg, den stockjunkaren, som annars inte vågade konkurrera med honom på något område. Och han behöfde inte vara under kommando af en sådan som Svennberg; hellre afgick han från kåren. —

— De hade suttit der i den lilla restauranten i Porthanssqvären vid pass en timme, då Snell kom. Han slog sig ned och fick historien om Svennbergs missöde tillbästa, väl pepprad af Hamrin, som kunde konsten att berätta. Och när Snell skrattat ut, berättade han att han hade träffat Andersson. Denne och en resande affärsman hade ätit middag tillsammans på Samppalinna och firat guvernörens jubileum på sitt sätt. De tycktes hafva börjat tidigt på dagen, sade Snell och behöfde ej säga mera. Nå — var Andersson ute på vift, så lönade det ej mödan, att söka få tag i honom mera i dag! Ekman var redan helt van att skjuta upp med den skuldsedeln, så det kostade honom ej mycken sjelföfvinnelse att återigen lägga den ad acta! —

— De blefvo qvar länge och väl.

— Plötsligt ljöd en ton — en långdragen melankolisk hornsignal. Den upprepades gång på gång, ackompanjerad af ett pinglande på triangel — man började köra häftigt på gatorna — sprang och skrek och hojtade.

De togo sina hattar och rockar, sprungo ut för att se efter hvar det brann, togo första iswostschik de kunde få tag i och foro i väg i pin karier

bort till brandstället, medan brandvakterna tutade i kapp från båda brandtornen med olikastämnda horn så att det skar i öronen, och folk skrek och sprang och bjellror pinglade och stadens gårdskarlar körde i kapp om premien för den först ankomne, så att hälften af vattnet strittade ut ur tunnorna.

I backen på andra sidan stockades trafiken ett ögonblick. Man höll på att reparera gasledningen, och hade därför rifvit upp gatan ett stycke där. När Svennberg så kom åkande efter sin Fia i all sin glans, kom han för nära grafvens rand; det bar öfver ända och man fick ett värre göra med att hala upp honom ur gropen der han stod med benen i vädret.

Han kom upp oskadad och lugn, satte på sig kasken, gaf Fia ett rapp, och for i väg som en blix.

Det var vid Vestra Långgatan det brann. Ekman stötte på Hamrin, — Hamrin knuffade Ekman i sidan — denne gaf Snell, som satt på kuskbocken, en menande knuff och så vände sig kusken om och sade: — no e dä Vestris som brinner allti! — Och så var det också. En så intressant eldsvåda hade de ej hoppats få vara med om! Och så det brann sedan för de arma

kärleksprestinnorna — elden stod ut ifrån alla fönster — der var ingen släckning möjlig! Tacka Gud om man kunde rädda de kringliggande husen! — Hamrin försökte med en witz, men han fick ingen publik för den. Både Ekman och Snell tyckte det var synd om de stackars flickorna, som fingo det lilla de egde totalt uppbrändt.

Vattentunnorna stodo i långa rader utmed gatan, brandkåristerna pumpade och sprutade, cheferna kommenderade och skreko och de nyfikna trängde sig så nära de kunde komma åt. Det var ej så sent ännu och det hade samlat sig en ansenlig massa folk — mest tjänstefolk och skolungdom, som stodo der rysande och njöto af den uppbyggliga synen. Mera än en menade att Herran nu lät straffdomen gå ut öfver dem som så länge lefvat i synd derinne, och närboende gårdsägare underlätto ej att uttala sin belåtenhet öfver att så behändigt blifva befriade från det nära grannskapet med otuktsnästet. Slutligen kom en afdelning militär och afsperrade platsen och dref de nyfikna tillbaka.

— Elden hade brutit ut ytterst hastigt, den gamla envåningsbyggnaden brann som fnöske och de innevarande kunde endast med nöd räddas ut

igenom ena gafvelfönstret. Det var en sällsam syn att se huru de klefvo ut i armarne på bergningsdivisionens gossar — nymfer i lätta toiletter — tyska profryttare — unga konniser — gamla familjefäder och samhällspelare i staden, en och annan klädd, men de flesta i blotta triksåerna. Sist af alla kom gubben Andersson klifvande; — hade man skrattat förut åt enhvar nyuppdagad syndare som kom ut, så blef det nu stormande jubel vid upptäckten af att den gubben också hade varit i skärelden. —

— Skratta lagom ni, grymtade Andersson, som egentligen var chef för bergningsdivisionen och därför lät rädda sig sist — ni vet inte, ni, hvad det vill säga att bli lefvande stekt af kärlek! —

Han frös der han stod i bara skjortärmarne. Så tog han på sig ytterrocken som Hamrin bjöd honom, och klef upp i Ekmans iswostschik. — Ja — ajös då, flickor! nickade han åt några jemrande halfnakna skönheter, hvilka äfvenledes hade fått berga föga mera än bara lifvet.

Det var tusan så det brinner, grymtade han och for med till Hamrin för att göra sig så pass i ordning att han kunde komma hem utan skandal.

Så foro de hem till Andersson och togo sig

en tuting emot förkylningen. Och så skref han ändtligen under skuldsedeln åt Ekman, utan vidare invändningar, så att nu hade denne sina tjugufemtusen mark säkra. —

— Gå nu bara inte och lös in vexlar med de pengarne, sade gubben, — utan köp du aktierna som du tänkte, innan de stiga i kurs. Med vexlarne blir ju alltid någon råd, tillade han och såg ut som ville han acceptera dem hvarenda en.

— Och Ekman tyckte han var en präktig karl och en god vän, och hoppades det bästa af en mycket snar framtid. —

— Följande förmiddag gick han ned i banken och ordnade angelägenheten och lyftade sina tjugufemtusen. Och i morgon skulle han fara till Helsingfors och göra upp köpet. Björklund hade aktierna belånade der.

Han gick oupphörligt och tog emot bröstfickan och kände med välbehag hur den hade svällt till.

— Men tänk om han tappade plånboken — om han komme på vift i qväll och förlorade pengarne — om han blefve öfverfallen och rånad?! — Och i skrifbordet på hotellet vågade han ej låsa in dem — det kunde komma någon tjuf, bryta upp bordslådan och taga pengarne ifrån honom.

— Slutligen fram på eftermiddagen gick han till Andersson och bad att få deponera pengarne i dennes kassaskåp till följande dag.

— Mycket gerna, sade denne, men jag far till Nådendal på ett ryck i qväll och blir der öfver natten, så att förrän i morgon bittida får du inte igen dem. — Behöfver du qvitto, frågade han, skrek ut åt kontoret, att de kunde få sätta för hästen och klagade öfver svår hufvudvärk.

— Nej — behöfs inte oss emellan, svarade Ekman och drog fram penningarne. Andersson gick fram till kassaskåpet, låste upp ett fack i hvilket han hade sina hemliga papper förvarade och lade in sedelpacken der.

Det for ett ryck igenom Ekman, när han såg de båda jerndörrarne slå till om penningbundten, som han nu ej hade mer. — Tänk om han ej finge se den mera!

— En häftig ångest grep honom; — tänk om Andersson behöll den — eller om han — — om han *doge* under natten! Och han, Ekman, hade intet qvitto — ingenting, som bevisade hans eganderätt till pengarne, arfvingarne skulle taga dem liksom det öfriga af hvad Andersson hade och —

— Hör du Andersson, — sade han och ämnade ändå bedja honom om ett qvitto, — men gentlemannen inom honom fick åter öfvertag, han kunde ej visa Andersson misstroende, utan tog afsked och gick sin väg.

Men ångesten kom tillbaka. Alla de framtidsförhoppningar han knutit vid möjligheten att få det lånet voro förvandlade i lika många tvifvel. — Det var ej affärsmässigt af honom att gå och sätta sig i ytterligare så stor skuld för att få sina aktier igen, tvärtom det var både vågadt och lättsinnigt, det hade ju Andersson sagt honom! Men — papperen komme nog helt visst att stiga i kurs — det kunde ej vara möjligt annat. Och då var det ju ändå en god affär. —

— Andersson skulle ej hafva gjort en sådan transaktion; — gubben spelade ej hasard. Men han tyckte om att andra gjorde det, och han bjöd gerna på ett parti hemma hos sig till och med. Kunde det vara någon beräkning med att han hade skrivit på borgen ändå? — Ja gubben gjorde minsann intet för intet!

— Han var nu öfvertygad om att Andersson skulle behålla pengarne — eller *dö* — ja därom var intet tvifvel — han hade ju klagat öfver svär

hufvudvärk! Och folk dogo som flugor nu för tiden af slag!

— Huru hade han kunnat vara så lättsinnig! Så som han hade bråkat och underhandlat och sprungit efter Andersson förr än han fick de pengarne, — och så gå och kasta bort dem på det viset, hela summan på en minut! Hade ändå en tjuf stulit dem — det hade varit tusen gånger bättre, då kunde han alltid hafva hoppet att få åtminstone en del tillbaka. Men nu!?

— Han hade ju ej en rad, som bevisade att pengarne voro hans, när han komme till kassörskan för att få ut dem. *Och hon hade för resten ingen nyckel till det facket der pengarne lågo.*

— Herre Gud!

— Och inte kunde han gå till Anderssons familj och be dem om nyckeln till kassaskåpet, innan liket knappast hunnit kallna, — det vore först och främst ogrannlaga — och så skulle de tro honom vara galen — få misstankar emot honom och gud vet hvad.

— Men om han skulle fara ut till fru Andersson ändå, tala förståndigt med henne och bedja henne — förklara för henne nödvändigheten af att han besvårade henne så snart efter mannens död med affärssamtal. —

— Han gick af och an och kom slutligen uppför Koskisgatan, samma väg som han för länge sedan gått med Ludvigs en sommarafton, då han skulle visa denne utsigten från Observatoriibacken. Luften var klar och himmelen molnfri. Brandtornet borta på andra backen stod skarpt och hårdt emot den stålblå himmelen. Och undertill låg staden inbäddad i den snö som hade fallit i går så rikligt.

Men han njöt ej af det vackra vädret. Han kände en spänning som vore himmelen betäckt med åskdigra skyar, hvilka den nedgående solen aflockade blodiga reflexer, medan luften var diger af ett kommande oväder, och tryckte och pressade så att han kunde qväfvas, om det ej snart blefve åska med blix och dunder och sval luft efteråt.

— Och ändå var det en klar, lugn vinterdag och luften lätt och rensad af snön som hade fallit i går.

— Han plågades af oroliga drömmar och kunde ej sofva längre än till klockan fem. Då steg han upp, gick ut och vankade orofullt af och an genom gatorna och kände en egendomlig beklämning, oaktadt han var öfvertygad om det orimliga i att Andersson skulle ha dött precis i natt.

Gång på gång telefonerade han till dennes kontor. Och när han slutligen fick till svar att gubben var hemkommen, rusade han i väg dit som ett lokomotiv.

— Patron gick just ut, — sade kassörskan, när han kom in på kontoret.

— Herre Gud — då vill han väl ej gifva tillbaka dem, tänkte Ekman ett ögonblick.

— Han lemnade det här åt herr Ekman, sade hon och räckte fram ett försegladt kuvert. Der lågo de tjugutusen! Och så hade han humöret och de goda förhoppningarna igen!

Men det var säkert, att då när han fick höra om sin förlust på Björklunds konkurs, led han ej tiondedelen emot hvad han gjort nu vid blotta misstanken att ej få igen — hvad han ännu ej hade förlorat.

IV.

En vacker Junidag rullade Ekman åter på kärra i full fart framåt Koskisvägen, och lät sin fritrafvare sträcka ut allt hvad tygena höll. Han hade samma bekymmerfulla uppsyn som alltid — hans spekulation hade ej varit lycklig — aktierna hade han köpt, men de gáfvo ännu ingen utdelning, alt hvad han hade ernått med affären var att komma i beroende af Andersson, så att denne nu tog sig en ton af husbonde emot honom. Och så den ökade skulden, räntorna som slukade alla inkomster och andra svårigheter af alla slag.

— Men aktierna hade han — och om han bara kunde bringa dem upp i kurs, så, — Han ville göra ett sista försök i dag vid bolagsstämman, lyckades det ej, så finge han gifva tappt.

— Men nej — den fröjden skulle Ludvigs ej få — aldrig i lifvet skulle han få fröjda sig åt att se hans bankrutt. Och ställningen var väl icke så förbannadt svår heller, — det skulle nog gå bara han finge någon att diskontera sina papper; — de

gamla namnen voro visst uppbrukade, men han skulle skaffa sig nya! — Åh — så slut var han inte ännu! —

— Ute på Koskis gick Ludvigs af och an och träffade de sista förberedelserna för bolagsstämman. Han hade valt den lilla salongen bredvid sitt arbetsrum till förhandlingarna — han tyckte den passade så bra med sin gammaldags inredning, sina enkla väggytor med mörka litografier på och högkarmade hvitmålade möbler. Det gaf en sådan alvarlig och värdig stämning — just en sådan som anstode alvarsamme män med många och viktiga värf att fullgöra.

Han befann sig i en lätt förklarlig oro. Den ene af revisorerna hade haft anmärkningar att göra emot bokföringen. Anmärkningar — obetydliga i och för sig, men dock af vikt för Ludvigs, ty fölle det någon bolagsman in att på grund deraf fordra undersökning, så komme han i en obehaglig situation.

Han tyckte inte om att andra befattade sig med hans böcker — han hade så många fiender, de skulle nog snoka upp ett och hvarje.

Länge tänkte han ej, — han sökte alltid intala sig att hvad de möjligen skulle kunna snoka upp var ingenting att hafva ondt samvete för.

— Han bläddrade igenom protokollen från tidigare bolagsstämmor och direktionssammanträden.

— Ekman bråkade alltid — det gällde att slå honom på fingrarna med en gång lagligen fastställda fakta om hans gamla synder och göra honom oskadlig. Annars finge han ej fred här! Det var då för väl att den bråkmakaren ej satt i direktionen. Och nu var det väl ej så långt till hans bankrutt mera! Ja — stackars karl! — han hade visst stor familj att försörja, — men han fick skylla sig sjelf! —

Han ordnade en mängd papper, som lågo i hög på ett stort prydligt bord midt i rummet. Bordet hade naturligtvis grön duk, och på denna funnos skrifdon — protokollsbok — exemplar af Finlands författningssamling — Finlands statskalender — nummer af den officiella tidningen m. fl. för bolagsstämmor nyttiga och nödiga ting. På ett mindre bord vid fönstret lågo brännvinsaktiebolaget Turkus hufvudböcker i skönaste ordning.

Herr Ludvigs kastade ännu en blick öfver sin skapelse — såg sitt verk och fann det ganska godt. Så gick han ut att göra detsamma med fruns.

Hon stod midt i matsalen och kommenderade dukningen af middagsbordet. Pigor trafvade af och an, staplade upp tallrikar i kakelungsnischen, trollade fram silfveruppsatser på de snöhvita dukarna, bröto servietter efter alla konstens regler och utförde en mycket matlofvande konsert med knifvar och gafflar. Guldgul scherry och madeira gnistrade i kristallkaraffer, bordeaux-buteljer med högförnämt drufvoblod instängdt bakom gammal välrenommerande etikett, gaf ett bjert afbrott mot de hvita servietternas groteska figurer, medan en hel här af vinglas paraderade i all sin toma glans och väntade på att blifva fyllda. Och smörgåsbordet med alla sina läckerheter — herr Ludvigs vågade ej se dit för att ej få så stark försmak af bolagsstämmans fröjder, att han ej kunde genomgå dess lidanden med ett fromt och tåligt sinnelag.

— Se till att allt blir så bra som möjligt — vinerna väl tempererade, — tillräckligt mycket champagne på is! — Det är ytterst viktigt att alla finna sig väl här och komma i god stämning innan de resa. Ja jag vet ju att ingen kan göra det så bra som du, — tillade han hastigt, då frun gjorde en fnurrig min.

— Ett åkdon körde fram i detsamma, och Ludvigs skyndade sig ut för att taga emot.

Det var Stenman som kom — han hade köpt sig femton aktier på afbetalning af Andersson och på dennes uppmaning, samt blifvit belönad för sin lydnad med att blifva invald i bolagets direktion. Till stor förargelse för Ekman. — Stenman underrättade om, att Andersson ej skulle komma — han ansåge det ej löna mödan. Gubben hade sagt att affärens dåliga ställning kände han förut — och hade den blifvit sämre, så finge han tids nog veta om den. — Han hade gifvit Stenman fullmakt för sig; — för resten tänkte han sälja sina aktier. — —

Ludvigs andades lätt upp — Andersson var den ende han hade fruktan för — den satans gubben såg igenom honom som vore han af glas, och Ludvigs hade i sådana ögonblick en känsla af att gubben letade efter hans onda samvete. Fullkomligt lugn blef han ändå ej — ty gubben var aldrig ointresserad — han låtsade det endast och då var han just som farligast.

Ett annat åkdon körde fram. Det innehöll den oformliga massan af Åbo stads notarius publicus, hoc est: sekreteraren i magistraten. —

Han var också direktör i bolaget — *notarius publicus* — det gaf en viss embetsmannaglans åt direktionen och förökade dennas auktoritet betydligt.

Häradshöfding Tennberg — (det var den omfångsrike mannens namn) — var visst en person om hvars moral och kapaciteter åsigterna bland menige man voro delade. Men han var en beskedlig och medgörlig man, då han ej opponerade på embetets vägnar; — det var han som utfärdade alla stämningar inför rådstu-rätten, — han visste allt och gjorde ingen hemlighet af hvad han visste, hvadan hans vänskap var värdefull för bolaget. Genom sitt hemliga inflytande kunde han bland annat lätt ställa så till att ingen oangenäm person blefve kontrollör vid bränneriet. Ja bolaget hade egentligen honom att tacka för att den der Hamrin ej hade blifvit det.

De skulle hafva direktionssammanträde förut, förbereda alla frågor och formulera propositionerna, till hvilka bolagsboskapen sedan endast hade att säga ja och amen. Det är detta — att bolagets delegare *instämna*, och gifva direktionens höga beslut gällande kraft, — som man kallar ordinarie *bolagsstämma*. Skulle de ej instämna — och

det händer mycket sällan — kallar man det skandal.

Ludvigs föreslog genast att öppna sammanträdet — direktionen var ju nu beslutför och man kunde gå till förhandlingarne?

De andra båda jakade och man tog plats kring det vördnadsbjudande gröna bordet i herr Ludvigs lilla salong.

— Herr Ludvigs ämnade föreslå stämman Stenman till ordförande. — Stenman undanbad sig blygsamt förtroendeuppdraget, till hvilket han ansåge Tennberg lämpligare. Denne gick välvilligt in på saken.

Så gick man öfver till revisionsberättelsen och de gjorda anmärkningarne, hvilka herr Ludvigs beledsagade med den sorgfulla förklaringen, att det såg ut som om han nu mera inte dugde på platsen. Hvilket hade till följd att Stenman, såsom varande erfaren i bokföringens konster åtog sig att besvara anmärkningarne och imponera på den oförskämde, som hade vågat framställa dem.

Kom så turen till Ekmans affärer. Denne hade varit nog oförskämd att fordra liqvid för det brännvin han levererat — oakadt han var skyldig arrende i år igen. — Han „behöfde rörelse-

kapital“ och anhöll om att få lemna accept för det balanserande beloppet i sitt konto.

Ludvigs ansåg att man ej borde taga hans accepter. Med det höga pris bolaget betalade för hans brännvin borde han godt kunna reda sig — (fastän han ej fick ut beloppet!) — ja man betalade honom alldeles för mycket — man förlorade egentligen på brännvinet som kom ifrån arrendebränneriet, — och så fick man ej in arrendet en gång! Och nu skulle man öka sin godhet med att taga hans vaxlar! — Ja om bolagsstämman beviljade det!

Kunde han ej sköta sig, så var det värst för honom själf — han, Ludvigs, hade ingen skyldighet att skydda Ekmans kredit — (i hans hemliga ordbok var: *ej skydda* lika med *skada*) — och det kunde alls ej skada att bolagsmännen fingo se huru han skötte sig.

— Stenman satt och funderade på huru han skulle kunna komma åt de aktier Andersson hade sagt sig vilja sälja, och sade ingenting.

Tennberg hade ej heller hört på. Han hörde skrammel inifrån matsalen och ansträngde sina luktorgan för att få en aning om programmet för middagen. Dessutom undrade han hvad för en champagne Ludvigs hade köpt i år — Cliquot

hade han alltid haft på de andra bolagsstämmorna. — Men han hade nyligen sett Ludvigs äta middag på hotel Phoenix samman med agenten för George Goulet, — denne hade naturligtvis prackat på honom af varan. Och George Goulet kunde Tennberg absolut inte tåla.

Ludvigs drog nu fram sin digra årsberättelse. Stenman fasade till, Tennberg suckade hörbart, men så funno de sig i sitt öde och försjönko i djupaste ouppmärksamhet. De hade ju fått sina roller redan, och det öfriga intresserade dem ej, de värde herrarne, hvilka hade sig uppdraget att jemte disponenten tillgodose bolagets intressen! Och årsberättelsen skulle ju läsas upp engång till på bolagsstämman!

Stenman hade ändå en svag aning af att Ludvigs slog omkring sig med nettovinster, vinst- och förlustkonto, — balanserade skulder och fordringar, — totalproduktion, — konsumtion af råvaror, siffror i hundratusental och hundratal och mark och penni, — kannor och oxhufvuden brännvin, — tunnor råg, — räntor, amorteringar och tantiëmer — löner åt tjänstemän och — direktörernes arvoden — — —

— Der vaknade de båda direktionsmedlemmarne plötsligt ur sin dvala.

— Direktionens arvoden voro små — alltförsmå, det hade de sagt Ludvigs ett par gånger, — affärens eget anseende fordrade att den aflönade sina honoratiores anständigt. De vaknade alltså, och sågo frågande på Ludvigs, hvilken genast gjorde en paus i läsningen.

Han sade i förbigående att han hade tänkt föreslå »stämman» att höja dessa arvoden något — och frågade älskvärdt småleende, om de tilläte det.

— Nej, det hade de intet emot — men disponentens lön vore också alltför liten i förhållande till det oförtrutna nit med hvilket han skötte affärerna. Och då, i följd af de dåliga tiderna hans tantième på nettovinsten vore obetydligt, föreslog Stenman Tennberg, att bedja stämman träffa ett arrangement i saken.

Ludvigs bugade tacksamt, och valkade sin buss belåtet. — Stämman skulle nog ej få svårt att öfvertala honom att ingå på ett dylikt arrangement.

Han valkade bussen ännu några gånger — lade de fettfyllda välskapade och välrakade ansigtsdragen ännu en gång tillrätta till ett älskvärdt småleende, hvilket blef qvarsittande trots alla demonstrationer af de sträfva kolsvarta vaxade mustascherna.

De protesterade — den ena mustaschen uppåt den andra nedåt och sågo i sin omvända symmetri ut som qvarnvingar till något hemlighetsfullt maskineri derbakom, — hvilket maskineri nu stod stilla efter att i ändlös följd hafva malat fram hela ramsor af produktion, konsumtion, tantiëmer, dividender och råvaror. — —

— Direktionen hade alltså allt förberedt och stämman kunde börja? malade det hemlighetsfulla maschineriet fram en höflig fråga. Medan pince-nezen föll ned öfver det älskvärda småleendet och beskref några glänsande pendelrörelser utanpå magen, som stolt, men ej anspråksfullt höjde sig under den svarta redingoten.

Direktionen ansåg sig förberedd och Ludvigs gick att förrätta den heliga akt, vid hvilken de skulle få absolution för sina fel och förtjenster.

Han öppnade dörren och bad de väntande aktionärerna stiga in. Och de kommo de båda revisorerne och Ekman. Det var allt — öfriga bolagsmän hade ej ansett det löna mödan att infinna sig trots den goda middagen. — Nå, Ludvigs hade bjudit andra gäster — — —

Stämman började. Ludvigs föreslog notarius publicus till ordförande, hvilket antogs under tyst-

nad, eller som det officiellt hette i protokollet — häradschefding Tennberg valdes med *acclamation*, och enhälligt. — Han intog presidentplatsen vid det mystiska bordet och förste bokhållaren i affären, som fått en aktie transporterad på sig för tillfället, och som dessutom hade studerat juridik sattes till protokollet. Revisorerne, disponenten, bolagsmannen och Stenman intogo afvaktande ställningar i rummets alla hörn och beredde sig att instämma, — alla utom Ekman.

De nödiga förberedande formaliteterna genomgöres för att fastställa bolagsstämmans laglighet och dermed förebygga framtida protester af icke närvarande aktionärer. Man genomräknade alltså de exemplar af den officiella tidningen i hvilka stämman, enligt bolagsordningen, skulle annonseras så och så många gånger för att vara laglig — och man konstaterade att den ifrågavarande paragrafen i bolagsordningen, hvilken till yttermera visso upplästes af Ludvigs, hållits i tillbörlig helgd. Ordföranden granskade fullmakter att föra talan för frånvarande aktionärer och godkände alla utom en af Ekman medförd, hvilken förklarades obrukbar.

Ludvigs hakade fast sin silfverglänsande pinçenez på sin nobla näsa — tog åter fram bolags-

ordningen och läste med kallt lugn och fast stämma — en värdig lagens tolkare — en annan paragraf, hvilken bestämde: — bolagsman eger ej rätt föra talan för mera än en femtedel af vid stämman representerade aktier, samt tillade, att Ekmans egna aktier redan utgjorde mera än han fick föra talan för.

Ekman svarade hetsigt, att då större delen af delegarne ej ens lemnat fullmakt och utom han endast några mindre delegare voro representerade, skulle han alltså få tala endast för en bråkdel af sin egendom och låta öfverrösta sig en faktisk minoritet. Och då han ej ville tillåta mindre intresserade att efter behag förfoga öfver sin egendom, föreslog han upphäfvandet af paragrafen i fråga.

Ludvigs tog en fast position på sina båda ben, stack högra handen innanför rockuppslaget, höjde hufvudet stolt, lät venstra handen göra en aktningensbjudande gest emot det lilla röda häfte, innehållande bolagsordningen, hvilket låg der som en fläck på den mörkgröna duken, och sade: — förändringar i bolagets organisation eller stadgar kunna ej företagas utan särskildt tillkännagifvande derom i annonsen om bolagsstämman. Han såg

så hotande på Ekman att denne plötsligt fick tankarna på sitt obetalade arrende och teg.

Så stammade ordföranden fram några haltande ljud, af hvilka endast, — »disponentens årsberättelse!» blefvo fullt fattbara.

Ludvigs tryckte ned pinçenezen, fattade sitt papper och vred den nedåtpekande mustaschen upp ett fåfångt tag. Den sjönk hopplöst ned igen, och liksom hade det satt det hemlighetsfulla maskineriet derbakom i gång igen, brusade åter samma otal af siffror och rubriker fram och fyllde revisorerernas och bolagsmannens förvånade öron med samma produktion, konsumtion — vinst- och förlust-konto, nettovinst, tantiëmer, med flera af de goda och nyttiga ting, som nyss hade invaggat Stenman och Tennberg till en ljuf hvila. — Herr Ludvigs kunde läsa, orden kommo högt och tydligt med en kläm på hvarje stafvelse, — det var intet tvifvel om att han ej hade gått i skola och haft en god lärare i att läsa innantill, så att det skulle låta som om det vore »hans egna ord».

Revisionsberättelsen togs sedan fram och den anmärkande revisorn stukades grundligt. Han försökte visst förklara sig och hänvisade till böckerna. Men då dessa skulle fram och saken höll på att

få en hotande vändning — (d. v. s. *lång* i betraktande af den väntande middagen) — så ingrep Stenman. Han slog sin näfve upprepade gånger i närmaste bord, så som han sett Andersson göra i dylika fall, och bedyrade emellan slagen att han, Stenman, hade fört böcker i *trettio år* och *han* visste hvad bokföring ville säga, och att böcker kunde föras på ena viset och föras på andra viset. *Han*, Stenman, hade intet att anmärka; brännvinsaktiebolaget Turkus böcker voro välförda nu som alltid, och han föreslog därför att tillbakavisa revisorns anmärkningar såsom varande fullkomligt obefogade.

Bolagsstämman instämde. Och då revisorn ändå fasthöll sina påståenden, snäste Tennberg af honom med att om han ej kunde begripa, så kunde direktionen ej rå för det! Och direktionen hade alls ingen skyldighet att gifva revisorn något slags undervisning i bokföring.

Så skulle beslutas om decharge åt direktionen. — Tennberg, Ludvigs och Stenman gingo ut i gåsmarsch igenom ena dörren, och ingen af de kvarblifvande sade något utom protokollföraren. — Denne sade att de kunde komma in igen. Direktionen kom lydigt tillbaka i omvänd ordning och var nu ansvarsfri för det förgångna.

Ludvigs tog till orda och föreslog att den i bolagsordningen föreskrifna utlottning af prioritetsaktier ej skulle företagas, emedan man saknade medel att inlösa dem. Nettovinsten för i år räckte nämligen endast till laga ränta å dessa dertill prioriterade aktier, medan stamaktierna fingo förmånsrätten att vara utan någonslags dividend.

Ekman svarade, att om bolaget sköttes så dåligt, att nettovinsten blefve så liten, borde hellre nödiga förändringar i förvaltningen vidtagas! — Detta sätt att skaffa sig nettovinst vore olagligt och tillkommet endast för att skaffa de prioriterade delegarne utdelning på de icke prioriterades bekostnad. — Det var olagligt — ty bolagsordningen påbjöd att aktierna skulle utlottas och inlösas förrän dividend finge utdelas. Kunde man ej inlösa dem, finge man stå sitt kast och vara utan dividend. —

De facto var han i majoriteten — men i följd af bolagsordningen blef han i minoritet. Hvadan han reserverade sig till protokollet.

Man föreslog höjande af arvoden och tantiëmer på grund af direktionens och disponentens ökade arbete, samt emedan tantiëmerna blefvo för små, då nettovinsten blef så liten.

Stämman instämde — Ekman protesterade och reserverade sig till protokollet.

Så kom man till Ekmans dåliga affärer. Stämman beklagade, att han ej fick sin affär att gå så bra, att han kunde uppfylla sina förpligtelser emot bolaget — förklarade sig dock villig att »hjälpa» honom, — att alltså ej innehålla hela — endast halfva beloppet af under året levererad brännvin — antogo på nåder och med tillbörlig eclat hans accepter, med uttryckligt förbehåll att dessa ej gällde som kontant liqvid förrän de voro af honom inlösta, — och tog så all denna vänlighet till protokolls.

Ludvigs gaf honom en blick, som bättre än ord sade: — se huru ädelt vi hämnas på dig trots allt obehag du bereder oss!

-- Ekman ämnade ett ögonblick protestera emot att hans vexlar ej skulle betraktas som kontant liqvid, då ju bolaget ögonblickligen finge pengar på dem i bankerna. —

Men han fogade sig och teg samt lät förhandlingarne gå vidare. — Några val och andra mindre ärender afgjordes i flygande fläng. — Och så fick man ändtligen begifva sig in till den vänande och efterlängtade middagen.

Den smakade. Helan, halfvan och terzen af bolagets eget brännvin runno i kylande eldströmmar utför de af debatterna torra struparne; smörgårdsbordets läckerbitar smakade dem som manna i öknen Israëls barn, och godbitarne nedsköljdes med ett litet glas öl eller porter.

Vinerna voro utmärkta. Tennberg och Stenman kommo i en för värdsfolket smickrande debatt om deras ålder och arom. Scherryn förklarades allenastående. — Hochheimern ansågs hafva just den passliga tyngden för lax med holländsk sås, och de gamla slottsvinerna till steken fick man ej bättre i sjelfva Bordeaux! Ja — Ludvigs hade smak — och en så charmant fru han hade, — ingen i hela orten kunde göra »lässonör» bättre än hon påstod Tennberg. Och den förhatliga George Goulet var lyckligtvis ej tillfinnande! Det föll som en sten från Tennbergs hjerta, när han såg äkta Pommery perla i glaset och rörd steg han upp och åskade ljud.

— Han prisade brännvinsaktiebolaget Turku lyckligt till den utmärkta ledning som kom det till del — han var visst ingen talare, men det vore hans pligt att önska bolaget den lyckan, att fortfarande få se sin chef i herr Ludvigs, som ej hade en tanke för annat än bolagets väl.

(Ludvigs såg med värdighet öfver till Ekman).

— Ja, och vore den drycken för damer, så skulle han dricka Ludvigs skål i bolagets egen tillverkning — (bravo! bravo!) — men han gjorde det nu i en icke mindre ädel vara.

— Han uppmanade de närvarande att tömma sina glas för herr Ludvigs välgång, och i denna välgångsönskan tog han sig friheten innesluta dennes älskvärda gemål — »vår sarmangta värdinna!» Hip, hip, hurra! —

Hamrin var också med, man hade ej kunnat undgå att bjuda honom. Han underhöll damerna, det var hans specialitet. Isynnerhet för fru Ludvigs gaf han ett helt fyrverkeri af sina bästa witzer och hon mots till bästa, så att hon rodnade och skrattade och allt som oftast lät en stekbit glida i galen strupe. Tårarne kommo i hennes ögon af ansträngningen, men Hamrin var oförbätterlig och gick på för full ånga.

En hand lade sig på hans axel. — Herrn äter ju ingenting — var så god och förse er! befallde en sträf stämma.

Hamrin snurrade rundt och såg Ludvigs skarpt i ögonen.

— Var så god, sade denne försmädligt —

herrn tog väl inle illa upp att jag störde föredraget!? — Hamrin ansåg man sig kunna behandla huru som helst.

— Nej bevars! — svarade denne spetsigt. Men jag tycker inte om — jag har svårt att begripa *strax*, när en tung hand så der lägger sig in i en glad sinnesstämning! — Tycker herr Ludvigs inte om glädje? tillade han och gick fram till stekfatet. Ludvigs fick lof att dricka brorskål med honom för att få honom på godt humör igen.

Annars var stämningen utmärkt, man åt och drack, skrattade och pratade och var vänner öfver lag — framför allt med Ekman.

Det var ej en af bolagsmännen som ej kände sig manad att dricka enskildt med honom och säga honom i förtroende, att de ansåge honom för en hedersman — ja för en riktig kärnkarl. — Han kunde ju ej rå för att han hade haft otur och gjort förluster, — herre Gud — det kunde ju hända hvem som helst att han hade dåliga affärer! —

— Ekman sade ingenting till alla dessa fraser — men han kände det dubbelt svårt och mothjuddande att man kom och lade denna tyngande af medlidande dikterade vänskap på kreditens sjunkande våg.

— Dagen efteråt kunde man läsa i Åbo Tidning, att brännvinsaktiebolaget Turku utdelade sex procent på prioriterade aktier — (stamaktierna talade man ej om) — att årets nettovinst uppgick till så och så många tiotal tusen mark och stode att lyfta på Anderssons och på bolagets kontor.

Och Ludvigs placerade in sitt medlidande med den stackars Ekman, som hade det så svårt — i alla sina samtal. Ekman gjorde honom verkligen bekymmer, — ja, den stackars mannen hade gjort sådana förluster, han visste rakt inte huru Ekman skulle kunna stå emot längre! Och han hade ju så stor familj! — Ja — i år igen hade han, Ludvigs, ej kunnat undgå att hjälpa Ekman, — taga hans vaxlar för resterande arrende. — —

— Ekman fick höra om dessa medlidsamma yttranden då och då. Men han kunde ej protestera eller göra något deremot. Fastän han kände huru kreditens våg sjönk och sjönk för honom — och höjde sig i samma mån för Ludvigs.

V.

En mager lurfvig hästkrake knogade vägen fram med en arbetskärra och halfsof. Inuti kärran låg körkarlen på rygg och sof så godt och utsände ljudliga snarkningar ur sin vidöppna mun, i hvilken en och annan regndroppe alltemellanåt försvann. Vägen var synlig en hel verst fram — der gjorde den en krökning. I krökningen svängde ett åkdon just in och närmade sig i flygande fart. När det kom inom hörhåll hojtade dess passage-rare till med torndönsröst, utan att det bekom den sofvande det allra ringaste, och hästen ännu mindre. Denne släpade och knogade allt tyngre och tyngre och när det andra åkdonet var midt-för tvärstannade den i stället för att vika åt sidan. De fingo också lof att stanna.

Ifrån baksätet på den andra kärran klef en figur mödosamt ned och sträckte på sig. Drog så sin smutsiga otvättade linnemecka till rätta, jemkade på bältet med de många dinglande mes-singsspännena, kände efter att den dyrbara puukko-

knifven ej hade gått förlorad och kom omsider fram till motpartens kärra för att taga sig en stadig titt på den sofvande.

— Kas perkele — kui hän nukkuu! — sade han, tog den halfsofvande hästen vid tygeln, ledde den förbi sitt åkdon, gaf den ett rapp och lät den löpa. Då först vaknade den sofvande, satte sig upp och såg sig frågande omkring. — —

— Den som satt på framsätet i den andra kärran såg endast frånvarande på det hela och drog knappast på munnen åt sin underlige följeslagare. Liksom för att trotsa sommaren hade denne snott en brokig yllehalsduk många hvarf om halsen, utan att ändå få färg i sitt besynnerliga gula ansigte, der otaliga rynkor ledde från alla håll upp emot ett par snedsittande små ögon, hvilka vaksamt plirade ut öfver plantager af svart skäggstubb.

— Gubben kraflade upp igen på sin sittbräda der bak, knäppte till den brutna, rödslitna läderfotsacken om sin passagerare, drog ett tag i ett par uråldriga tömmar från hvilka fattigdomsbevisen hängde ned i långa fransar — lät höra ett »hyj-ja!» emellan tänderna; och i väg bar det så att fjädrarne slog samman på den gamla gästgifvarkärran,

och man kunde räkna minst tio ben på hästen. Hjulen gnisslade och klagade öfver brist på smörja, samt gjorde ett sakta skramlande och knastrande emot landsvägens sand. — Annars var allt tyst och de foro som spöken vägen fram utan att tala och utan att minska farten.

— Det regnade ännu smått, stora, tunga droppar föllo glest ned ifrån kanten af ett moln, som stod rätt öfver dem och nästan omärkligt dref undan åt venster. Solen stod ännu bakom molnet, men i vester var himmelen klar, endast några få tunna skyar drefvo genom azurn, smekta i hemlighet af den gömda solens strålar, så att de smått rodnade i de varmaste färgnyanser. Men de fingo guld för smekningarne allt mer och mer, den blygsamma rodnaden försvann och stolta öfver sin gyllene färgprakt seglade de majestätiskt efter det digra regnmolnet, medan de tunga regndropparne glänste som silfver i fallet.

Allt längre rullade kärran med sitt tystlåtna innehåll, rastlöst jagade den fram förbi fuktiga mörkgröna starrängar, öfver hvilka ängsdunet skummade hvitt och ranunkler och senap kastat som ett lätt gult puder. Bakom ängarne stod skogen i djupa hårda färger, i skarpa skuggor och dagrar

och gjorde här och der en öppning för en ljusgrön åkerlapp.

De kommo in i skogen — regndropparne föllo ej mer — en kylig vindpust kom någonstädes ifrån, kilade in emellan de långa brunröda tallstammarne, stal sig litet af de mörka jättarnes kådparfym, aflockade de mjukgrå asparne ett helt bingge af prasslande hemligheter — hviskade i flygande fläng några artigheter åt björkarne, hvilka behagsjukt böjde sina smärta hvita midjor efter honom och ville höra mera, — for så rakt i famnen på en stor gammal bekant lönn, höll ett förskräckligt sqvallerprassel emellan dess breda löfkjolar samt försvann.

Några solstrålar hoppade ned ifrån kanten af det svarta molnet och tittade nyfiket in i skogen för att se hvad som stod på. Men borta var vindt-böjteln och hemligheterna med. Några småfoglar qvittrade visst om ett och hvarje — några björk-trastar klapprade ärbart och beklagade sig. —

— De kommo ut ur skogen och flögo fram, så fort hästen orkade springa, ut mellan bördiga fält med vajande rågskördar och svartgrå nyplöjda trädesåkrar. En söt doft af blommande klöfver strömmade emot dem. Solen hade kommit fram

och sjönk trött alltmer emot vester. I öster var himmelen en enda samling af vildt upptornade tjocka mjölkhvita formationer, emellan dessa skuggor af blygrå regnmoln eller djupblå himmel. Det regnade ännu i öster och en — nej, två praktfulla regnbågar prydde nejden med sina mångfärgade halfcirklar.

Allteftersom de åkte gledo regnbågarne med, rotande sig än ute i fälten än inne i skogen, men alltid lika tydliga och höga. Och när vägen svängde åt venster, stodo de der som en praktfull triumfbåge, hvilken aldrig kom så nära att man kunde åka in genom den.

Midt in i triumfbågen vid foten af en skogs-dunge låg Ekmans gamla landtgård, som han hade lemnat för tio år sedan. — Han kunde nu tydligt urskilja allting, — granhäcken der, som han hade planterat själf för längesedan, var nu mer än manshög, de öfriga planteringarne voro så lummiga att boningshuset knappast syntes, — en flock kor stodo sammandrifna nere på en betesåker och emellan dem syntes mjölkande pigor och ett par blecksåar.

En skara halfvuxna barn foro under skrik och skratt lekande öfver en gräsplan, en främmande

man kom just ut igenom gårdsgrinden och skrek några herskarord bort till pigorna. — — —

— Den resande höll plötsligen in hästen, ryckte tömmarne ifrån skjutsbonden — svängde in på en sidoväg, vände ryggen åt triumfbågen och for rakt inemot solen, som nu hunnit till trädtopparne. Hela landskapet miste med ens färger och skuggor och dagrar och stod der nu sammanflutet till en enda grågrön, halfskuggad, taggig och lefvande silhuett, i ett haf af bländande ljus, hvilket liksom flöt in i taflan genom en enda glödande eldfrustande krater.

Han måste skugga med handen för ögonen för att kunna se vägen; två långa spår gjorde mörka skuggparalleller framåt och utmed dem jagade han sitt simpla fordon utan att tänka på hvart eller hvarför. Han hörde sqvalpande af vatten — då af vågor, — en välbekant röst ropade honom därborta, rösten af en gammal god vän och tröstare — af hafvet. Han piskade på hästen — for in i en skogsdunge af vridna tallar, kastade tömmarne åt skjutskarlen och hoppade ur innan kärran ännu stod stilla. Gick så ned till stranden, satte sig på en sten der och lyssnade till hvad hafvet hade att berätta honom.

Det var mycket han fick till bästa der, och han satt länge kvar och hörde på vågornas konsert emot de rödglänsande strandstenarne.

Der gingo millioner af vågor, den ena större, den andra mindre, men alla hvitfradgande af brådska att hinna land, alla jagande hvarandra och jäktande efter ett mål som de vunno för att genast åter sjunka tillbaka och slukas af den nästkommande vågen, — den ena viktigare och mera betydande än den andra. Det hjälpte dem föga. — Der kommo visst jättestarka vågor rasande med väldig ansats uppför den röda strandhällen, så att fradgan sprutade högt upp och kastade stänk i den ensammes ansigte, — oeftergifligt slappnade dock deras kraft och vattnet rann ned igen som röda blodflöden utför slutningen, uppför hvilken en ny våg kom rusande i ännu värre fart — samma öde tillmötes.

En förde med sig tång, som vore det hufvudändamålet med dess våglif att den skulle samla tång, — en annan medförde en båtbräda — en tredje spånor. Men spånvågen och vrakvågen och tångvågen voro vågor allesamman — vågor af samma vatten — barn af samma rörelse — piskade fram af samma vind. Och för vinden var

det hufvudsaken att de kommo framåt, sak samma hvad de hade samlat åt sig på vägen.

Men de kämpade och togo från hvarandra de röfvade skatterna och slogo sist och slutligen sönder både dem och sig emot strandklipporna för att så slukas af sin gemensamma moder hafvet. Öfver striden och oron hvälfde sig hög och majestätisk en aftonhimmel med tunna lätta blågrå molnflockar utkardade och sammantofvade af en lätt dunstslöja, medan horisonten var klar och ren. Solen sjönk långsamt ned i sjön, kastande ännu en sista färgpraktig afskedshelsning ut öfver himmelen, så att det såg ut som hade regnbågen bredt ut sin äreport till ett tält öfver det orofulla lifvet, ett ärans tempel för alla de kämpande vågorna. Småningom slocknade färgerna — men himmelen behöll sin ljusa sommarglans, — för ljus för att några stjärnor alls skulle kunna göra sig bemärkta. — I vester strålade dock en i vexlande sken.

Vinden mojnade af — vågorna brusade fortfarande utan vind — en uppskrämd mås flög inåt land, utstötande ett fräckt rofdjursskri. —

— Hästen gnäggade till inne i småskogen.

Han gick dit — väckte skjutsbonden, satte sig upp och gaf hästen ett rapp.

Hästen sprang som besatt af en ond ande, skjutskarlen somnade in — kärran skramlade lätt, och i den ljusa sommarnatten flögo de fram som ett enda fantastiskt spöke af ett förgånget oroligt lif — flydde emellan de åkrar, ängar och skogsdungar de nyss passerat i dagens ljus, utan att gifva sig ro att njuta den poesi de gäfvo för intet, — flydde i svindlande hast ifrån hafvet som visat honom lifvet, skyndade undan olyckan, som hade han ännu förhoppningar. Men olyckan kunde han ej undgå, lika litet som han kunnat nå lyckan i det han eftersträfvade. — Och skuggan fortsatte sin vilda jagt framåt genom nejden — skuggan af en, hvars hela lif varit ett enda jäktande — utan rast och utan ro.

Slagen af sin gamla hemtrakts skönhet flyktade han igen ifrån det paradiset han engång frivilligt lemnat för ett storhetsfantom, som den gamle ormen fåfänga intalat honom kunna vinnas endast med penningens makt.

Han hade sett portarne till detta naturens paradiset, hvilket människorna ännu ej återfunnit, öppna nu som alltid. Men han hade ej märk-

tat träda in, hans sinnen, hvilka haft sina rötter der, voro nu slagna i band af oturen, liksom de engång låtit bedöfva sig af det löfte om tur samme gamle fåfängans orm tillhviskat honom, när det gällde att begifva sig ut på affärsknepens hala och slippriga mark. Der hade han ej lärt sig gå från barndomen och komma fram genom att krypa ville han ej. Men i första öfvermodet hade han till och med räckt ut handen till hjälp åt dem som stapplade, — och så hade han börjat stappla sjelf. Och när han nu räckte ut handen bedjande om stöd, fick han vänja sig vid det svar han sjelf ej hade gifvit: — du kan ju ej stå på benen — hvarför skulle jag stöda dig!? Hjelp dig sjelf, så hjälper Gud! — Gud —, som egoisten alltid lät öfvertaga hjälparens värf! — och affärsknepens: — hjelp dig sjelf —, hvilket egentligen betydde: -- hjelp ej andra —!! — — —

Förrän han fick det tillämpadt på sig sjelf hade han ej insett att den, som måste vandra sitt lif på den slippriga affärsbanan med framgång, måste afsvärja allt medlidande, — och han hade glömt att man måste vara född i dess ändlösa ödemark för att kunna umbära oasernas skuggiga svalkande grönska utan att gå under.

Han förstod detta då när han for ned till sin gamla landtgård vid kusten, — insåg lönlösheten af att alls försöka vidare och därför vände han om vid portarne till sitt gamla hem, dit han drifvits af instinkten och hoppet att der finna en hjälpsam hand af dess nuvarande egare. Men han gaf tappt utan att alls försöka denna sin sista resurs. Och så ursäktade han sig hos sin stolthet. Och i stället för att medgifva att han var trött och slut hade han sagt sig: — Hvad ha' de främmande människorna inne i mina minnen att göra — minnen — heliga rester af en lycklig tid! —

När han sedan satt der vid hafsstranden. lyssnade till vågsvallet och kom ihåg huru han en gång med vind i seglen hade kommit vesterifrån med en hel båtlast af goda förhoppningar, så insåg han äntligen att han hade sått de förhoppningarne i en mark der de ej kunde gro. Men det var försent att göra det gjorda ogjordt! Hans båt var blefven läck af att ligga och slå emot stranden — vinden var emot och hans armar förtrötta att sköta årarna längre. Utan han lät dem ligga och lät båten drifva så länge den ännu kunde hålla sig öfver vatten; sedan finge han sjunka med den! Krafterna skulle väl taga slut innan

dess, det var allt hvad han numera hoppades! Döden var ju så nådig emellanåt, kanske ville den lemna honom resterna af stoltheten qvar till svepning.

Verksamhetslusten hade drifvit hans oroliga ande från plats till plats — från syssla till syssla; han hade velat verka mycket, därför hade han sökt få makt. Men makten som han trott sig kunna arbeta sig till med egen kraft hade han ej fått, endast förödmjukelse och beroende. Och nu var kraften slut, och den rikedom han fått i utbyte, endast en rikedom på skulder!

Ty han hade velat köpa makten — ej *taga* den; han hade ej vetat att när makten säljer sig gör den det endast för att slå köparen med lamhet! Han visste det ej — fastän han såg de många som sutto med händerna så fulla af rikedomens makt, att de ej vågade röra sig för att den ej skulle rinna bort mellan fingrarne på dem. Medan de drömde sig mäktiga — i det de intet gjorde!

Han hade ej förstätt taga makten — ej kunnat vara rofdjur! Och när han nu förstod det, så var det försent! Makten kommer ej till en gammal friare!

Hans energi var uppnött — och nu kände han döden inom sig; — men det ville han ej medgifva, fastän den tärde och tärde och tog allt mera af hans krafter. — —

Så gick han derhemma den ena dagen efter den andra — den ena månaden efter den andra, och hösten gick och vintern kom och det gick allt snabbare utför med krafterna. Han var för stolt att medgifva att han var sjuk och krasslig, och därför visade han sig kinkig och otålig. Och häftig som han var blef han derigenom en pina för omgifningen.

Att minnet öfvergaf honom erkände han aldrig, det hade hela hans lif varit hans stolthet att ej glömma af ens den minsta obetydlighet. Derfor gick han aldrig i sällskap — lät aldrig öfvertala sig till sitt favoritnöje — ett parti whist — ty han ville ej sitta och skämmas för att han ej kom ihåg korten.

Hans närmaste förstodo godt huru svårt sjuk han var, sågo att hans retlighet endast var den sista yttringen af hans trängtan att vara oberoende, — att han gick der som instängd i bur med alla frihetens instikter. Och de höllo ut trots att de ledo oerhördt under hans humör.

Så kom våren — vårluften kryade upp honom något och han började åter befatta sig med sina affärer.

Dag ut och dag in satt han framför sitt gamla gula skrifbord och ordnade och ställde med sina papper — och skötte sin affärskorrespondens. — De sista åren hade han arrenderat ett angränsande hemman för att förtjena något ytterligare på landbruk, — men det blef ej bättre med affärerna för det. — Om våren fick han alltid lof att ta' förskotter på skörden och leverera den om hösten när priserna voro låga; — det blef klent med den vinsten.

— Förteckningen öfver vaxlarne bar han som vanligt på sig som ett ondt samvete; — det rödrutiga papperet hade hvarje rad utfyllt med namn och siffror, — en del voro utstrukna — en del alldeles nyss ditskrifna. När han ej hade förteckningen framme, kände han alltemellanåt efter att plånboken der den förvarades fanns kvar i bröstfickan. Och tankarne kommo aldrig ifrån de vaxlarne, arbetade jemt med siffrorna, tills de hufvudyrkt tumlade om hvarandra, slappa och osäkra.

En dag satt han der med lederna värkande af reumatism och gick igenom Ludvigs konto-

kuranter. Denne hade begått en massa fel vid af-fattandet af dem, samt förfarit kitsligt vid pris-beräkningarne, — rent ut olagligt var att denne vid afslutande af årsräkningen räknat ränta på ränta för de summor han i skilda poster utbetalat af liqviden för brännvin under årets lopp!

Han skulle nog visa honom att han ej var förbi ännu! —

Och så tog han och skref ett rafflande bref till Ludvigs, deri han bad honom ändra de begångna felen. Det kryade upp något litet! —

Vidare var det denne Andersson! — Han hade köpt spannmål af Ekman, för att godtgöra sig för en vaxel som de hade haft samman. Vaxeln hade blifvit omsatt gång på gång — men Andersson hade ej lemnat tillbaka den senast omsatta vaxeln, trots upprepade påminnelser. — Han kunde ej finna den, sade han.

Det oroade Ekman — det var ett symptom att också Andersson gaf honom förlorad. Man sade nemligen att gubben plögade begagna sig af dylika små minnesfel, när han anade en konkurs. Allt för att kunna bevaka mera än sin faktiska fordran i massan, och så få sig tilldömd så stor dividend att hans tillgodohafvande blefve fullt

betäckt. Enligt lagen var detta ju bedrägeri, — men när han derigenom fick åter hvad han *faktiskt* hade att få, så kunde det ju ha' skäl för sig! — Hvarför skulle man ej begå det knepet, resonnerade många, — hvem kunde garantera att ej de andra fordringsegarne också gjorde det! — —

— Ekman tog fram sin vexellapp och spårade Anderssons vaxel genom alla omsättningarna ända fram till ursprungssumman och tillbaka. Ja — den var inlöst, derom var intet tvifvel! — Han hängde åter hufvudet öfver förteckningen, — de gamla begreppen ränta — omsättningsprovision — namn — data — acceptant och utställare kommo ut ur sina behållare i hans hjerna och började klifva och klättra upp och ned för sifferkolumnerna och möttes och komplimenterade hvarandra, för att så åter klifva in i hjernan igen och lägga sig till ro utan att alls hafva förbättrat hans finansställning med sin expedition.

Men det hade ändå kryat upp honom, att kunna uträtta litet igen. Och han började hoppas.

— Åh — de skulle få se, — bara det blefve vår och varmt igen skulle han få sina krafter åter och reda ut alltsammans! — Men han finge lof att skaffa sig litet godt humör igen! —

Han skickade bud in till Åbo efter Hamrin, som ingen anställning hade, utan var fri och ledig och hade sitt goda humör i behåll. Han kunde så gerna komma ut på någon tid!

— Det är ensamt och tråkigt här, — kom hit och håll mig sällskap, — skref han.

Hamrin kom och de fingo sig en toddey om qvällen. Ekman fick till lifs de allra bästa af den gamle gossens välbekanta historier — man skämtade, kom i godt humör, gjorde upp planer för framtiden och gick slutligen till sängs.

Men Ekman stod ej upp den följande dagen — han kände sig matt och trött, fastän han i öfrigt var på ganska godt humör.

— Vår luften kryade nog upp, sade han, men den mattade också ut, och den fick vara försiktig som inga krafter hade! Han hade visst varit oförsiktig! — Han ville hvila litet — han kunde behöfva det — det skulle nog göra honom godt! —

Vidare talade han ej — men han såg så belåten ut der han låg med slutna ögon och andades lugnt — men långsamt. På alla frågor svarade han endast — att nu befunne han sig väl.

Det gjorde han också — minnet släppte småningom efter, de sista årens hufvudsakliga lifsinne-

håll: — vaxlar, förfallotider och omsättningsdagar existerade snart ej mera för honom. Han beredde sig till en annan förfallodag nu. — Affärerna kunde ej föras vidare här nere, krediten var slut, den stora vaxel på hvilken han fått sig rörelsekapital af detta lifvet skulle nu inlösas och firman upplösas. —

— Hamrin stannade kvar den tid gubben ännu hade kvar och hjälpte familjen att sköta honom.

Så en eftermiddag när de sutto inne hos honom och han låg der tyst och stilla som vanligt spratt han plötsligt till ur sin dvala, — högra handen famlade på täcket och trefvade på venstra sidan af bröstet der plånboken med förteckningen på vaxlarne brukade finnas — ansigtsdragen fingo ett ångestfullt uttryck medan han sökte — och sökte. —

Så föll handen ned igen — ett uttryck af lugn och frid for öfver hans ansigte — ögonen slogos upp vidöppna en enda gång — en obeskrifligt fri blick — en lättnadens suck. — —

— — Det fanns inga vaxlar kvar mera — — de voro visst betalda — äntligen var han skuldfri — äntligen! — —

Hans hustru trodde han sökte hennes hand och gaf honom den, — men han tog ej emot den — hans egen hand var tung och kraftlös och hade fått en sådan egendomlig kyla — som hade all blod dragits ifrån den. —

De andra lemnade långsamt rummet en om en och böjde hufvudet vördnadsfullt för döden i det de gingo förbi henne, som satt der qvar vid bädden och hade närmaste rätt till sorgen.

VI.

Inne i samma rum som han dött stod den enkla svartklädda kistan på fyra stolar. — Ute var sol och ljus men endast ett svagt blåfärgadt dunkel trängde in genom de åtdragna gardinerna; smältande is spred en fuktig kyla, medan doften af granarne som blifvit inställda ej förmådde tränga ut den egendomliga liklukten.

Det glänste något på kistans svarta kläde. — Klara daggperlor — tårar, hade fallit, stänkts ut öfver det mjuka svarta. — — En handfull halfvissnade hvitsippor från skogen utanför prydde locket. —

— Små fötter kilade hastigt öfver golfvet i rummet bredvid — — en qvinnoröst bjöd flyktingen stanna, — det krafsade litet på den stängda dörren, — en barnröst ropade: »morfar — morfar! — lille Torsten vill helsa god morgon på morfar!» — Och så skrek han till, när sköterskan tog och bar honom derifrån. Han var inte van vid ett sådant mottagande hos morfar.

— Inne i den dödes rum glänste och glimmade tårarnes dagg öfver det svarta klädet, som hade de stänkt ut ifrån de halfvissnade skogsblommorna hvilka lågo der. — Och omkring kistan stodo fem mörka gestalter tysta och orörliga och väntade. Det var sönerna. — De yngsta snyftade hejdlöst — de mera manliga höllo tårarne fångna under rynkade ögonbryn och pressade fast läpparne om snyftningarne som ville bryta sig fram. Men det ryckte och spelade en kramp om de sammanbitna läpparne, och tårar trängde sig fram trots rynkade ögonbryn och föllo så tunga och bittra.

Slutligen bröt den ene tystnaden, gick bort och slog upp dörren.

— Det är tid nu! —

Några vänner kommo till — långa hvita lister drogos under kistan — fyra man togo i på hvardera sidan, och buro kistan ut till den väntande likvagnen. Och så reste Ekman bort från sina sorgers hem, bort till den eviga glömskan. —

— Tåget kom fram till kyrkogården — klockorna ringde — gästerna ordnade sig till ett långt tåg och framför tåget gick presten med boken i hand och visade väg. Ett ögonblick sväfvade

kistan ännu öfver det gapande hålet i jorden, synbar för alla, — så firades den långsamt och försigtigt ned och slog emot bottnet med ett doft ljud.

Presten predikade och spenderade tre skoflar mull — — »af jord är du kommen — till jord skall du åter varda;» — — klockaren messade en psalm, och så skulle grafven fyllas.

Men de sörjande kunde ej slita sig lös derifrån, de stodo der ännu länge vid brädden och stirrade ned i den gula sandgropen der den presterliga jorden lyste som en damfläck på det djupsvarta klädet, — så kastade de ned några blommor till ett sista farväl. Vännerna kommo och offrade också blommor och så hjälptes de åt alla, söner och bekanta att fylla grafven. — Slutligen fans der endast en ojemn sandkulle, som betecknade hemmet för Ekmans sista förhoppning här i verlden, — den enda som han aldrig hade behöft tvifla på att få uppfylld.

Och på den kullen lades kransarne af aktningen och vänskapen — af anständigheten och den goda tonen; — kransar af affärsvänskapen till så och så många tiotal mark, och med inskriptioner på breda band utvisande, hvem som hade

haft råd till den extravagansen. Ludvigs nedlade en krans med sköna sidenband i brännvinsaktiebolaget Turkus namn, den enda vänlighet, hvilken Ekman ej behöft bedja om, eller erhålla eclat beviljad af bolagsstämman.

Ännu några tårar götos — några snyftningar hördes, och så for enhvar hem till sitt.

* * *

Ekman lif hade varit brödsläparens åt familjen, han var producent och de konsumenterna. Det hufvudsakliga af detta hans lif, med dess sträfvanden och intressen låg dock utanför familjen — och familjen utanför dem.

Och först när han var död fick familjen taga verksam del i det som fyllt hela hans lif och utreda qvarlåtenskapen deraf.

Hamrin, som kände till Ekman affärer och stod i personlig beröring med alla deri intresserade, hjälpte dem med utredningen och blef en slags förmedlande länk emellan parterna. — Men trots sin kännedom om allt och alla blef han mer än en gång utsatt för öfverraskningar af sällsamt slag.

Först när han kom till Svennberg. Denne hade diskonterat en vaxel åt Ekman för några

månader sedan. Och fått sig ett ficklån af några hundra mark när vaxelbeloppet kom ut — något som Svennberg ej försmådde, oaktadt han som välhafvande man och en-gros-handlande ej precis behöfde det. Och Ekman var naturligtvis gentil och tyckte att emellan dem båda behöfdes intet qvitto. Och var sedan orolig att han ej skulle få summan igen — och präntade i Hamrin att påminna honom om saken »så att han ej skulle glömma den» — och frågade om Hamrin trodde Svennberg vara en ärlig karl. Ty Ekman var ej i läge att kunna umbära den bagatellen — och han hade intet qvitto. »Kom ihåg det, ifall jag dör!» — hade han sagt mer än en gång. Ty han litade ej på sitt minne mera.

Men när Ekman dog och sålunda kunde undvara summan, gick Hamrin till Svennberg för att indrifva den för sterbhusets räkning

— Finnes det qvitto? — frågade Svennberg.

— Nej!

— Ja — jag vill minnas att jag betalade igen det för längesedan! —

— Ekman påstod motsatsen — alldeles bestämdt, — senast när han ännu låg på sjuksängen. —

— Han yrade visst. — Och han hade ju så dåligt minne den sista tiden, — sade Svennberg, och så var den saken klar. — Har du annars reda på sterbhusets ställning? — frågade han.

— Hamrin svarade nej, emedan han tyckte att det ej angick den andre.

— Ser du, — sade Svennberg — han bedrog mig allt litet — på några tusen — vid det der köpet, som jag gjorde med honom strax innan han dog. — Der fanns några inteckningar som han höll hemliga — och som jag nu förlorar på. — Svennberg hade öfvertagit arrenderätten till det bondhemman Ekman haft de sista åren utom bränneriet.

— Skäms! skrek Hamrin förargad, — gubben är knappast kall ännu, så börjar du baktala och smutsa ned honom!

— Det är rena sanningen, hvad jag säger, — svarade Svennberg — jag får allt öppna process med sterbhuset om den saken.

— Öppna du process med ditt eget samvete först! Der ser väl inte allt för fint ut — — om det också ej gömmer precis några olagligheter! Ja — ja, du är naturligtvis en hederlig och rätt-rådlig man — ingen kan väl säga annat! Ty du förstår konsten att komma i beröring med lagens

bokstaf endast när den kan användas till din fördel. —

— Hvad fan skulle man ha den lagen till annars — om inte för att få rätt! svarade Svennberg, och med det beskedet lät han Hamrin gå.

— Snell hade köpt ett mindre parti korn af Ekman i fjol, — och den dumheten komme Snell att få ångra så länge han lefde. Ja, — för kornet hade dugt till ingenting — så och så mycket hade han förlorat på det. *Han*, Snell, finge bara betala och betala, och hade ingenting för sina penningar. Och när de så hade bedragit honom, så lade de sig att dö och läto honom, Snell, stå der med förlusten. —

Det var Snells epitafium och när Hamrin sväljt det gick han vidare till Andersson och berättade honom huru de värde köpmännen buro sig åt. —

Andersson svor och dundrade öfver så'na förbannade skojare, som inte kunde låta gubben Ekman ligga i fred i sin graf! Men han skulle nog bränna fingrarne på dem lite' grand — ja, han visste huru han skulle komma åt dem! Framför allt denne här Ludvigs, som gått och bakdantat Ekman den sista tiden, — nå, *den* hade han

ett godt öga till! Ville den kanaljen inte hålla sig stilla nu och låta sterbhuset vara i fred, så skulle väl han, Andersson, klämma honom litet på hans sjuka samvete! Ja — det skulle han! För han hade alltid varit en god vän till Ekman i tiden, och lofvat honom att inte hacka på honom efter hans död. — Det ville han heller inte göra. Ty han var ingen blodsugare som de der andra skojarne.

Han stod nog i borgen för sterbhuset mera än någon annan, men det kunde han stå för om det kniper. —

— Så slog han upp sin hufvudbok och visade Hamrin huru många hundratusen han fått betala ut kontant vid konkurser — men talade ej om hvad han kasserat in på säkerheterna. Och — det visste hvar man — var Andersson med på en konkurs, så nog var det för att förtjena. Den gubben gjorde minsann inga andra förluster än nominella. Det renommerade så bra — att kunna förlora stora summor och ändå inte bli insolvent.

— Han hade allt litet kontant att fordra också — sade gubben derpå, låste upp sitt kassaskåp och drog fram en vixel.

— Den här hade han fått lösa in i tiden — men han ville ingenting göra åt saken, om det inte blefve konkurs efter Ekman.

— Hamrin såg på papperet — det var den vexel, som Ekman sändt gubben liqvid för, men ej fått tillbaka, emedan gubben ej »kunde hitta den». Och nu skulle den med — ifall det blefve konkurs, så att Andersson skulle kunna bevaka mycket, och åtminstone få igen det faktiska beloppet af sin fordran. — Hamrin sade ändå ingenting; — det var heller ingenting att göra vid den saken, Andersson var förresten inte den ende som gjorde sådana finter. I det fallet voro de alla lika goda, om de blott kunde komma åt.

— Björklund kom in till Andersson i det samma. Han hade med sig en anteckningslista — Andersson finge lof att skrifva på den. Man finge lof att bygga en stor ångbåt, fin ångbåt, första klass, — det gällde stadens ära. De finge lof att konkurrera med Helsingforsarne; — Helsingforsarne höllo ju på att taga för sig hela trafiken på Stockholm. — Han hade redan fått ihop hundratusen — men en sådan båt kostade minst tvåhundratusen.

Andersson tog listan och läste igenom nam-

nen. — Svennberg hade tecknat tjugutusen! Så den karlen slog på stort nu!

Andersson tog en penna och ritade dit tjugufemtusen. — Han behöfde inte stå tillbaka för en sådan som Svennberg! Absolut inte!

Björklund sken af belåtenhet. — Han höll på att komma sig upp igen efter sin stora bankrutt. Han var en driftig och dugtig affärsman och hade ideer. Och finge han det här båtblaget till stånd, så blefve naturligtvis ingen annan än han dess verkställande direktör.

Innan han gick sade han några beklagande ord åt Hamrin med anledning af dödsfallet.

— Det var allt bäst för Ekman att han hade fått sluta — han kunde ju ändå inte sköta affärerna på sista tiden — och sjuk och retlig som han var, hade han ändå varit en pina både för sig sjelf och andra. Björklund bad om sin helsning till familjen! —

— Ekman hade varit en pina för Björklund med anledning af sin fordran ur dennes konkurs. Och nu var den pinan slut och pinomannen död. Mätte han hvila i frid! —

Det var ungefär Björklunds epitafium! —

— Och Ludvigs var heller ej overksam. Han

hade ej fått den tillfredsställelsen att få upplefva Ekmans bankrutt. Så envis var gubben Ekman ändå att han förr lade sig ned och dog, än han gaf Ludvigs *den* tillfredsställelsen. Men Ludvigs hämnades så mycket säkrare på familjen.

På grund af den fordran bolaget hade hos sterbhuset betalade han ej ut en penni af tillgodohafvandet för levererad brännvin fastän han visste att de ingenting hade att röra sig med — icke ens hvad som behöfdes till begrafningen. Det var just fördelen med aktiebolag, att ej behöfva taga hänsyn till dylika fall! — Bolagsordningens döda paragrafer befullmäktigade ej disponenten att visa hvad man kallar godt hjerta och innehöllo intet stadgande beträffande menskliga känslor! — — —

Men Ludvigs skref ett mycket höfligt bref till familjen, som affärsmanna sed och bruk var. I det beklagade han »af hjertat» den stora sorg som drabbat dem och bad dem vara vid godt mod. — Det kunde nu engång inte hjälpas — »alla måste vi ju engång dö». —

— Han Ludvigs vore nog beredd att hjälpa och råda och visa allt möjligt tillmötesgående, — så framt det endast berodde på honom! — Men

tyvärr förbjöde honom bolagets intressen att betala ut någonting — det kunde de väl förstå? Och sjelf egde han ju ingenting — och hade stor familj! —

— Men han önskade att Gud måtte beskydda och hjälpa dem under denna bekymmersamma tiden! — — —

Äldsta sonen skref ett svar på detta bref. — Han tackade för herr Ludvigs vänliga önskan, och i synnerhet för det han haft godheten öfverlemna dem i Guds beskydd, — hvilken senare hedersbebyggelse familjen ej kunde vara så ohöflig att ej motaga. Men då deras och Ludvigs intressen väl nu som alltid voro af motsatt natur, — och en så betydande man som Ludvigs väl stode på den fot med vår Herre att hans önskningar med afseende å sterbhuset blefve efterkomna, — så kunde han ju ej med bästa vilja i verlden önska herr Ludvigs detsamma tillbaka. Utan vore han tvungen att hoppas, att fan måtte taga honom. Till hvilken förnöjelse han önskade Ludvigs helsa och krafter! — —

Brefvet blef aldrig afsändt. Ställningen var och blef ohållbar, det behöfdes inga provocationer för att drifva på upplösningen.

Bankrutten, hemligen förberedd af Ludvigs,

bröt in öfver dem och gjorde rent hus. Och den ädle herren fick åtminstone lägga den som en prydnad på Ekmans graf, till godtgörelse för att han ej fått den tillfredsställelsen att sätta sin fot på dennes nacke medan han lefde.

Men sönerna blefvo dock ej arflösa — en sådan obetydlig man var ej deras far. De fingo väl ej ärfva lika — det var visst och sant — men de voro ju heller ej födda på samma dag. Och det arf de fingo med sig ut i lifvet, det hade de fått enhvar vid födseln.

Der var en som hade kommit till medan Ekman hade sitt folkliga humör och ansåg att alla äro vi endast arbetare inför vår Herre. — Den gossen blef alltså folklig — var omtyckt af underhafvande och vän och kamrat med dem, — men såg ut som hade han ändå ondt samvete öfver att han nedlät sig till det.

En hade kommit till under medgångens dagar och kunde nu gälla som en personifikation af det blixtrande glada, lätta humör som Ekman hade då ända till öfvermod; — medan hans broder från sorgernas och motgångens tid var den rena pessimismen, känslig för hvarje inbillad oförrätt och tung och sorgbunden till humöret.

— Ordentligheten hade fått sin representant, — det goda hjertat sin, — och despoten, som endast ville hafva sig sjelf att tacka för allt och sade allt rent ut åt alla, höll som bäst på att trotsa sig en väg genom lifvet, oböjligt hård och till utseendet hjertlös; — medan lättsinnets och äregirighetens son hade fått en så riklig portion deraf på sin lott att de andra blifvit nästan utan.

Nej — han var ingen fattigman den Ekman! Och skaffade han en son till verlden, så gaf han honom också arf, det var ingen fara för det, om han också ej lät honom få ärfva penningar. Och hvad han gaf, gaf han helt, ty han gaf det omedvetet. Hela den brokiga blandning af stridiga karaktärsdrag, som gjort hans olycka här i verlden och splittrat hans kraft i ombytligt sträfvande på olika vägar och i olika riktningar, hade han delat ut åt sina gossar, — gifvit alla litet af hvarje, men enhvar en hel portion för sig af en utpräglad egenskap. Och det vore väl eget, om inte Ekman skulle komma till lycka på *det* viset, när han mångdelad i sina söner vandrade vidare genom lifvet de många olika vägar på hvilka han ensam ej hade kunnat komma fram!

Innan de skildes åt togo de med sig ett minne

af fadren. — En fann i en bordslåda inlösta vaxlar ifrån hela den tid gubben opererat med sådana papper. Han såg igenom dem och fann, att det faktiska belopp gubben fått låna på detta sätt ej på långt när gick upp emot hvad han betalat i räntor derå under tidernas tider. Räntorna hade ätit upp kapitalet och mera till, — de hade vuxit som en snöboll växer under den rullandes händer, och slutligen hade den massan fallit öfver och krossat honom som varit oförsigtig nog att leka leken längre än krafterna räckte till.

Det var allt.

* * *

Det hade blifvit sommar igen och varmt. Ute på kyrkogården der Ekman hvilade var tyst och stilla, afsides som den låg på en sluttning mot söder. Och nedanför glimmade sjön, — ängsknarrens knirpsande var det enda ljud som bröt nattens stillhet.

— Ned ifrån vägen trängde ett knastrande och gnisslande fram helt plötsligt. Det kom närmare, blef tydligare och tydligare — den mörka gestalten der framme vid grinden till kyrkogården kunde se en häst komma fram vid vägens krök-

ning och omkring hästen fem mörklädda personer.
— Den hade tungt lass — den släpade och knogade, och släden gnisslade emot vägens sand.

De körde in på begravningsplatsen upp emellan grafkullarne fram till den blombetäckta upphöjning som betecknade Ekmans graf. Så togo de fatt på jernspetten, bände och arbetade med det föremål som låg der på släden och välte det upp på fadrens graf.

Stenen var tung, gammal god granit, moss- och laf-bevuxen och formad precis så som de funnit den derute i skogen, klumpig och stor och utan en enda rät linie. På framsidan hade de skrapat af lavarne — och huggit in en inskription:

— »OCH BYGGNINGSMÄNNEN KASTADE BORT HONOM» — stod der med stora bokstäfver. Intet vidare, — hvarken namn eller årtal.

De arbetade och svettades och lyckades äntligen med mycken möda få stenen upprest.

En af dem sprang upp på grafkullen — de blottade alla hufvudet och slöto krets omkring honom. Och han talade:

— — — »Och byggningsmännen kastade bort honom — ty han var dem för kantig och hård och ojemn och passade ej in i deras byggnad.

Han hade sitt värde för sig, men de förstodo sig ej på hans värde utan kastade bort honom! —

— Så hvilade här då, du, som ej lät passa in dig af nyttighetsmenniskorna med deras vinkelmått och rättesnören, — ligg här en symbol för oss, — dina söner — hvilka vilja förstå dig, tro på dig och arbeta vidare på din grund, — var oss en hörnsten och en stödjepelare, hvilken uppbär och enar alla våra sträfvanden; — men ligg här också en evig erinran om hatet och hämden — en stötsten och en förargelseklippa för dem som förkastade dig — byggningsmännen — i hvilkas beräkningar du ej passade! — Var dem en förargelse, ty de komma förargelse åstad! —

Sof i ro, gamling — det har du ärligt förtjenat! — Det kommer ingen gäldenär och kräver dig för den hvilande!» — — —

— — Men der nere på vägen vid kyrkogårdsporten stod ännu modern och väntade, att de skulle blifva färdiga — hon stod der fast, orörlig som en formation af marken, hvilken bar henne. — Sönerna kommo, den ene efter den andre långsamt allt ännu med blottade hufvuden förbi — fattade hennes hand en efter en och kysste den. Hon lät det ske medan blickarne stirrade och

sökte i fjerran ut öfver sjön der sommarnatten bredt ut en fuktig dimma. —

De gåfvo hvarandra handen inför henne, som varit allt hvad hon kunnat för dem, och gingo så långsamt vidare drifvande hästen framför sig.

Hon stod qvar der ännu och väntade. Blikkarne sökte ut öfver sjön, som hade de ännu der något att finna. Himmelen klarnade långsamt, kall och stålblå i öster, — en skarp luftström kom, susade sakta i furornas dystra kronor och luggade björkarnes tofviga peruker så att daggperlorna föllo af — — en röd strimma lyste till vid horisonten och bådade solens ankomst. —

Och hon väntade. — — —

VII.

Brännvinsaktiebolaget Turku gick sin gulla gång. Det vill säga — det producerade brännvin och spik — herr Ludvigs satt hemma och skötte affären och hela tillverkningen såldes med alltför stor rabatt, — brännvinet åt Andersson och spiken åt en jernhandlare. Och Ludvigs blef fet och välmående, uppbar sin lön för sitt ansvarsfulla värf och sin lilla provision för små »tillfälligt gjorda tjänster» af Andersson och af jernhandlaren. — Han hade personligt konto med Finlands bank och åtnjöt aktning af alla utom af bolagsmännen.

— De fordrade utdelning, de naiva människorna, som om inte han hade annat att tänka på! — De dåliga tiderna — tullförhållandena till Ryssland — den tryckta marknaden — de dåliga konjunkturerna, — jo, jo — det var minsann ingen rolig sak att sitta som disponent för brännvinsaktiebolaget Turku! — Och så skulle man ge utdelning till på köpet! —

— Den ende som ingenting sade var Andersson, och han var den ende som betydde något. — Så länge Ludvigs hade den gubben för sig, så struntade han i de andra skrikhalsarne! —

Men »de andra» — de föllo på den idén att sälja sina aktier i bolaget. Hellre än att hafva andel i en affär som ingen vinst gáfve, gjorde de sig af dermed till underpris. Det räddade alltid något af kapitalet åt dem. De sålde alltså och bolagets papper sjönko i kurs; — det visste Ludvigs, men han visste ej hvem som köpte, — eller han kände ej köparne personligen. — Och ännu mindre kunde han ana att alla dessa obekanta voro bulvaner endast för Andersson, hvilken alltså i hemlighet blef störste delegare i bolaget.

Brännvinsbolaget Turku var småningom moget att skörda, tyckte Andersson. Största delen af vinsten hade han ju alltid fått ändå genom det fördelaktiga leveranskontraktet, som tillförsäkrade honom en så stor rabatt emot att han köpte hela tillverkningen. Och nu satt han sig i besittning af största delen af aktierna, då de stode att få till billigt pris. Och så gällde det att göra sig af med Ludvigs, innan denne växte honom öfver hufvudet! Den karlen hade ju redan samlat åt

sig en stor förmögenhet, han kunde snart komma att bli farlig! —

— Andersson sade därför upp sitt kontrakt för nästa år — han kunde inte använda så mycket brännvin nu mera, — och han fick lof att börja draga sig ifrån affärerna! — Han var ju öfver sextio år redan.

— Nu gällde det alltså för Ludvigs att få en ny generalafnämare och det var inte så lätt. Ty Andersson ville ej att någon annan skulle förtjena på samma lättvindiga sätt som han. Slutligen fick Andersson höra att Ludvigs vändt sig till Svennberg och att denne reflekterade.

— Skönt, tänkte Andersson, då har jag gossen fast! — Och han lät Svennberg reflektera i ro så länge.

Gubben Andersson hade äfven passat på och anlagt telefontät i Åbo, när den uppfinningen var ny. — Han passade alltid på och hade alltid fin näsa. Så att nu när telefontädet var en god affär var han helt nöjd och högst intresserad af sina »trådar.» Det förgick ej en dag utan att han var uppe på centralstationen och frågade och kontrollerade och pysslade med ett och hvarje. — Någongång kopplade han själf tillsamman

abonnenter och stod med luren vid örat och hörde efter »att samtalen gingo bra» — och »att det inte var några kontakter». — Det var nog en och annan af stadsboarne som knotade och kallade Anderssons telefoninrättning för en enda stor sqvallerapparat, när de fingo nys om att gubben stod sjelf och betjänade. —

— Man kunde ju ingenting uträtta med den telefonen då annat än mindre viktiga saker; för den gubben han bevarade nog inte telefonhemligheten! Och hvad skulle man då med telefon att göra! — tyckte de. — —

Men de gjorde gubben orätt. Ty han bevarade telefonhemligheten så väl, så väl. Hufvudsaken var endast att *han* fick snappa upp en nyhet! Och om han själf begagnade sig af telefonhemligheten, men ej pratade ut den — det var väl ej att missbruka den! — Man *missbrukar* ej, när man använder något till sitt eget bästa, — tänkte han.

Men stadsboarne talade ej just mycket om sina hemliga affärer in i den stora sqvallerapparat, så att gubben stod ofta förgäfvos uppe på sin centralstation.

Den sista tiden hade han igen fått ett särde-

les lifligt intresse för sina »trådar», — i synnerhet om förmiddagarne. Han talade jemt och ständigt om att landtledningarne hade kontakter. Och det kunde ej ringa upp en enda gång ifrån landtställena utan att han fick lof att höra efter huru det förhöll sig med den saken. — Framför allt misstänkte han ledningen utifrån Koskis för dylika olämpliga kontakter.

Han stod deruppe på stationen en dag, då det ringde häftigt utifrån Koskis. Ludvigs var sjelf i telefonen, hvarför Andersson vinkade åt en fröken att besörja om sammankopplingen. Men när det var gjort, blef Andersson ytterst intresserad för att söka utröna med hvilken ledning Ludvigs kommit i förbjuden kontakt och satte luren till örat.

— Halloh — hvem der!? —

— Halloh! — — är det Svennberg? — —

Det är jag, Ludvigs! — Goddag! —

— Nå goddag! — Huru står det till? —

— Tack bra — Jag fick just ditt bref, och på de villkoren kan ju saken gå för sig. Men jag ville gerna ha' skriftligt på det der andra som du nämde om. Och så naturligtvis — att det blir oss emellan. Du förstår, man har ovänner och det finnes alltid folk, som gerna *vill* misstyda

ens handlingar och lägga ut dem till det värsta. Så att saken får bli oss emellan! Du förstår? —

— Ja — naturligtvis! —

— Bra, — för tydligare kan jag inte tala i telefon om den saken — du vet ju hvem som eger den! Men jag kommer in till dig i morgon förmiddag — klockan elfva, så kunna vi göra upp saken. Allt är ju klart annars. — Är du hemma då?

— Ja naturligtvis! Välkommen! Jag kan ju låta skriva ut papperen på förhand så går det fortare — du hade ju ingenting att tillägga?

— Nej! —

— Och rabatten? —

— Så som du skref i ditt bref! — Auf wiedersehen då! —

— Adjö! —

— Så ringde det af. Gubben Andersson smålog och hängde upp hörluren på sin plats, — förklarade för telefonfröken att ledningen till Koskis gick utmärkt — litet otydligt var det nog då och då, men man kunde nog förstå. Och så gick han sina färde helt nöjd.

— Klockan elfva i morgon alltså! — Nå då skulle han väl gå ned och helsa på Svennberg klockan half elfva! —

— Hela eftermiddagen använde gubben att rota i en pappersbundet med påskriften »Ludvigs», som han framtog ur ett hemligt fack i sitt kassaskåp. Han tog sig för att upprätta mannens meritförteckning och göra allt klart till batalj. Och ju längre han kom i sin undersökning desto förnöjdare sken hans anlete.

Der fanns räkningar utställda af Ludvigs i bolagets namn till skilda adresser, bland andra de sista kontokuranterna med Ekman. Gubben studerade dem noga — slog upp i sin stora lagbok granskade och jmförde och gjorde blyertsnotiser i kanterna på sina aktstycken. — Skickade så bud på Stenman och bjöd honom på toddy. Var på ett briljant humör, berömde Ludvigs affärsmanduglighet öfver all måtta och prisade sig lycklig att hafva en så duglig och pålitlig person i spetsen för bolaget. Hvilket beröm Stenman inpräglade i ett lydigt och uppmärksamt sinne, för att oförtöfvadt kunna låta det gå vidare — i Anderssons namn. —

Följande dag klockan half elfva klef Andersson bred och stor in på Svennbergs kontor. Denne satt vid sitt skrifbord och kastade hastigt ett läskpapper öfver ett par stora stämplade pappersark

som lågo framför honom. Hvilket Andersson ej låtsade se.

— Nå — se god dag! — Det var ju sällsynt besök! — trumpetade Svennberg ut genom sin snedvridna näsa.

— Ja — se — jag ville egentligen fråga dig till råds — grymtade Andersson, medan Svennberg gjorde ett förvånadt ansigte öfver att höra Andersson begära råd af någon. — Se — du har ju sysslat lite med trävaror du — — och — nu är det så att jag får väl börja med den trafiken jag också.

Och så började Andersson berätta omständligt och långsamt om en landthandlare derute i skärgården, som naturligtvis inte kunde sköta sig. Utan han, Andersson, skulle nu få öfvertaga en denne tillhörig såg, så att inte förlusten skulle bli' så stor.

— Se jag skall alltid vara med och betala, grymtade gubben, — men tocket der bråk med trävaror, det är inte min passion! —

Och så frågade han och berättade vidare, fastän han intet svar fick, och fastän Svennberg tittade oroligt åt dörren och drog fram sin klocka mer än en gång.

— Jag stör väl inte? frågade Andersson slutligen.

— Nej, för all del! — svarade Svennberg och bjöd på en cigarr, men önskade inom sig att fan måtte ta' gubben, som kommit nu just. — Han som annars aldrig kom in! Och så gick han aldrig heller! —

— Ludvigs kom in i detsamma. Han gjorde en misstänksam uppsyn, när han fick se Andersson der i förtroligt samtal med Svennberg.

— Nej se Ludvigs! — sade Andersson och låtsade bli' angenämt öfverraskad. — Det var ju roligt att få se dig! — Se — jag tänkte just fara ut till dig — det är i en viktig angelägenhet — något som rör bränneriet! — Du kan gerna komma med upp till mig nu genast så får vi den saken klar — den tål intet uppskof. Och du har väl ingenting viktigt att uträtta med Svennberg nu ändå? — Han plirade med ögonen.

— Nej — jag ville bara titta in och prata en stund, — sade Ludvigs med en suck, medan Svennberg smugglade in läskpapper och underliggande dokumenter i sin skrifbordslåda och låste väl till om dem.

Andersson tog Ludvigs med sig — och så gingo de upp till honom. —

— Nå — hör du Ludvigs — har du fått någon annan »agent» för nästa bränneriår? — frågade Andersson.

— Inte ännu — men jag ligger i underhandlingar med en, — svarade denne.

— Ja — jag hörde du höll på att göra upp med Svennberg.

Ludvigs jakade — och stärktes i sina misstankar att Svennberg hade pratat om saken. Och han kunde inte förstå att den dumbomen skulle gå och tala om det för Andersson och skada sig sjelf på det viset! —

— Nå — du ger väl honom samma rabatt som du gaf mig? frågade gubben menlöst.

— Ja — det var fråga om något sådant. — Och det kunde väl direktionen inte hafva något emot mera nu än förr, — tyckte Ludvigs.

— Ställer du så att du sjelf får en liten bisysselsättning och extra inkomst af Svennberg då också? frågade gubben ännu menlösare.

Det tyckte Ludvigs ej lönade sig att hemlighålla — han hade ju haft det med Andersson på samma vis! —

— Ja — men det är inte rätt af dig — det är att bestjåla bolaget! — sade gubben plötsligt

helt bestämdt. Och det kommer jag aldrig att gå in på! —

Ludvigs gjorde stora ögon; — kunde det kallas att bestjåla bolaget mera med Svennberg, än med Andersson! —

— Du vill väl inte säga, att jag är en tjuf heller! trotsade han.

— Nej — för du har *ännu inte gjort det*, sade gubben. Men det, att ingå sådana der hemliga öfverenskommelser för att skaffa sig en fördel på det bolags bekostnad man sköter, — *det är stöld!* sade gubben och slog handen på sin lagbok. — Och det blir stöld — kalla sen affären hvad du vill. — Ty om du ger honom en god affär, och han så låter dig förtjena litet vid sidan — under annat namn — så får bolaget betala fiolerna i alla fall! —

— Så sade du inte när jag gjorde upp det leveranskontraktet med dig. — Och du lät mig också förtjena litet extra för de tjenester jag gjorde dig! —

— Ser du — det var en annan sak! — För jag hade del i bolaget. Och då köpte jag ju af mig sjelf egentligen. Och hvad jag då formelt förlorade som bolagsman fick jag faktiskt tillbaka som

ensam afnämare af bolagets brännvin och för det kunde jag gerna låta dig få litet med! Ty man kan väl inte bestjälja sig sjelf heller! — Men Svennberg har sålt sina aktier; och hvad han då kommer att förtjena och dela med dig blir det jag som förlorar. — För jag har väl det mesta i bolaget nu. Detta här blir alltså stöld ifrån mig och *det* är orätt! ja! —

— Nå — så många aktier har du väl inte heller! sade Ludvigs.

Andersson gick fram till sitt kassaskåp och tog fram en tjock packe aktiebref i brännvinsaktiebolaget Turku.

— Räkna efter, sade han. —

Så tog han fram pappersbundten med Ludvigs meriter i och bläddrade igenom den, papper för papper, -- tadelade hans föga affärsmessiga sätt att behandla kunderna och flere andra oregelmässigheter. Och sist drog han fram en anteckningsbok.

— Ser du, sade han, i år var jag med i revisionen af Nordiska aktiebanken. Och jag såg att du har under de sista åren köpt vexas på Sverige till sammanlagt hundratiotusen kronor och skickat öfver dit — alla på ditt namn — ej för bolagets räkning. Huru är det möjligt att du på tio år

kunnat spara samman den summan, med en inkomst från din tjänst af omkring tiotusen mark om året? Du har väl ej lefvat gratis heller. Med din stora familj och ditt höga lif har du gifvit ut minst tiotusen. — Och på mig har du förtjenat högst femtiotusen under hela den tiden. Du har väl inte gjort något fuffens med spiken heller? —

— — Ludvigs blef helt blek —

— Tror du inte jag har kunnat haft tid att drifva andra privataffärer? stammade han.

— Ja — det kan ju hända. Och jag vill inte fråga dig om *den* saken nu mera. — Fast — nog tycker jag det ser litet konstigt ut, att kunna *spara* samman *mera* än man har haft i inkomster. — Men då jag inte har bruk i min affär för dylika konstnärer — och då jag är din arbetsgifvare och du min tjänsteman, så tycker jag du gjorde klokast i att taga afsked!

-- Det är väl inte *du* som bestämmer den saken — utan bolagsstämman, sade Ludvigs och gjorde ett försök att mörkska upp sig. — Du äger väl inte hela bolaget heller! —

— Närapå! — sade Andersson, tog fram en ännu digrare packe aktiebref och slängde framför Ludvigs. — Så att du ser nu — det är allt *bäst* att du packar in! —

— Förr går jag och anmäler den hemliga uppgörelse jag hade med dig, — hotade Ludvigs. — *Så lätt blir du inte af med mig!* —

— Det finns inga bevis på den saken, grymtade Andersson, — och det var ingen förbrytelse, när det gällde mig, som hade största delen i bolaget. —

— Men om du gör motstånd, så anklagar jag dig för stöld — och ser du jag har bevis, jag, — gubben slog på pappersbundten med Ludvigs »meriter», — och då skall du få en djäkla revision derute. — För du har allt haft dina knep med bokföringen du! —

— Ludvigs sade ingenting mera utan slog sig ned och skref sin afskedsansökan till bolagets direktion. Andersson, i egenskap af direktionens ordförande tog emot den och lade in den i sitt kassaskåp.

— Di pengarne du har kan du behålla, — sade han åt Ludvigs, — men håll dig i skinnet bara, för de *här papperen behåller jag*, sade han och lade in Ludvigs meriter i sitt hemliga fack igen.

— Bolagsstämman sammankallades derpå i sinom tid. Ludvigs afskedsansökan beviljades naturligtvis, och då ingen annan ville åtaga sig uppdraget valdes Andersson enhälligt till bolagets dis-

ponent. Utom honom funnos endast Stenman och notarius publicus Tennberg qvar som delegare. Och de voro Anderssons lydiga slafvar båda två.

Den ädle herr Ludvigs drog åter till sitt fosterland och svor sin konung trohetsed igen, sedan det ej mera lönade sig att vara finsk undersåte.

Men den tid han ännu var qvar hviskade han i förtroende åt mera än en vän, att Andersson var en rackare och en utstuderad skurk. Och Andersson sade likaså åt sina vänner, att Ludvigs hade stulit allt hvad han hade, — men det lönade sig ej att bråka med honom. Och detsamma hviskade han i hemlighet äfven åt några svenska bekanta. —

— Andersson hade vunnit sitt mål. Bolaget hade endast varit honom ett medel att qväfva all enskild konkurrenslust i roten; — genom bolaget samlade han alla småkrafterna, band dem med bolagsordningen, lät dem småningom sina ut och sitt eget intresse allena lefva och svälla till. För Ekman hade han visst hyst något liknande vänskap. Men Ekman var den enda sjelfständiga kraften af alla aktionärerna, och därför fick Ekman falla.

Ludvigs var blott medlet och lät begagna sig som medel emot att han fick stjäla litet smått

och i fred. Men när bolaget var moget för skörd och Ludvigs hade gjort sin skyldighet, så fick Ludvigs gå som mohren i sagan.

Men affären fick behålla namn, heder och värdighet af bolag och gick fortfarande under samma firma, fastän den nästan helt och hållet tillhörde Andersson. Derigenom skyddade han sig för att behöfva ansvara för bolagets skulder med sin privata förmögenhet — *ifall* det skulle blifva konkurs — (och det kunde ju hända att råvaran något år blefve så dyr och konjunkturererna i öfrigt så dåliga äfven på brännvin, att det blefve fördelaktigare att inställa betalningarne). — Det var ju ett godt och fullkomligt lagligt medel, att blifva oansvarig med sin s. k. privatförmögenhet för sina skulder i bolagets namn. Och det *var* ju bolag — så snart Tennberg och Stenman stodo qvar som delegare. Det kostade ju ej hela världen att betala dem för deras bulvantjänst med mycket höga dividender på deras några aktier! — —

Förresten — Andersson var ingen snålvarg, tvärtom! Han kunde visa prof på godt hjerta, lika godt som någon annans — så snart det ej var emot hans affärsintressen. Och knep det, så kunde

han göra det ändå, — det fick bland andra Ek-
mans familj veta af.

Men affärerna voro för honom hufvudsaken
och dem dref han med en passion, som kom sig
mera af sportbegär än af snikenhet. Det låg alltid
en frisk tjuvpojkkaktig humor på botten af hans
affärsberäkningar. Och kunde han sätta dessa i
verket så att det hela fick en burleskt komisk
anstrykning, då var hans intresse rörligt som fisken
i sitt element och hans fyndighet kände inga
gränser. Han ville ha' skrattarne på sin sida,
den filuren, det blef nästan hufvudsak för honom.
Och det fick han med, — fastän de voro många
som svuro ve och förbannelse öfver honom.

Han spelade ej förnäm — skämdes ej för
sitt stånd, — utan när han var köpman så var
han det *helt*. — Den ende af gubbarne, som odeladt
hängaf sig åt den bana han valt, spelade han
ej gentleman inom ett yrke som ej har plats för
någon gentleman, och hyste det mest souve-
räna förakt för alla fuskare och snobbar inom
ståndet.

Det låg något storslaget i hans otvungna
originalitet, hvilken aldrig förnekade sig eller sökte
vara något annat än den var.

Sådan som han blifvit under sitt sträfsamma lif så stod han der fritt och synlig för alla — som en gammal tall på yttersta spetsen af en klippudde, — knotig och underlig, — kunde brottas med alla vindar, — stå sig i alla stormar — ty han var äkta just i denna sin knotiga förvridenhet.

Han dugde visst ej till export — var ej hvad man kallar gångbar vara på den stora världens marknader och torg. Men han fyllde sin plats där hans öde ställt honom och var, med alla egenheter ett lika äkta barn af sitt land som de mörka, melankoliska furorna inne i skogarnes skydd, der man kunde växa rak.

* * *

En het förmiddag fram i röt månaden kom en tvetydigt klädd person, hvilken tydligen tillhörde herremannaklassen, gående fram genom sqvären nedanför domkyrkan. — Han var ej precis nykter, gick stapplande och pratade halfhögt för sig sjelf. Kläderna hängde karaktärslöst omkring den afmagrade kroppen, hvilken ej förmådde bära upp dem. — Hatten var oborstad och i bröstfickan tyngde något, som ett vant öga utan betänkande måste anse vara en butelj, — hvilket

förresten det kopparröda ansiktet ogeneradt bestyrkte. *Den* solbrännan kunde ingen röt månads-sol frambringa det var säkert.

Han tittade upp på tornuret, altjemt småpratande, gjorde en lof fram till den nya statyn af Pehr Brahe, hvilken han granskade noggrant från alla sidor, — medan hans pratande helt hörbart blef ett med inskriptionen på den röda granitsockeln: — »Jagh var med landett och landett med mig väl tillfreds».

— Han slog till ett lågt, tyst hånskratt.

— »Jag var med landett — och landett med mig — tillfreds — ja, tillfreds var jag. På den saken tar vi oss en —»

Men han hejdade sig, såg förargad på ett par förbigående damer och lät buteljen åter glida ned i bröstfickan. — »Ingenstans har man fred heller!» —

Så beslöt han taga spårvagn så långt det ginge och sedan gå till fots ut till Runsala. Derute i det gröna kunde han ha' det beqvämt och få vara i fred.

Han gick ned emot bron för att vänta på spårvagnen — Åbo hade fått spårväg nu.

Det pinglade till i det samma uppe vid hör-

net af Nylandsgatan. — En öppen spårvagn for fram emot honom öfver den folktoma gatan under det kusken ringde som gällde det lifvet för de tusende oerfarna landtbor, med hvilka hans röt-månads-fantasi befolkade gatan. Hamrin tänkte hoppa upp i spårvagnen — men hejdade sig och spottade tre gånger framför sig åt den som satt inuti. Det var Snell. — Han tronade ensam och tyst i vagnen som en afgudabild i ett tabernakel — ensam i en vagn som kunde rymma tjugu. Hvilket var nog så fint tillståndt af tillfället. Han vände sig åt andra sidan för att ej behöfva helsa på Hamrin i förbifarten.

— Snell hade bättre tur nu med sin smörhandel sedan bolagsmejerierna kommit i svang, — kallade sig grosshandlare, — exporterade smör i massor till England och hade ingen bokhållare mer som gjorde småknep vid vägningen. — Den nya tiden som infört metersystemet, gifvit Åbo spårvagnar, och Hamrin ytterligare en knuff utför, hade sträckt ut sin omdanande hand öfver handelsman Snell och tagit hans originalitet. Hans byxor hade med tiden hunnit ända ned till stöflarne, det stora helskägget var tillskuret à la Henri IV, och i stället för glasögon bar han pin-

cenez. Endast magen var densamma evigt oföränderliga och högburna.

Hamrin spottade ännu en gång och väntade på nästa spårvagn. I den steg han upp och for i väg — ensam han också. I det fallet var han alltså lika lottad som Snell. Annars hade han småningom blifvit temligen försupen nu, sedan Ekman var död och ingen annan tog sig an honom. — Det var heller icke möjligt för en anständig människa att visa sig samman med honom på gatan, — det var mindre rådligt för ens kredit. Men träffade honom en gammal bekant ute på värdshus någon gång, då kunde han gå fram och slå Hamrin på axeln och taga sig en halfva öl med honom och locka ur honom någon af de gamla goda historierna. — På sista tiden inlät sig dock ej Hamrin på det heller. — Ju mera försupen han blef, desto stoltare vardt han, och han hade alls ej nödigt att taga emot medlidande i hemlighet. — Han hade hvad han behöfde, — en bror derborta i Östra Finland gaf honom litet underhåll på vilkor att han skulle stanna i Åbo och ej komma tillbaka till hemtrakten och skämma ut namnet för sin goda familj. —
— Han åkte ända ned till slottet — bjöd

konduktörn på en kognak, vandrade långsamt ned genom brädgårdarne ut öfver Runsala bro och lade sig under några ekar i en backslutning med utsigt åt slottet. Tog sig den ena klunken efter den andra ur sin flaska tills panna och kinder glödde rosenrödare än någonsin, ögonen sågo klart och skarpt och tankarne kilade lätta och lustiga som förr. Tog sig så ännu en och ännu en — tills tankarne slogo kullerbyttor och vände upp och ned på alla begrepp, medan alla föremål dansade för hans ögon. Solen stod honom rakt i ögonen der han låg och stirrade emot slottet, hvars toma skottgluggar stirrade tillbaka, medan plankhögarne dernere vid dess fot växte och växte, flöto ihop omkring det till en enda rörlig mur och kommo i allt snabbare och snabbare rörelse. Tills bräder och spånor hvirflade om i yrande fart, medan den gamla ruinen låg der ensam orörlig och stirrade med toma torngluggar ut öfver hexdansen. — —

Han skrattade till högt — skrattade så han föll baklänges — skrattade ännu sedan han halft somnat in. När han sedan vaknade och satt sig upp och fått eid på en cigarr, tittade han öfver till slottet igen. Och när han såg att det låg der

stilla och högtidligt och plankhögarna der nedanför omsorgsfullt radade som förr, medan ett par stora spannmålmagasin lågo stinna och väl tillbommade och togo mycket plats — knöt han näfven emot hela herrligheten och önskade att hans syn ej hade varit endast en deliriumfantasi. Utan att det måtte komma en hvirfvelvind och fatta alltsammans och sprida det som agnar ut öfver sjö och land. Och att då åtminstone en planka ville vara så vänlig och träffa sin egare, Svennberg, i hufvudet, och en annan sända Snell med alla sina smörtunnor in i den eviga osaligheten, medan ett spannmålmagasin skulle lägga sig tungt som ett ondt samvete öfver Andersson, pressa ut hans blod och långsamt, men oemotståndligt dubbelrena det, droppe för droppe till gengäld för det dåliga brännvin han sålde. —

— Men sådana vindar blåser det icke, — suckade Hamrin. — Och om de blåste, kunde de då blåsa hit ett dårhus hellre — — det fattas ju dårhus här i staden! — Ja, det fattas det — — och ändå äro de galna allihop — — hvarenda en, fastän de ställa sig kloka. — Vore de riktigt kloka, så ställde de sig hellre galna! Men det äro de för dumma till! Fastän de äro krämarsjälur

— och en krämarsjäl består af en smula sundt bondförstånd — och en hel mängd ondt samvete! — Ja! —

— Men om de ställde sig galna — så vore de ju fria från all ansvarighet! — Och det är ju den lyckan de gå och drömma sig allihop! —

Tänk att ingen har kommit på den idén förr!

— Ett sådant godt knep — ett sådant *satans* godt knep! — Tvi fan! —

Och så slängde han sin flaska med all kraft ut emot slottet, så att hon glimmade och glänste högt i luften och for ned långt ut i sjön. Vände derpå ryggen åt staden och gick in ibland ekarne utan mål. Han gick och gick, timme efter timme och kom slutligen fram till Kuuva udd just som solen höll på att gå ned.

Den hängde der stor och rund och röd öfver vattnet och sände en gyllene väg fram öfver det ända fram till honom — sken honom ända in i hjertat och värmdde upp hans af sysslolösheten alstrade hätskhet och bitterhet till vemodig melankoli. —

Han satt sig på en sten vid stranden och såg ut öfver sjön längs med den gyllene vägen, ända in i solen — — — —

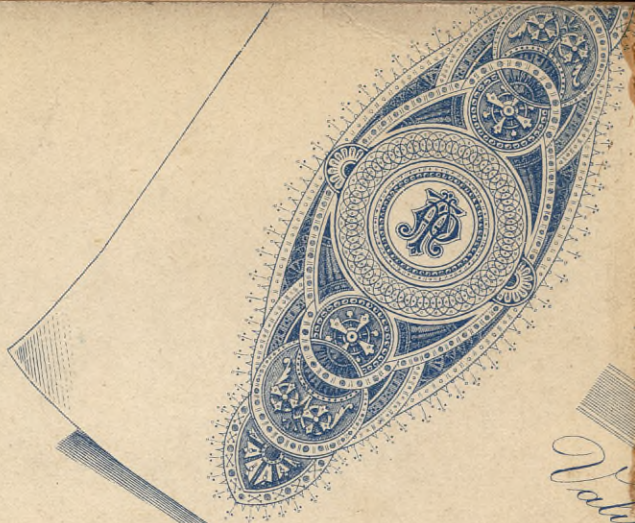
— Den vägen hade han och Ekman en qväll
för fulla segel kommit seglande in i historien. Och
nu var historien slut. —

29/3 93.

Valuta
Pränum
p. p.

Pris 3 Mark.

6000227041

Göteborgs universitetsbibliotek

